

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประพนธ์ ชูจำปา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2552

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประพนธ์ ชูจำปา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2552
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย
อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทคัดย่อ
ของ
ประพนธ์ ชูจำปา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา
มีนาคม 2552

ประพนธ์ ชูจำปา. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.

ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรี
นครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง , ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.พาสนา จุลรัตน์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรม
ศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
โดยจำแนกปัจจัยที่ศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับชั้น แรงจูงใจในการ
สมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นิสสัยทางการเรียน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้าน
ครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธ
มามกะของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายใน
วัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา โรงเรียน
พระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน
297 คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 190 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน
55 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 52 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified
Random Sampling) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามปัจจัย
ที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระ
ธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การวิเคราะห์ค่า
สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01 มี 3 ด้าน 8 ปัจจัย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว มี 3 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรม
ศึกษา (X_5) นิสสัยทางการเรียน (X_6) และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (X_7)

1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว มี 2 ปัจจัย ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
(X_8) และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9)

1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12})

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 1 ด้าน 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (X_1) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี (X_2) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท (X_3) และระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก (X_4)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12}) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) และลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 55.70

4. สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้

4.1 สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.179 + .284X_{12} + .162X_{10} + .131X_5 + .085X_9 + .054X_{11}$$

4.2 สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .344X_{12} + .287X_{10} + .249X_5 + .110X_9 + .105X_{11}$$

FACTORS AFFECTING ATTITUDE TOWARDS BUDDHIST LEARNING
IN THE BUDDHIST CURRICULUM OF STUDENTS AT PALIYATTITHUM
SCHOOL OF WAT PHRA DHAMMAKAYA IN KHLONG LUANG
DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE

AN ABSTRACT
BY
PRAPHON CHOOJUMPA

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Educational Psychology
at Srinakharinwirot University

March 2009

Praphon Choojumpa. (2009). *Factors Affecting Attitude Toward Buddhist Learning in The Buddhist Curriculum of Students at Paliyattithum School Of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province*. Master thesis, M.Ed. (Educational Psychology). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc. Prof. Waythanee Greethong, Assist. Prof. Dr. Pasana Chularat.

The purposes of this research were to study the factors affecting students attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province. The factors were divided into 3 dimensions. The first dimension covered personal factors: age , educational level , motive to apply for learning in the Buddhist curriculum , learning habit and faith in Buddhism; the second dimension covered family factors: interpersonal relationship between students and their guardians and guardian's religious zeal influencing students interest to apply Buddhist teachings in daily life; and the third dimension covered learning environmental factors: physical environment in the temple , physical environment in the school and emulation of religious learning behavior monks.

The 297 samples covered: 190 primary level students , 55 middle level students and 52 higher level students who were learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani province during the academic year 2008. Questionnaires were the instrument used to obtain information about the students' attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province. The data was analyzed by the Pearson Product Moment Correlation Coefficient and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The Results were as follows:-

1. There was a significant positive correlation of students attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province with the 3 dimensions of 8 factors at .01 level which were as follows:-

1.1 The personal factors revealed 3 factors: motive to apply for learning in the Buddhist curriculum (X_5) , learning habit (X_6) and faith in Buddhism (X_7).

1.2 The family factors revealed 2 factors: interpersonal relationship between students and their guardians (X_8) and guardian's religious zeal influencing students interest to apply Buddhist teachings in daily life (X_9).

1.3 The learning environmental factors revealed 3 factors: physical environment in the temple (X_{10}) , physical environment in the school (X_{11}) and emulation of religious learning behavior monks (X_{12}).

2. There was no significant correlation for students attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province for 4 factors: age (X_1) , educational level: primary level (X_2) , educational level: middle level (X_3) and educational level: higher level (X_4).

3. There were 5 significant factors affecting students attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province, at .01 level ranking from the most affected to the least affected. They were emulation of religious learning behavior monks (X_{12}) , physical environment in the temple (X_{10}) , motive to apply for learning in the Buddhist curriculum (X_5) , guardian's religious zeal influencing students interest to apply Buddhist teachings in daily life (X_9) and physical environment in the school (X_{11}). These 5 factors could predict the goal of life at a percentage of 55.70.

4. The significant predicted equation of students attitude towards Buddhist learning in the Buddhist curriculum at Paliyattithum School of Wat Phra Dhammakaya in Khlong Luang District, Pathum Thani Province level which were as follows:-

4.1 In terms of raw scores:

$$\hat{Y} = 1.179 + .284X_{12} + .162X_{10} + .131X_5 + .085X_9 + .054X_{11}$$

4.2 In terms of standard scores:

$$Z = .344X_{12} + .287X_{10} + .249X_5 + .110X_9 + .105X_{11}$$

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ของ

ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

วันที่ เดือน มีนาคม พ.ศ. 2552

คณะกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน

..... ประธาน

(รองศาสตราจารย์เวย์นี่ กรีทอง)

(อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์ไสภา)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์)

(รองศาสตราจารย์เวย์นี่ กรีทอง)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พาสนา จุลรัตน์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้โดยได้รับความกรุณาอย่างดียิ่งในการให้แนวคิด คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ตลอดจนการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ในการวิจัยในครั้งนี้จาก รองศาสตราจารย์เวธนี กรීทอง ประธานกรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พาสณา จุลรัตน์ กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา และรองศาสตราจารย์ ดร.อารี พันธุ์มณี กรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ จนกระทั่ง ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรหมธิดา แสงคำเครือ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ที่ได้ให้ความกรุณาแก้ไขข้อบกพร่องในการเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระชินวงศ์เวที (อาชวี อาชฺชวปเสฏฺโฐ) ผู้ช่วยเลขานุการแม่กองธรรมสนามหลวง และเลขานุการ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง และพระครูปลัดเมธาวัฒน์ (พงษ์ ธนियो) หัวหน้างานข้อมูล ฝ่ายสถิติ สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง ที่ได้อนุเคราะห์เอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรธรรมศึกษา และข้อมูลสถิติผลการสอบธรรมสนามหลวง อันเป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสุธรรม สุตโน พระอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล พระมหาสุสิทธิ์ วรสิทฺโธ ฝ่ายธรรมศึกษา พระมหาจำเนียร ฐมฺมวโร ฝ่ายนักธรรม และพระมหานพดล เขมชโย ฝ่ายทะเบียนและเว็บไซต์ ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล และเอกสารเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรธรรมศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย ตลอดจนคณะพระอาจารย์ทุกรูปที่ได้มีส่วนร่วมให้ความช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างดียิ่ง และขอขอบคุณนักเรียนธรรมศึกษาทุกท่านที่ได้สละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.มาเรีย เหล่าสุนทร ที่ได้กรุณาตรวจบทคัดย่อภาษาอังกฤษให้แก่ศิษย์

ขอขอบพระคุณ พระมหานพพร อริยภาโณ และคุณธรรมโชติ เอี่ยมทัศนะ รวมทั้งเพื่อนนิสิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษาทุกรูปทุกคนที่แบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจ และความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อสกุล คุณแม่เรณู และพี่สุนทรา ชูจำปา ที่มอบความรัก ความห่วงใย เอาใจใส่ อบรมเลี้ยงดู ให้การสนับสนุนส่งเสริมในทุกด้าน พร้อมทั้งอุทิศแรงกายทำงานโดยไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ได้มอบทุนทรัพย์เพื่อการศึกษา และเป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

คุณค่าของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาแด่ พระสัมมาสัมพุทธเจ้า บรมครูผู้ทรงเป็นศาสดาเอกของโลกทุก ๆ พระองค์

ประพนธ์ ชูจำปา

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	6
ความสำคัญของการวิจัย.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	12
สมมติฐานในการวิจัย.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา.....	14
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติ ต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา.....	37
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย.....	69
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	78
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	78
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	79
การหาคุณภาพเครื่องมือ.....	96
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	98
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	98
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	99
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	100
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	101

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ)	
การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	101
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	102
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	109
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	109
สมมติฐานของการวิจัย.....	109
ขอบเขตของการวิจัย.....	109
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	110
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	111
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	112
อภิปรายผลการวิจัย.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	128
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	128
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป.....	131
บรรณานุกรม.....	132
ภาคผนวก.....	142
ภาคผนวก ก: แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	143
ภาคผนวก ข: คุณภาพเครื่องมือ.....	163
ภาคผนวก ค: หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย.....	175
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	181

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น.....	79
2 แสดงจำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน.....	102
3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน.....	103
4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับ เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน.....	105
5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อ เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน.....	106
6 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนใน หลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน.....	107
7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามแรงจูงใจใน การสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา.....	164
8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามนิสัยทางการเรียน.....	165
9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความศรัทธาใน พระพุทธศาสนา.....	166
10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง.....	167
11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการส่งเสริม นักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง.....	168
12 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะ ทางกายภาพภายในวัด.....	169
13 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะ ทางกายภาพภายในโรงเรียน.....	170
14 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการเลียนแบบ พระสงฆ์ที่ศรัทธา.....	171

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติ ต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้.....	172
16 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติ ต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้สึก.....	173
17 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติ ต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม.....	174

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สภาพสังคมไทยในปัจจุบันกำลังประสบกับปัญหาวิกฤตทางด้านศีลธรรม ด้วยสภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ จึงทำให้ประชาชนมุ่งเน้นเฉพาะการดำรงชีวิต และการแสวงหารายได้ด้วยวิธีการที่ไม่เหมาะสม จนละเลยการพัฒนาคุณภาพทางด้านจิตใจ และการกระทำที่ถูกต้อง ดังที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ เช่น มีข่าวอาชญากรรม การปล้นจี้ชิงทรัพย์ กระทำอนาจาร ล่อลวงข่มขืน รวมทั้งเด็กและเยาวชนของชาติต่างหลงใหลในกระแสบริโภคนิยม เสพสิ่งเสพติด มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม เป็นต้น

จากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย และจากการเปลี่ยนแปลงบริบทแห่งการพัฒนาของประเทศไทยที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ในขณะที่ทุกภาคส่วนยังคงมุ่งเน้นแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจ และด้านวัตถุจนกลายเป็นวัตถุนิยม ส่วนด้านคุณธรรมจริยธรรมถูกละเลย เป็นผลให้คนในสังคมไทยห่างไกลศาสนา ปัญหาด้านการขาดคุณธรรม จริยธรรมในตัวของเด็กและเยาวชนในสังคมไทยปัจจุบันจึงเป็นปัญหาระดับชาติที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง เป็นสัญญาณบอกเหตุอย่างชัดเจนว่าการพัฒนาสังคมไทยต่อจากนี้ไป จะต้องพัฒนาในเชิงรุกในทุกด้าน โดยเฉพาะการนำมิติทางศาสนาไปสู่การปฏิบัติในวิถีชีวิตของประชาชนอย่างเร่งด่วน และเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องยุทธศาสตร์การเสริมสร้างทุนทางสังคม เพื่อการพัฒนาประเทศในการเพิ่มคุณภาพ และศักยภาพคน มุ่งเน้นการพัฒนาจิตใจ คุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคม (กรมการศาสนา. 2550: คำนำ) และปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 5 ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา 73 รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. 2545: 49)

ในอดีตบทบาทของศาสนากับการศึกษามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาโดยตลอด แต่เดิมนั้น การศึกษา และพุทธศาสนาเป็นเรื่องเดียวกันที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน วัดก็คือ โรงเรียน และโรงเรียนก็คือ วัด พระภิกษุสามเณรก็คือ ครู และครูก็คือ พระ ปัจจุบัน สถาบันศาสนา และการศึกษาเริ่มแยกออกจากกัน ความสัมพันธ์ที่เคยมีอยู่เดิมกลับลดน้อยลงจนน่าเป็นห่วง ส่งผลถึงคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งควรจะมีในเยาวชนของชาติลดลงเช่นกัน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมาตรา 81 ได้กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ชัดเจนว่า การจัดการศึกษาอบรมต้องให้เกิดความรู้คู่

คุณธรรม ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 จึงได้บัญญัติไว้ชัดเจนเช่นเดียวกันว่า การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม ในอนาคต วัด คือ หน่วยปฏิบัติที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนา ดังนั้น โดยนัยของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ วัดจะมีลักษณะสามประการ ดังนี้ ประการที่หนึ่ง วัดกลับมาทำหน้าที่เป็นโรงเรียน เพราะวัด คือโรงเรียนจัดการเรียนการสอนโดย ระบบโรงเรียน ประการที่สอง วัด คือ ศูนย์การเรียนรู้ที่สามารถให้ความรู้วิชาศีลธรรม จริยธรรมทั้งภาคปริยัติ และปฏิบัติ ครูคือพระ หรือ พระอาจเป็นครูพระที่ไปสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนได้ และประการที่สาม วัด คือ แหล่งเรียนรู้ที่ให้ความรู้แก่ผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัย ซึ่งเรียกว่า เป็นการจัดการศึกษาตามอัธยาศัย เพราะฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า ในการพัฒนาคนให้มีความรู้คู่คุณธรรมตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นั้น วัด และคณะสงฆ์จะมีบทบาทมากที่สุด หากได้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว การศึกษาของชาติจะทำให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังบัญญัติไว้ใน มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ในที่สุด (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551: ออนไลน์)

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมหรือที่เรียกกันว่า “นักธรรม” เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2435 ตามพระดำริของ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ซึ่งเป็นการศึกษาพระธรรมวินัยในภาษาไทย สำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศวิหารเป็นครั้งแรก ต่อมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษานักธรรมมิได้เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสามเณรเท่า นั้น แม้ผู้ที่ยังครองฆราวาสวิสัยก็จะได้ประโยชน์จากการศึกษานักธรรมด้วย โดยเฉพาะสำหรับเหล่าข้าราชการครู จึงทรงตั้งหลักสูตรนักธรรมสำหรับฆราวาสขึ้น เรียกว่า “ธรรมศึกษา” มีครบทั้ง 3 ชั้น ได้แก่ ธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกับหลักสูตรนักธรรมของภิกษุสามเณร เว้นแต่วินัยบัญญัติที่ทรงกำหนดใช้เบญจศีลเบญจธรรม และอุโบสถศีลแทน ได้เปิดสอบธรรมศึกษาชั้นตรีเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2472 และเปิดสอบครบทุกชั้นในเวลาต่อมา มีฆราวาสทั้งหญิง และชายเข้าสอบเป็นจำนวนมาก นับเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. 2550: 269-271)

ปัจจุบันมีผู้ให้ความสนใจในการเรียนธรรมศึกษามากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก เยาวชน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานของรัฐ และเอกชน ทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีของการเผยแผ่พุทธธรรมผ่านธรรมศึกษา การเรียนจะบังเกิดผลต่อเมื่อมีการนำหลักธรรม และความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุด รวมทั้งนักเรียนธรรมศึกษายังได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่เป็นผู้รับ และสืบสานมรดกแห่งหลักธรรมทางพุทธศาสนา จึงควรพิจารณาตนเองว่ามีความรู้ในเรื่องราว

ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนานาน้อยเพียงใด การเรียนธรรมศึกษาจะทำให้เรามีความเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์ขึ้นทั้งกาย และใจ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยขัดเกลาผู้คนให้เห็นความสำคัญในการทำความดี เพื่อสร้างบ้านเมืองของเราให้เป็นสังคมสันติต่อไป เมื่อชาวพุทธทุกคนมีโอกาสได้ศึกษาจะทำให้ความสับสนวุ่นวายของสังคม และโหยหาคุณธรรมอย่างเช่นปัจจุบันนี้ลดน้อยลง (พระพรหมมุนี. 2551: ออนไลน์)

จากการที่ผู้วิจัยเป็นนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก ได้ไปสัมภาษณ์ หัวหน้างานข้อมูล ฝ่ายสถิติสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงพบว่า จำนวนนักเรียนผู้สมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาทั่วประเทศมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปีการศึกษา 2550 ซึ่งเป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้จัดโครงการ “สร้างคุณธรรมด้วยธรรมศึกษา เฉลิมพระเกียรติ” โครงการนี้สืบเนื่องมาจากทางมหาเถรสมาคมมีมติให้สำนักงานพระพุทธศาสนาดำเนินงานส่งเสริมให้ปีพ.ศ. 2550 เป็นปีแห่งการนำหลักธรรมศึกษาไปทำความดี โดยมีนักเรียนสมัครสอบธรรมสนามหลวง ธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก ทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 1,618,252 คน เข้าสอบจำนวน 1,290,062 คน สอบได้จำนวน 724,308 คน คิดเป็นร้อยละ 56.15 (พระครูปลัดเมธาวธน์. 2551: สัมภาษณ์)

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของสำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง มาตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 และในปีการศึกษา 2551 ผู้วิจัยได้สมัครเข้าเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นเอก ได้สังเกตเพื่อนนักเรียนร่วมชั้นเรียน พบว่า นักเรียนตั้งใจเรียน เข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ และหมั่นซักถามความรู้จากพระอาจารย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์พระอาจารย์ผู้สอน พบว่า มีจำนวนนักเรียนผู้สมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพิ่มขึ้นในรอบ 3 ปี นักเรียนส่วนใหญ่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ตั้งใจเรียน เอาใจใส่ในการเรียน ขยันทำการบ้าน และคอยติดตามการเรียนอยู่เสมอ โดยในปีการศึกษา 2549 มีนักเรียนสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา รวมทั้งสิ้น 426 คน เข้าสอบจำนวน 222 คน สอบได้จำนวน 221 คน คิดเป็นร้อยละ 99.5 ปีการศึกษา 2550 มีนักเรียนสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา รวมทั้งสิ้น 475 คน เข้าสอบจำนวน 249 คน สอบได้จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 98.78 และปีการศึกษา 2551 มีนักเรียนสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 594 คน (พระมหาสุรสิทธิ์ วรสิทฺโธ. 2551: สัมภาษณ์) จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยใดที่เป็นสาเหตุให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ผู้วิจัยจึงได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นกับนักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี โท และเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 77 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 594 คน คิดเป็นร้อยละ 13 จำแนกเป็นนักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 44 คน นักเรียนธรรมศึกษา

ชั้นโท จำนวน 21 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 12 คน โดยใช้คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา จำนวน 3 ข้อ ดังนี้

คำถามข้อที่ 1 ถามว่า “เมื่อนักเรียนมาเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาแล้ว นักเรียนได้รับความรู้ความเข้าใจอะไร และเพราะเหตุใด” ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเรียงตามลำดับจากสิ่งที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด สรุปได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 45.45 ตอบว่า รู้ว่าการเรียนธรรมศึกษา เป็นสิ่งที่ดี เพราะ เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 34.09 ตอบว่า รู้ว่าการเรียนธรรมศึกษามีประโยชน์ เพราะ ได้เรียนรู้ธรรมะคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าเพิ่มขึ้น และจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 20.45 ตอบว่า รู้ว่าการเรียนธรรมศึกษาเป็นการทำบุญ เพราะ การเรียนธรรมศึกษาเป็นการสร้างปัญญาบารมี

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ตอบว่า รู้ว่าการเรียนธรรมศึกษาเป็นสิ่งที่ดี มีประโยชน์ต่อการนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน เพราะ ได้เรียนรู้หลักธรรม และข้อควรปฏิบัติของชาวพุทธที่ดี จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.04 ตอบว่า รู้ว่าชาวพุทธทุกคนควรได้เรียนรู้ธรรมะของพระพุทธเจ้า เพราะ เมื่อนำหลักธรรมไปปฏิบัติจะช่วยให้เข้าใจชีวิต และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ตอบว่า รู้ว่าตนเองมีความรู้ ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากขึ้น เพราะ ได้มาเรียนกับพระอาจารย์ผู้สอนโดยตรง

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ตอบว่า รู้ว่าตนเองได้รับความรู้ ความเข้าใจเพิ่มมากขึ้น เพราะ พระอาจารย์ผู้สอนอธิบายให้เข้าใจ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ตอบว่า รู้ผิดชอบชั่วดีมากยิ่งขึ้น เพราะ ได้หลักธรรมในการดำเนินชีวิต และจำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.66 ตอบว่า รู้ว่าการเรียนธรรมศึกษาจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพราะ ได้เรียนรู้พุทธประวัติ และหลักธรรมพื้นฐานที่ชาวพุทธควรปฏิบัติ

คำถามข้อที่ 2 ถามว่า “เมื่อนักเรียนมาเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาแล้ว นักเรียนรู้สึกอย่างไร และเพราะเหตุใด” ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเรียงตามลำดับจากสิ่งที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด สรุปได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ตอบว่า รู้สึกว่าการเรียนธรรมศึกษาทำให้ชีวิตมีความสุข เพราะ เมื่อนำความรู้มาปฏิบัติจะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 40.09 ตอบว่า รู้สึกอยากเรียนธรรมศึกษาต่อไป เพราะชอบการเรียนธรรมศึกษา และจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตอบว่า รู้สึกตื่นเต้นเหมือนได้ย่นเวลาไปสมัยพุทธกาล เพราะ พระพุทธศาสนาเป็นเรื่องราวความจริงของชีวิต

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 ตอบว่า รู้สึกว่าการเรียนธรรมศึกษาเป็นสิ่งที่ดี เพราะ ได้รับความรู้ และประโยชน์จากการเรียน จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ตอบว่า รู้สึกชอบ มีความสุข และสบายใจ เพราะ ได้มาเรียนธรรมศึกษา และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ตอบว่า รู้สึกว่าตนเองเป็นผู้มีบุญ เพราะ ได้มาเรียนรู้พระพุทธศาสนา

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ตอบว่า รู้สึกชอบเรียนธรรมศึกษา เพราะ มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 25 ตอบว่า รู้สึกศรัทธา และมีความเข้าใจในพระพุทธศาสนาเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพราะ ได้มาเรียนธรรมศึกษา และจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ตอบว่า รู้สึกว่าตนเองอยู่ในบุญตลอดเวลา เพราะ ได้มาเรียนธรรมศึกษา

คำถามข้อที่ 3 ถามว่า “เมื่อนักเรียนมาเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาแล้ว นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร และเพราะเหตุใด” ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเรียงตามลำดับจากสิ่งที่พบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด สรุปได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 56.81 ตอบว่า จะนำความรู้ไปประพฤติปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ให้เป็นชาวพุทธที่ดี ตามคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะ เป็นสิ่งที่ดีงาม และจะได้บุญกุศล จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ตอบว่า จะนำสิ่งที่เรียนรู้ไปปฏิบัติ และเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาสู่ครอบครัว หมู่ญาติให้อยู่ในศีลธรรม เพราะ จะช่วยให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.54 ตอบว่า จะนำแนวทางการปฏิบัติของพระพุทธเจ้าเป็นแบบอย่างในการฝึกฝนตนเอง เพราะจะได้มีกำลังใจในการสร้างบุญกุศลต่อไป และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 2.27 ตอบว่า จะเรียนธรรมศึกษาให้สำเร็จ เพราะต้องการนำวุฒิการศึกษาไปประกอบการสมัครเรียนต่อต่างประเทศ

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 38.09 ตอบว่า จะปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี และนำความรู้ไปเผยแผ่คนอื่น ๆ ต่อไป เพราะ เป็นสิ่งที่ดีที่ชาวพุทธควรกระทำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.80 ตอบว่า จะปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม เพราะ เชื่อว่าบุญบาป นรกสวรรค์นั้นมีจริง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 19.04 ตอบว่า จะเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกต่อไป เพราะ จะได้มีความรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ตอบว่า จะอ่านหนังสือทบทวนความรู้ และทำการบ้านส่งพระอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ และจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ตอบว่า จะสอบให้ได้ เพราะจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจ

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33 ตอบว่า จะนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแผ่ความรู้ให้ผู้อื่น เพราะ จะทำให้ชีวิตเจริญก้าวหน้า และเป็นการสร้างบุญกุศล และจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 41.66 ตอบว่า จะศึกษาต่อไป เพราะ จะได้มีความรู้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

จากผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น สรุปได้ว่า นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี โทและเอก ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เห็นคุณประโยชน์ของการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา มีความตั้งใจ และขยันหมั่นเพียรในการเรียน จะนำหลักธรรมไปใช้ในชีวิตประจำวัน และเผยแผ่ความรู้ทางพระพุทธศาสนาให้ผู้อื่น ซึ่งน่าจะเป็นผลมาจากการที่นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังที่ ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543: 54) กล่าวว่า เจตคติหรือทัศนคติ ถือว่าเป็นความรู้สึกเชื่อ ศรัทธา ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด จนเกิดความพร้อมที่จะแสดงการกระทำออกมา ซึ่งอาจจะไปในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ เจตคดียังไม่เป็นพฤติกรรมแต่เป็นตัวการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม ดังนั้น เจตคติจึงเป็นคุณลักษณะของความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในใจ ซึ่งสอดคล้องกับสุรางค์ ไคว์ตระกูล (2550: 366) ที่กล่าวว่า ทัศนคติเป็นอัสมาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้าซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุ สิ่งของ หรือความคิด (Ideas) เจตคติอาจจะเป็นบวกหรือลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติบวกต่อสิ่งใดก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น และถ้ามีเจตคติบวกต่อการเรียน ก็จะทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพด้วย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร และคณะพระอาจารย์ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการกำหนดนโยบาย

เกี่ยวกับการวางแผน และการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อให้เหมาะสมกับนักเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 594 คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 380 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 110 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 104 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 297 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 190 คน นักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 55 คน และนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 52 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1967: 886-887) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่

1.1.1 อายุ

1.1.2 ระดับชั้น

1.1.3 แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.1.4 นิสสัยทางการเรียน

1.1.5 ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่

1.2.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

1.2.2 การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

1.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่

- 1.3.1 ลักษณะทางกายภาพภายในวัด
- 1.3.2 ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน
- 1.3.3 การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา** หมายถึง ความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยจำแนกเจตคติออกเป็น 3 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 **เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้** ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจในคุณค่า และประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ประกอบด้วยการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมเพื่ออธิบายขยายความหัวข้อธรรมะ พุทธประวัติ ประวัติพุทธสาวก และหลักศีลธรรมเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.2 **เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้สึก** ได้แก่ ความชอบ ความพึงพอใจและความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ประกอบด้วย การชอบเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมเพื่ออธิบายขยายความหัวข้อธรรมะ ความเลื่อมใสศรัทธาในหลักศีลธรรมและแนวทางการประพฤติปฏิบัติของพระพุทธเจ้า และพุทธสาวก

1.3 **เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม** ได้แก่ ความตั้งใจที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า พุทธสาวก หลักศีลธรรม เพื่อน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติในการดำเนินชีวิต และเผยแผ่หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแก่บุคคลอื่น

2. **หลักสูตรธรรมศึกษา** หมายถึง ขอบข่าย เนื้อหาวิชาทางพระพุทธศาสนาที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวงกำหนดให้นักเรียนศึกษา โดยจำแนกหลักสูตรออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ หลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก ซึ่งประกอบด้วยวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรม วิชาพุทธ และวิชาวินัย

3. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา** หมายถึง สิ่งส่งผลให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 **ปัจจัยด้านส่วนตัว** ได้แก่ อายุ และระดับชั้นของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.1 อายุ หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่แรกเกิดจนถึงปัจจุบันตามปฏิทินสากลของนักเรียนที่กำลังเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ปีการศึกษา 2551 โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยมีอายุระหว่าง 9 – 88 ปี

3.1.2 ระดับชั้น ได้แก่

3.1.2.1 ธรรมศึกษาชั้นตรี

3.1.2.2 ธรรมศึกษาชั้นโท

3.1.2.3 ธรรมศึกษาชั้นเอก

3.1.3 แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา หมายถึง ความปรารถนาของนักเรียนในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.3.1 แรงจูงใจภายใน ได้แก่ การสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาตามที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายใน ประกอบด้วย ความสนใจ ความตั้งใจ ความกระตือรือร้น และความปรารถนาของนักเรียนที่จะเรียนรู้ในหลักสูตรธรรมศึกษา

3.1.3.2 แรงจูงใจภายนอก ได้แก่ การสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาตามที่ได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ประกอบด้วย ความคาดหวังของผู้ปกครอง ความต้องการใบประกาศนียบัตร ความศรัทธาในพระอาจารย์ผู้สอน ความมีชื่อเสียงของวัด และโรงเรียน

3.1.4 นิสัยทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่นักเรียนกระทำอยู่เป็นประจำเกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ ซึ่งทำให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ได้แก่ เตรียมหนังสือ และอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน อ่านหนังสือในเรื่องที่จะเรียนมาล่วงหน้า การเข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ จดบันทึกความรู้จากการเรียน ทำการบ้านส่งทุกครั้ง แบ่งเวลาทบทวนบทเรียน ซักถามข้อสงสัยต่อพระอาจารย์ผู้สอนทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน

3.1.5 ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความรู้สึกของนักเรียนที่ตระหนักในคุณค่าของพระพุทธศาสนา การเห็นความสำคัญ และเคารพนับถือ ความเชื่อในการตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า ความเชื่อในพระธรรมคำสั่งสอนเรื่องกฎแห่งกรรม เกี่ยวกับการทำดียอมได้ดี การทำชั่วยอมได้ชั่ว และความเชื่อในพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

3.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.1 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธที่ดีต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.2.2.1 การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง ได้แก่ การเคารพ เชื่อฟัง การปฏิบัติตามคำสั่งสอนทั้งด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว การเรียน และการช่วยเหลืองานภายในบ้าน

3.2.2.2 การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรัก ให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่สุขภาพ อบรมสั่งสอน เป็นที่ปรึกษาทั้งด้านการเรียน และด้านส่วนตัวให้กับนักเรียน

3.2.2 การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อนักเรียน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ รู้ลึกซึ้งซึ้ง และได้อบรมตามแนวทางหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าให้เกิดเป็นนิสัย ได้แก่ การส่งเสริมสนับสนุน การชักจูง และการปลูกฝังความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา โดยการให้ทาน การรักษาศีล และการเจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 ลักษณะทางกายภาพภายในวัด หมายถึง สภาพแวดล้อมของวัดที่อำนวยความสะดวก ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนที่ดีแก่นักเรียน ได้แก่ มีสาธารณูปโภคที่สะดวกครบครัน มีการจัดบรรยากาศภายในวัดให้มีความสงบ ร่มรื่น สะอาด และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย

3.3.2 ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน หมายถึง สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนของนักเรียน ได้แก่ สถานที่เรียน สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

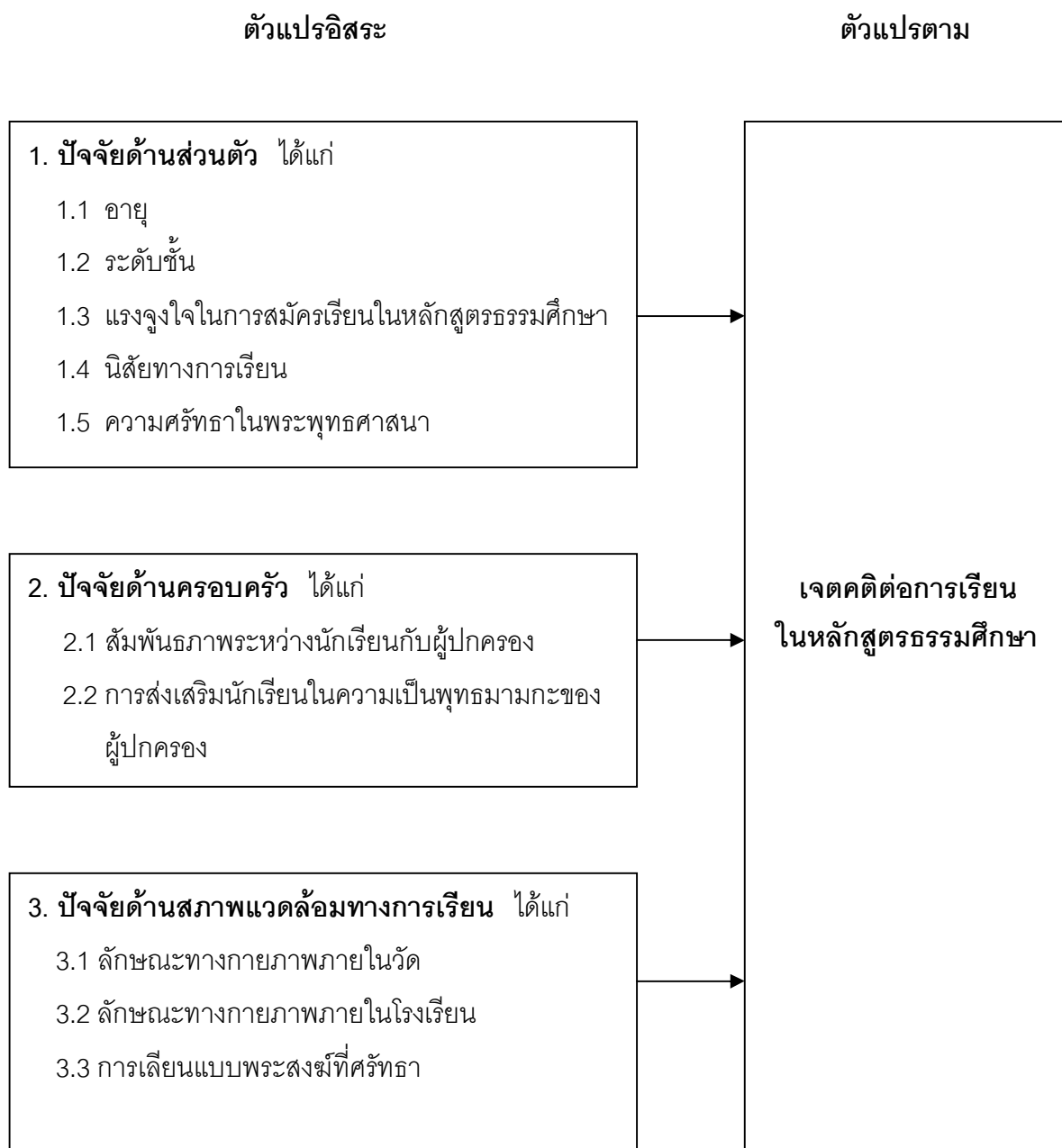
3.3.2.1 สถานที่เรียน ได้แก่ ห้องเรียนมีขนาดเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อุณหภูมิพอเหมาะ แสงสว่างเพียงพอ มีความสะอาด และจัดวางโต๊ะเก้าอี้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากเสียงรบกวน และกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ มีการจัดตกแต่ง และแสดงป้ายนิเทศให้ความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา รวมทั้งมีการให้บริการห้องสมุด ที่มีหนังสือ และสื่อการเรียนรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อการค้นคว้าอย่างเพียงพอ

3.3.2.2 สื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน ได้แก่ มีตำรา และเอกสารประกอบการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาอย่างเพียงพอ อุปกรณ์การเรียนการสอนทันสมัย มีคุณภาพพร้อมใช้งาน และมีปริมาณเพียงพอกับจำนวนนักเรียน

3.3.3 การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนตามแบบอย่างในด้านการเรียนทางพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ที่นักเรียนมีความรู้สึกศรัทธา ได้แก่ มีความ

สนใจ ความตั้งใจเรียน ศึกษาค้นคว้าอ่านหนังสือธรรมะ และรับข้อมูลข่าวสารทางด้านพระพุทธศาสนา
จากสื่อและเทคโนโลยีประเภทต่างๆ รวมทั้งหมั่นปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิภาวนาเป็นประจำ

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ปัจจัย 3 ด้าน คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับชั้น แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นิสัยทางการเรียน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
 - 1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
 - 1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
 - 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
 - 2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.1.1 ความหมายของเจตคติ

ในงานวิจัยนี้ได้กล่าวถึง คำว่า “เจตคติ” และ “ทัศนคติ” ซึ่งพจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2548: 14) ได้บัญญัติศัพท์ คำว่า “Attitude” ตรงกับคำในภาษาไทย ว่า “เจตคติ” เนื่องจากมีผู้กล่าวถึงคำทั้งสองในเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ดังนั้น เพื่อให้ผู้อ่านงานวิจัยมีความเข้าใจตรงกัน เมื่อพบคำว่า “ทัศนคติ” ให้เข้าใจตรงกันว่า กล่าวถึง คำว่า “เจตคติ”

ผู้วิจัยได้ศึกษาความหมายของเจตคติ มีคำจำกัดความ และความหมายของเจตคติ ดังนี้

ลิวน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543: 52) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกของคนเราจะรู้สึกได้ก็ต่อเมื่อประสาทของเราได้สัมผัสกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งก่อน นั่นคือรับรู้สิ่งนั้นก่อนนั่นเอง ถ้าจิตเราเกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกตั้งแต่ขั้นต้น ๆ จนถึงขั้นสูง ๆ คือ เกิดความสนใจ ความซาบซึ้งพอใจ และเจตคติติดตามมา

นันทา ผู้รักษา (2544: 161) กล่าวว่า เจตคติเป็นแนวโน้มหรือความพร้อมที่จะตอบสนองต่อบุคคล วัตถุ สถานการณ์แวดล้อม หรือสิ่งเร้าซึ่งอาจมีทิศทาง ทั้งทางบวกและลบ ถ้าบุคคลมีเจตคติทางบวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญสิ่งนั้น ถ้ามีเจตคติในทางลบก็จะหลีกเลี่ยง

วรรณดี แสงประทีปทอง (2544: 6) กล่าวว่า คำว่า “เจตคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า “Attitude” มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน Aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 243) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ความไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก ความเชื่อฝังใจของเราต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด มักจะเกิดขึ้นเมื่อเรารู้หรือประเมินผู้คน เหตุการณ์ในสังคม เราจะเกิดอารมณ์ ความรู้สึกบางอย่างควบคู่ไปกับการรับรู้ และมีผลต่อความคิด และปฏิกิริยาในใจของเรา ดังนั้น เจตคติจึงเป็นทั้งพฤติกรรมภายนอกที่อาจสังเกตได้ หรือพฤติกรรมภายในที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้ง่าย แต่มีความโน้มเอียงที่จะเป็นพฤติกรรมภายในมากกว่าพฤติกรรมภายนอก

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 321; 2546: 521; 2548: 14) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ท่าที หรือความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ หมายถึง แนวความคิดเห็น และบัญญัติศัพท์ คำว่า “Attitude” เป็นคำในภาษาไทยว่า “เจตคติ” มี 2 ความหมาย ได้แก่ 1. เจตคติ หมายถึง แนวโน้มของการมีพฤติกรรมตอบสนองอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ มี 3 องค์ประกอบ คือ การรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม และ 2. เจตคติ หมายถึง แบบแผน พฤติกรรมการตอบสนองต่อบุคคล และสิ่งของในแนวทางที่แน่นอน ซึ่งเป็นผลมาจากการรู้คิด อารมณ์ และพฤติกรรม

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2548: 12) ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ รวมทั้งท่าทีที่แสดงออกซึ่งบ่งถึงสภาพจิตใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทัศนคติมีทั้งบวกและลบ มากและน้อย และมีทิศทางไปสู่เป้าหมายที่แสดงออก พฤติกรรม ได้แก่ การแสดงออก (ทางบวกหรือทางลบ) ต่อสิ่งของ บุคคล สถานที่ เหตุการณ์ อย่างสม่ำเสมอ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549: 1) กล่าวว่า คำว่า “เจตคติ” ตรงกับภาษาอังกฤษว่า Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า Aptus แปลว่า โน้มเอียง เหมาะสม มีผู้ใช้คำอื่นในความหมายเดียวกัน เช่น ทัศนคติ หรือ เจตคติ

นาตาซี (ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2549: 2; อ้างอิงจาก Natasi. 1982) ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความโน้มเอียงที่จะแสดงในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นต้นว่า กลุ่มชน ประเพณี หรือสถาบันต่างๆ

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549: 69) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะเห็นว่า ความรู้สึกเป็นองค์ประกอบทางด้านอารมณ์ ความคิดเห็นเป็นองค์ประกอบทางด้านปัญญา และท่าทีเป็นองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม

สุรางค์ โค้วตระกูล (2550: 366) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า ทัศนคติเป็นอักษณาสัย (Disposition) หรือแนวโน้มที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนองตอบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสิ่งเร้า ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งคน วัตถุสิ่งของ หรือความคิด (Ideas) ทัศนคติอาจจะเป็นบวก หรือลบ ถ้าบุคคลมีทัศนคติ

บวกต่อสิ่งใด ก็จะมีพฤติกรรมที่จะเผชิญกับสิ่งนั้น ถ้ามีทัศนคติลบ ก็จะหลีกเลี่ยง ทัศนคติเป็นสิ่งที่เรียนรู้ และเป็นการแสดงออกของค่านิยมและความเชื่อของบุคคล

ซูซีฟ อ่อนโคสูง (2550: 69) ได้ให้ความหมายของเจตคติว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่ค่อนข้างถาวรต่อสิ่งเร้า (สิ่งของ เหตุการณ์ สถานการณ์ ประสบการณ์ ฯลฯ) ที่เรารู้จักหรือเข้าใจ แล้วมีแนวโน้มให้เรามีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความรู้สึกนั้น

จากความหมายของเจตคติดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดในจิตใจซึ่งเป็นพฤติกรรมภายในของบุคคลที่จะแสดงออกมาให้เห็นทางพฤติกรรมลักษณะใดลักษณะหนึ่ง อันเกิดจากความรู้คิด และความรู้สึก ในการเห็นคุณค่า รู้สึกพอใจ ชอบ หรือไม่เห็นคุณค่า ไม่พอใจ ไม่ชอบต่อสิ่งเร้า เช่น คน วัตถุสิ่งของ เหตุการณ์ สถานที่ และความคิด เป็นต้น

1.1.2 ความสำคัญของเจตคติ

ลักษณะ สิริวัฒน์ (2549: 69) กล่าวว่า เจตคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเรื่องหนึ่งของพฤติกรรม ซึ่งสรุปความสำคัญได้ ดังนี้

(1) เจตคติเป็นมโนคติที่ครอบคลุมปรากฏการณ์หลายอย่างได้ เช่น ความรักของบุคคลที่มีต่อครอบครัวก็สรุปรวมถึงพฤติกรรมหลายอย่างของบุคคลได้ ในการใช้เวลากับครอบครัวมาก ดูแลสมาชิกในครอบครัว ทำสิ่งต่าง ๆ ให้สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนจนถึงให้การดูแลเอาใจใส่ และปลอบใจสมาชิกในครอบครัว

(2) เจตคติเป็นสาเหตุของพฤติกรรม นักจิตวิทยาสังคมจำนวนมากเชื่อกันว่า เจตคติเป็นสาเหตุของพฤติกรรม จึงได้พยายามทำการวิจัยเพื่อแสดงหลักฐานให้เห็น และก็มีหลักฐานมาสนับสนุนพอสมควร แต่ก็ม้งานวิจัยที่แสดงว่าพฤติกรรมเป็นสาเหตุของเจตคติได้เช่นกัน การที่ม้งานวิจัยเกิดขึ้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อนักจิตบำบัด นักพฤติกรรมบำบัด ผู้แนะแนว หรือครูแนะแนว และครูโดยทั่วไป

(3) เจตคติมีความสำคัญในตัวเอง ไม่ว่าเจตคติของบุคคลจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของเขาหรือไม่ก็ตาม เช่น เจตคติต่อสถาบันต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นแนวทางที่เขารับรู้โลกรอบตัวเขาจึงเป็นเรื่องสำคัญน่าศึกษาในตัวเอง

(4) เจตคติเป็นเรื่องที่นักจิตวิทยาหลายสาขาสันใจร่วมกัน นอกจากนักจิตวิทยาสังคมที่สนใจศึกษาเรื่องเจตคติแล้วนักจิตวิทยาสาขาอื่น ๆ ก็สนใจในเรื่องเจตคติเช่นเดียวกัน เช่น นักจิตวิทยาคลินิก อาจสนใจศึกษาเจตคติที่บุคคลมีต่อตนเอง เพื่อเป็นพื้นฐานในการทำความเข้าใจในเรื่องอื่น ๆ หรือนักจิตวิทยาบุคลิกภาพก็สนใจว่าการเปลี่ยนเจตคติวิธีใดได้ผลกับบุคคลที่มีบุคลิกภาพเช่นไร เป็นต้น

(5) เจตคติเป็นเรื่องที่นักโฆษณาประชาสัมพันธสนใจ นักโฆษณาประชาสัมพันธสนใจเรื่อง

เจตคติทั้งในแง่ของการศึกษาเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงาน เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ต่อต้านการค้ายาบ้า โฆษณาให้คนไทยนิยมท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น

(6) เจตคติเป็นเรื่องที่นักการตลาดสนใจ โดยมีความสนใจว่าเจตคติของบุคคลมีต่อแง่มุมใดที่เป็นปัจจัยส่งเสริมให้เขาซื้อสินค้านั้นๆ มาใช้ เช่น เจตคติต่อซื้อสินค้า เจตคติต่อยี่ห้อสินค้าหรือเจตคติต่อตัวสินค้าเอง เป็นต้น

(7) เจตคติเป็นเรื่องที่นักรัฐศาสตร์สนใจ นักรัฐศาสตร์สนใจเจตคติของประชาชนต่อเรื่องต่าง ๆ ที่มีความสำคัญทางการเมืองการปกครอง เช่น เจตคติของประชาชนต่อการบริหารงานของรัฐบาล เจตคติของประชาชนต่อการเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

(8) เจตคติเป็นเรื่องที่นักสังคมวิทยาบางสาขาสงสัย จะมีนักสังคมวิทยาเพียงบางสาขาเท่านั้นที่สนใจในเรื่องเจตคติ คือ สาขาจิตวิทยาสังคม ซึ่งนักสังคมวิทยาบางคนเห็นว่า เจตคติเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมทางสังคมเนื่องจากการถ่ายทอดวัฒนธรรมในเรื่องต่าง ๆ ผ่านเจตคติของบุคคลในวัฒนธรรมนั้น ๆ

(9) เจตคติเป็นเรื่องที่นักการศึกษาสนใจ นักการศึกษาสามารถใช้ประโยชน์จากเรื่องเจตคติได้มากมายในลักษณะการศึกษาวิจัย ซึ่งจะก่อให้เกิดความรู้ยิ่งลึกซึ้งมากขึ้น นักแนะแนวอาจสนใจศึกษาเจตคติของนักเรียนต่ออาชีพต่าง ๆ เพื่อนำข้อความรู้ไปเป็นพื้นฐานในการแนะแนวอาชีพให้นักเรียนได้อย่างมีหลักเกณฑ์

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ (2543: 54-55) กล่าวว่า เจตคติเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้นักแสดงพฤติกรรมออกมา ประโยชน์ของการศึกษาเจตคติจึงมีมาก อาจกล่าวสรุปเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

(1) เจตคติเป็นคำย่อของการอธิบายความรู้สึกลึกๆ กลุ่มพฤติกรรมต่าง ๆ ได้มาก เช่น จะพูดว่า เรามีเจตคติดีต่อครอบครัว มีความหมายถึงเขารักครอบครัว ใช้เวลามากในการอยู่กับครอบครัว มีความสุขที่ได้อยู่กับครอบครัว เห็นพ้องต้องกันกับความคิดเห็นของครอบครัว ทำอะไรหลายอย่างเพื่อครอบครัว ฯลฯ จะเห็นว่าแค่คำเดียวว่าเจตคติดีเท่านั้น จะมีความหมายคลุมมากมาย

(2) เจตคติใช้พิจารณาเหตุผลของพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อสิ่งอื่น หรือมีต่อเป้าเจตคติของคนคนนั้นได้ นั่นคือรู้เจตคติของคนสามารถส่งเสริมหรือยับยั้งสิ่งที่เขาจะแสดงออกมาได้

(3) เจตคติสามารถมองสังคมได้ เพราะเจตคติเป็นสิ่งคงเส้นคงวา พฤติกรรมของบุคคลที่จะแสดงออกจากเจตคติ จึงสามารถนำมาอธิบายความคงเส้นคงวาของสังคมได้ด้วย

(4) เจตคติมีความดีงามในตัวเอง เจตคติของคนที่มีต่อเป้าเจตคติรอบ ๆ ตัวเราเอง สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ของคน ๆ นั้น มีคุณค่าในการศึกษาจุดมุ่งหมายของชีวิตเขา

(5) จากที่รู้ว่าเจตคติเกิดจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการให้การศึกษาเพื่อให้เกิด

เจตคติที่ดีงามตามสังคม จึงต้องศึกษาสาเหตุญาณและปรับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีอิทธิพลต่อเจตคติของคนตามที่ต้องการ

(6) ในสาขาวิชาสังคมวิทยา นักสังคมวิทยาหลายคนให้ความเห็นว่าเจตคติเป็นศูนย์ความคิด และเป็นฐานของพฤติกรรมสังคม การจะปรับระบบกลไกของสังคมจึงควรเปลี่ยนแปลงเจตคติของแต่ละบุคคล

ดังนั้น การรู้เจตคติของคนจึงใช้เพื่อทำนายพฤติกรรมที่เขาจะแสดงออก เป็นการรู้ไว้ก่อนเพื่อหาทางป้องกัน และแก้ไขให้ได้คนในสังคมที่มีเจตคติดีงามตามสังคมต้องการ ในวงการศึกษายังมีความจำเป็นอย่างมาก ทางโรงเรียนควรศึกษาเจตคติของนักเรียน นักศึกษา หรือนิสิตที่มีต่อวิชาที่เรียน หรือต่อครูอาจารย์ผู้สอน เพื่อใช้ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีการเรียนการสอนให้ได้มีเจตคติดีขึ้น การมีเจตคติดีต่อวิชาจะทำให้การเรียนวิชานั้นดีขึ้นด้วย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของเจตคติดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เจตคติมีความสำคัญต่องาน และอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ครูควรศึกษาเจตคติของนักเรียนที่มีต่อวิชาที่เรียน หรือต่อครูผู้สอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และพัฒนาพฤติกรรมทางการเรียนของนักเรียนให้ดียิ่งขึ้น

1.1.3 ลักษณะของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 249-250) ได้กล่าวถึง เจตคติมีคุณลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

(1) เจตคติเกิดจากประสบการณ์ สิ่งเร้าต่าง ๆ รอบตัว บุคคล การเลี้ยงดู การเรียนรู้ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดเจตคติ แม้ว่าประสบการณ์ที่เหมือนกัน ก็จะมีเจตคติที่แตกต่างกันไปด้วยสาเหตุหลายประการ เช่น สติปัญญา อายุ เป็นต้น

(2) เจตคติเป็นการเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า เป็นการเตรียมความพร้อมภายในของจิตใจ มากกว่าภายนอกที่จะสังเกตได้ สภาวะความพร้อมที่จะตอบสนองมีลักษณะที่ซับซ้อนของบุคคลที่จะชอบหรือไม่ชอบ ยอมรับหรือไม่ยอมรับ และจะเกี่ยวเนื่องกับอารมณ์ด้วย เป็นสิ่งที่อธิบายไม่ค่อยจะได้ และบางครั้งไม่ค่อยมีเหตุผล

(3) เจตคติมีทิศทางของการประเมิน ทิศทางของการประเมิน คือ ลักษณะความรู้สึกหรืออารมณ์ที่เกิดขึ้น ถ้าเป็นความรู้สึกหรือการประเมินว่าชอบ พอใจ เห็นด้วย ก็คือเป็นทิศทางในทางที่ดี เรียกว่า เป็นทิศทางในทางบวก และถ้าการประเมินออกมาในทางไม่ดี เช่น ไม่ชอบ ไม่พอใจ ก็มีทิศทางในทางลบ เจตคติทางลบไม่ได้หมายความว่าไม่ควรมีเจตคตินั้น แต่เป็นเพียงความรู้สึกในทางไม่ดี เช่น เจตคติในทางลบต่อการคดโกง การเล่นเกมพนัน การมีเจตคติในทางบวกก็ไม่ได้หมายถึงเจตคติที่ดี และพึงปรารถนา เช่น เจตคติทางบวกต่อการโกหก การสูบบุหรี่ เป็นต้น

(4) เจตคติมีความเข้ม คือ มีปริมาณมากน้อยของความรู้สึก ถ้าชอบมากหรือไม่เห็นด้วยอย่างมาก ก็แสดงว่ามีความเข้มสูง ถ้าไม่ชอบเลยหรือเกลียดที่สุด ก็แสดงว่ามีความเข้มสูงไปอีกทางหนึ่ง

(5) เจตคติมีความคงทน เจตคติเป็นสิ่งที่บุคคลยึดมั่นถือมั่น และมีส่วนในการกำหนดพฤติกรรมของคนนั้น การยึดมั่นในเจตคติต่อสิ่งใด ทำให้การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นได้ยาก

(6) เจตคติมีทั้งพฤติกรรมภายในและพฤติกรรมภายนอก พฤติกรรมภายใน เป็นสภาวะทางจิตใจซึ่งหากไม่ได้แสดงออก ก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าบุคคลนั้นมีเจตคติอย่างไรในเรื่องนั้น เจตคติที่เป็นพฤติกรรมภายนอกจะแสดงออก เนื่องจากถูกกระตุ้น และการกระตุ้นนี้ยังมีสาเหตุอื่น ๆ ร่วมอยู่ด้วย เช่น บุคคลแสดงความไม่ชอบด้วยการดูดำคนอื่น นอกจากไม่ชอบคนนั้นแล้วอาจจะเป็นเพราะถูกทำทนายก่อน

(7) เจตคติจะต้องมีสิ่งเร้าจึงมีการตอบสนองขึ้น แต่ก็ไม่จำเป็นว่าเจตคติที่แสดงออกจากพฤติกรรมภายใน และพฤติกรรมภายนอกจะตรงกัน เพราะ ก่อนแสดงออก บุคคลนั้นต้องปรับปรุงให้เหมาะสมกับปทัสถานของสังคมแล้วจึงแสดงออกเป็นพฤติกรรมภายนอก

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549: 1) กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกที่ชี้นำบอกลักษณะทางจิตใจ อารมณ์ของบุคคล ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่ไม่แสดงออกมามากมายนอกให้บุคคลอื่นเห็นหรือเข้าใจก็ได้ ซึ่งมีลักษณะทั่วไปที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

(1) เจตคติเป็นเรื่องของอารมณ์ (Feeling) อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามเงื่อนไข หรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคลจะมีการกระทำที่เสแสร้งโดยแสดงออกไม่ให้ตรงกับความรู้สึกของคนเมื่อเขารู้ตัวหรือรู้ว่ามีคนสังเกต

(2) เจตคติเป็นเรื่องเฉพาะตัว (Typical) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกัน แต่รูปแบบการแสดงออกแตกต่างกันไป หรืออาจมีการแสดงออกที่เหมือนกัน แต่ความรู้สึกต่างกันได้

(3) เจตคติมีทิศทาง (Direction) การแสดงออกของความรู้สึกสามารถแสดงออกได้ 2 ทิศทาง เช่น ทิศทางบวกเป็นทิศทางที่สังคมปรารถนา และทิศทางลบเป็นทิศทางที่สังคมไม่ปรารถนา ได้แก่ ชี้อสัตย์ – คดโกง รัก – เกลียด ชอบ – ไม่ชอบ ขยัน – ขี้เกียจ เป็นต้น

(4) เจตคติมีความเข้มข้น (Intensity) ความรู้สึกของบุคคลอาจเหมือนกันในสถานการณ์เดียวกัน แต่อาจแตกต่างกันในเรื่องความเข้มที่บุคคลรู้สึกมากน้อยต่างกัน เช่น รักมาก รักน้อย ขยันมาก ขยันน้อย เป็นต้น

(5) เจตคติต้องมีเป้า (Target) ความรู้สึกจะเกิดขึ้นลอย ๆ ไม่ได้ เช่น รักพ่อแม่ ขยันเข้าชั้นเรียน ขี้เกียจทำการบ้าน เป็นต้น

แซก (ลัวัน สายยศ; และ อังคณา สายยศ. 2543: 58-59; อ้างอิงจาก Sax. 1980) มีแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของเจตคติ 5 ประการ ดังนี้

(1) มีทิศทาง (Direction) เจตคติมีทิศทาง เพราะความรู้สึกของคนที่มีต่อเป้าเจตคติเป็นบวก และลบ หรือชอบ และไม่ชอบ กรณีวัดเจตคติต่อเป้าเจตคติชนิดหนึ่ง นักเรียนตอบว่าชอบ แปลว่า ไปในทิศทางบวก ถ้าตอบว่า ไม่ชอบ แปลว่า ไปในทิศทางลบ

(2) มีความเข้มข้น (Intensity) เจตคติเป็นความรู้สึกต่อเนื่องตั้งแต่บวกถึงลบ เนื่องจากเจตคติเป็นความรู้สึกต่อเนื่อง ถ้าไปทางบวกก็จะมีตั้งแต่บวกน้อย ๆ จนถึงบวกมาก ๆ ถ้าลบก็จะมีตั้งแต่ลบมาก ๆ จนถึงลบน้อย ๆ ความมากน้อยของความรู้สึกนี้ก็คือความเข้มข้นนั่นเอง

(3) มีการแผ่ซ่าน (Pervasiveness) เจตคติมีลักษณะแพร่กระจายหรือแผ่ซ่านจากกลุ่มหนึ่ง ไปสู่อีกกลุ่มหนึ่งได้ เช่น กลุ่มเล็กๆ มีเจตคติไม่ดีต่อการสร้างเขื่อน เจตคติไม่ดีลักษณะนี้อาจแพร่กระจาย ไปสู่คนหมู่มากได้ ในที่สุดเจตคติที่ไม่ดีต่อการสร้างเขื่อนก็อาจลุกลามไปทั่วทั้งกลุ่มใหญ่ของประชากร เกิดการต่อต้านการสร้างเขื่อนได้

(4) มีความคงเส้นคงวา (Consistency) เจตคติเป็นความรู้สึกที่ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลงง่าย ๆ เป็นความรู้สึกค่อนข้างคงที่ เจตคติของบุคคลในระยะสั้นๆ จะเหมือนๆ เดิม เจตคติจึงมีลักษณะฝังแน่น ตรึงในแบบใดแบบหนึ่งนานพอสมควร

(5) มีความพร้อมที่จะแสดงออกเด่นชัด (Salience) หมายถึง ระดับขั้นของความเต็มใจหรือ ความพร้อมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของเจตคติ ความจริงเป็นเรื่องของความตรง ตราตรึงใจนั่นเอง การที่คนจะมีลักษณะนี้ของเจตคติ ต้องเป็นคนที่มีมองเห็นความเด่นความสำคัญ และ มีความรอบรู้อย่างมากต่อเป้าเจตคติ ความประทับใจเด่นชัดนี้จะวัดได้เมื่อเจตคติแสดงออกมา ปราศจากการตะล่อมกล่อมเกลา มาตราของเจตคติที่วัดจากข้อความให้แสดงความรู้สึกเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ไม่สามารถวัดความประทับใจได้ ดังนั้น ความประทับใจนี้จะวัดได้จากการสัมภาษณ์หรือการสังเกต เหตุการณ์ที่มีโอกาสของการแสดงความคิดเห็นแบบดังกล่าวออกมาทันที

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของเจตคติ สรุปได้ว่า เจตคติมีลักษณะเป็นการ เรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ซึ่งบุคคลจะมีเจตคติเฉพาะตน ในทางความคิดเห็น ชอบหรือไม่ชอบ ที่ พร้อมจะสามารถแสดงออกมา เจตคติมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุปัจจัยของ เวลา อารมณ์ สถานการณ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม

1.1.4 องค์ประกอบของเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 247-248) กล่าวว่า โดยทั่วไป เจตคติประกอบด้วย องค์ประกอบ 3 ประการ ดังนี้

(1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้านั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลที่จะสรุปความ และรวมเป็นความเชื่อหรือช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ

(2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ (Affective Component) เป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ของบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า เป็นผลเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจหรือไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลว

องค์ประกอบทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน เจตคติบางอย่างจะประกอบด้วยความรู้ความเข้าใจมาก แต่ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์น้อย แต่เจตคติบางอย่างก็มีลักษณะตรงกันข้าม ตัวอย่างเช่น เจตคติที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ จะมีองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจสูง แต่มีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ต่ำ ส่วนเจตคติทางนิยมแฟชั่นเสื้อผ้า จะมีองค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์สูง แต่องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจต่ำ ด้วยเหตุนี้จึงอยู่ที่ครูจะเน้นองค์ประกอบด้านใดเป็นสำคัญ และเหมาะสมกับธรรมชาติของการเรียนรู้นั้น

(3) องค์ประกอบพฤติกรรม (Behavioral Component) เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียง ที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคล ที่ได้รับการประเมินผลพฤติกรรมที่คิดจะแสดงออกมา จะสอดคล้องกับความรู้สึกที่มีอยู่ เช่น คนที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่อศาสนา ก็จะไม่สนใจเข้าวัดฟังธรรม หรือผู้ที่มีเจตคติต่อการเรียนดีก็จะมานะพยายามที่จะเรียนให้ดี และเรียนต่อในระดับสูงขึ้นไป

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549: 8-9) กล่าวว่า องค์ประกอบของเจตคติเป็นสิ่งเชื่อมโยงไปยังแง่มุมอื่นๆ อีก 2 ด้าน คือ ด้านแรกเชื่อมโยงไปยังนิยามของเจตคติ อีกด้านหนึ่งเชื่อมโยงไปยังประเด็นความสัมพันธ์ระหว่าง องค์ประกอบ หรือความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น ๆ นักจิตวิทยาได้เสนอองค์ประกอบของเจตคติไว้ 3 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) เจตคติมีองค์ประกอบเดียว คือ อารมณ์ ความรู้สึกในทางชอบหรือไม่ชอบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ นักจิตวิทยาที่สนับสนุนแนวคิดนี้ได้แก่ เบ้ม (Bem) ฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) อินสโค (Insko) และเทอร์สโตน (Thurstone) นักจิตวิทยาเหล่านี้ถือเอานิยามองค์ประกอบทางอารมณ์ความรู้สึกเป็นนิยามเจตคติด้วย

(2) เจตคติมีสององค์ประกอบ แนวคิดนี้ระบุว่า เจตคติมี 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางด้านปัญญา และองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ แคทซ์ (Katz) และโรเซนเบิร์ก (Rosenberg) ตามแนวคิดของโรเซนเบิร์ก องค์ประกอบด้านปัญญา หมายถึง กลุ่มของความเชื่อที่

บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะเป็นตัวส่งเสริม หรือขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมต่าง ๆ ของบุคคล ส่วนองค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีเมื่อถูกกระตุ้นโดยที่หมายของเจตคติ โรเซนเบิร์กเห็นว่า อารมณ์ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางบวก และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางลบของบุคคล ในทางกลับกันอารมณ์ความรู้สึกทางลบที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ จะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่า ที่หมายของเจตคตินั้นสัมพันธ์กับการบรรลุถึงค่านิยมทางลบ และขัดขวางการบรรลุถึงค่านิยมทางบวกของบุคคล ส่วนเจตคติทางบวกเล็กน้อย หรือทางลบเล็กน้อยที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติจะมีความสัมพันธ์กับความเชื่อที่ว่าที่หมายของเจตคตินั้น มีความสัมพันธ์กับค่านิยมที่มีความสัมพันธ์น้อยสำหรับบุคคล หรือหากสัมพันธ์กับค่านิยมที่สำคัญ บุคคลจะมีความมั่นใจน้อยถึงความสัมพันธ์ระหว่างที่หมายของเจตคติ กับค่านิยมนั้น ๆ

(3) เจตคติมีสามองค์ประกอบ เจตคติในลักษณะนี้กำหนดไว้ 3 ประการ ดังนี้

(3.1) องค์ประกอบด้านปัญญา (Cognitive Component) มีส่วนประกอบย่อย คือ ด้านความเชื่อ ความรู้ ความคิด และความคิดเห็นที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ (Attitude Object)

(3.2) องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบ – ไม่ชอบ หรือ ทำที่ที่ดี – ไม่ดี ที่บุคคลมีต่อที่หมายของเจตคติ

(3.3) องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง แนวโน้มหรือความพร้อมที่บุคคลจะปฏิบัติต่อที่หมายของเจตคติ

นักจิตวิทยาที่สนับสนุนการแบ่งเจตคติเป็น 3 องค์ประกอบ และมีอิทธิพลต่อการศึกษาในด้านนี้ไม่น้อย คือ เครทซ์ และคนอื่น ๆ (Kretch, Crutchfield and Pallachey) และทริยแอนดิส (Triandis) นักจิตวิทยาเหล่านี้ให้คำนิยามเจตคติ โดยครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 องค์ประกอบอย่างครบถ้วน และเห็นว่าองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันพอสมควร กล่าวคือ เครทซ์และคณะ ได้ศึกษาพบว่า องค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ถ้าหากองค์ประกอบทั้งสามไม่สัมพันธ์กัน หรือสัมพันธ์กันในระดับต่ำ แต่ละองค์ประกอบอาจจะเป็นอิสระจากกัน หรือหากองค์ประกอบทั้งสามมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง องค์ประกอบทั้งสามอาจเป็นสิ่งเดียวกัน

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของเจตคติ สรุปได้ว่า นักจิตวิทยาได้แบ่งองค์ประกอบของเจตคติไว้แตกต่างกัน องค์ประกอบของเจตคติมีทั้งแบบองค์ประกอบเดียวที่กล่าวถึง เจตคติในด้านของอารมณ์ ความรู้สึก แบบสององค์ประกอบ กล่าวถึงเจตคติในด้านปัญญา คือ ความรู้คิด และด้านอารมณ์ความรู้สึก และแบบสามองค์ประกอบ ซึ่งรวมเจตคติในด้านปัญญา ด้านอารมณ์ความรู้สึก และด้านพฤติกรรมที่เป็นแนวโน้มที่จะแสดงออกเข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านมีความสัมพันธ์กัน

ดังนั้น ในการเรียนการสอน ครูควรคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งสามด้าน เพื่อสร้างเจตคติทางบวกต่อการเรียนของนักเรียน

1.1.5 การเกิดเจตคติ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 250) กล่าวว่า เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ของบุคคลจึงเกิดขึ้นจากเงื่อนไข 4 ประการ ดังนี้

(1) การเพิ่ม และการรวมกันของการตอบสนอง ที่เกิดจากการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ และจากบุคคลต่าง ๆ เช่น จากบ้าน โรงเรียน และสังคม

(2) แบบแผนของตนเอง ความแตกต่างของประสบการณ์ ทำให้เกิดเจตคติของแต่ละคนแตกต่างกันไป เจตคติบางอย่างจึงเป็นเรื่องเฉพาะของตน แล้วแต่พัฒนาการและความเจริญเติบโตของคนนั้น

(3) อิทธิพลของประสบการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน หรือความตกใจ จะเป็นผลให้จดจำประสบการณ์นั้นได้นาน ๆ เป็นสิ่งที่ทำให้คนมีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ เช่น เคยขึ้นรถเมล์แล้วประสบอุบัติเหตุ ก็จะพยายามหลีกเลี่ยงไม่ขึ้นรถเมล์สายนั้น

(4) การเลียนแบบ คนเราชอบหรือมีแนวโน้มที่จะเลียนแบบบุคคลสำคัญที่เราชื่นชอบ เจตคติจึงเน้นการถ่ายทอดจากคนที่เราพึงพอใจ และนับถือ เช่น เจตคติจากพ่อแม่มาถึงลูก

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า เจตคติเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่สั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็กจากที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน สังคม รวมทั้งอิทธิพลของประสบการณ์ที่ประทับใจ และการเลียนแบบบุคคลที่ตนชื่นชอบ

1.1.6 การเปลี่ยนแปลงเจตคติ

ธีรวุฒิ เอกะกุล (2549: 11) กล่าวว่า นักจิตวิทยาหลายท่าน ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่มีองค์ประกอบร่วมกันหลายอย่าง และปัจจัยบางอย่างมีลักษณะแตกต่างกันไปโดยสิ้นเชิง ดังนี้

(1) ประสบการณ์เฉพาะอย่าง (Specific experiences) วิธีการหนึ่งที่เรารู้จักเจตคติ คือ จากการมีประสบการณ์เฉพาะอย่างกับสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเจตคตินั้น เช่น การมีประสบการณ์ที่ดี การได้รับการลงโทษทางร่างกาย และจิตใจ การเกิดภาวะคับข้องใจ เป็นต้น

(2) การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น (Communication from others) เจตคติหลายอย่างของบุคคลเกิดขึ้นจากผลของการได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเรียนรู้อย่างไม่เป็นทางการที่เด็กได้รับในครอบครัวและสังคม เช่น การได้รับคำบอกเล่าจากผู้ปกครอง และครู เป็นต้น

(3) สิ่งที่เป็นแบบอย่าง (Models) เจตคติบางอย่างของบุคคลถูกสร้างขึ้นจากการเลียนแบบจากคนอื่น กระบวนการเลียนแบบเริ่มขึ้นตั้งแต่การสังเกตพฤติกรรมของคนอื่น ขึ้นต่อไปเป็นการแปลความหมายการปฏิบัติให้อยู่ในรูปของความเชื่อ ยิ่งบุคคลที่เป็นแบบอย่างเป็นที่เคารพ หรือได้รับการยกย่องอยู่แล้วจะมีผลต่อความเชื่อมากยิ่งขึ้น

(4) องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน (Institutional factors) เจตคติของบุคคลหลายอย่างเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากสถาบัน เช่น โรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา หน่วยงานต่าง ๆ เป็นต้น สถาบันเหล่านี้จะเป็นทั้งแหล่งที่มาและสิ่งช่วยสนับสนุนให้เกิดเจตคติบางอย่างได้

จากเอกสารดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า เจตคติของบุคคลสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากเหตุปัจจัยต่าง ๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง ได้แก่ การได้รับประสบการณ์ตรง การติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น การเลียนแบบบุคคลที่เคารพยกย่อง และการมีส่วนร่วมอยู่ในโรงเรียน สถานที่ประกอบพิธีทางศาสนา และหน่วยงานต่าง ๆ

1.1.7 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

วรธนดี แสงประทีปทอง (2544: 8) กล่าวว่า เจตคติไม่ได้เกิดขึ้นโดยกำเนิด หรือพันธุกรรม แต่เกิดขึ้นภายหลัง ซึ่งอาจเกิดจากการเรียนรู้ การเลียนแบบ หรืออิทธิพลจากสิ่งอื่น ๆ นอกจากนี้เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงได้ การศึกษาเจตคติจึงควรศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนเจตคติด้วย ซึ่งได้แก่

- (1) ทฤษฎีความสอดคล้องของความคิด
- (2) ทฤษฎีความขัดแย้งของความคิด
- (3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- (4) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม
- (5) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

รายละเอียดของแต่ละทฤษฎีมีดังนี้

- (1) ทฤษฎีความสอดคล้องของความคิด (Theories of Cognitive Consistency)

ทฤษฎีนี้มีแนวคิดที่ว่า การคิดหรือการรู้เรื่องหนึ่ง ๆ ของบุคคลทำให้เกิดความรู้หลาย ๆ ด้าน หรือมีส่วนประกอบของการรู้หลายอย่าง รู้ในทางที่ดีหรือไม่ดี ถ้าเรารู้ในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในทางที่ดีมากกว่าในทางที่ไม่ดี ก็จะทำให้เกิดความสอดคล้องของความรู้ขึ้น ทำให้เราเกิดเจตคติที่ดีในสิ่งนั้น และในทำนองเดียวกัน ถ้าเราารู้สึกในทางที่ไม่ดีมากกว่าในทางที่ดีต่อสิ่งใดก็ตาม เราก็จะเกิดเจตคติที่ไม่ดีต่อสิ่งนั้น

นักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเจตคติของบุคคล พบว่า บุคคลจะแก้

ปัญหาภาวะไม่สมดุลของความคิดด้วยวิธีการดังนี้

- 1) เปลี่ยนแปลงความคิดของตนเองให้เข้ากับเพื่อน
- 2) ไม่ยอมรับเพื่อนคนนั้น โดยถือว่าเขามีความสามารถน้อยกว่าตน
- 3) พยายามลดความขัดแย้งในด้านความคิดนั้น ๆ
- 4) ไม่ให้ความสำคัญต่อเรื่องนั้น

(2) ทฤษฎีความขัดแย้งของความคิด (Theories of Cognitive Dissonance)

ทฤษฎีนี้คิดโดย เฟสติงเกอร์ (Festinger) โดยมาจากความคิดที่ว่ามนุษย์ไม่สามารถทนต่อความขัดแย้งหรือความไม่สอดคล้องกันได้ จึงจำเป็นต้องลดความขัดแย้งนั้น ด้วยการเปลี่ยนแปลงเจตคติ เฟสติงเกอร์ กล่าวว่า ถ้าเจตคติไม่สอดคล้องกับการกระทำแล้ว เจตคติต่อสิ่งเรานั้นจะเปลี่ยนไป หลักการของทฤษฎีนี้ คือ ถ้าพฤติกรรมของบุคคลประกอบด้วยส่วนประกอบของความขัดแย้ง สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลได้ โดยการเปลี่ยนส่วนประกอบของการรับรู้ที่ทำให้เกิดความความขัดแย้งกันนั้น

นักจิตวิทยาบางท่านเชื่อว่าตัวแปรที่จะช่วยลดความขัดแย้ง มีดังนี้

- 1) ความสำคัญของส่วนประกอบของการรับรู้ เช่น คนแก่อายุมากกับการดื่มเหล้า จะมีการรับรู้ 2 อย่าง คือ การดื่มเหล้าไม่ดี ทำให้เป็นโรคตับแข็ง เมื่อคิดว่าตนเองนั้นแก่แล้ว ความขัดแย้งก็จะไม่ต่างกันมากนัก แต่ถ้าบุคคลนั้นยังไม่อยากตาย ส่วนประกอบของความขัดแย้งก็จะมีมาก
- 2) อัตราส่วนของส่วนประกอบที่ขัดแย้งกับส่วนประกอบที่เหมือนกัน ถ้าอัตราส่วนความขัดแย้งยิ่งสูงจะทำให้ความขัดแย้งมีมากขึ้น ดังนั้น ถ้าต้องการลดความขัดแย้งก็ให้เพิ่มส่วนประกอบที่เหมือนกัน
- 3) ชนิดของส่วนประกอบที่เหมือนกัน ถ้าอยู่ในส่วนประกอบที่เหมือนกัน ก็ย่อมจะลดความขัดแย้งลงได้ เช่น การเลือกซื้อระหว่างรถจักรยานยนต์ 2 คัน ย่อมมีความขัดแย้งน้อยกว่าการเลือกซื้อรถยนต์ 1 คัน และรถจักรยานยนต์ 1 คัน เป็นต้น

วิธีที่จะช่วยลดความขัดแย้งทางความคิด หรือการรับรู้ให้น้อยลง คือ

- 1) พยายามตัดสินใจใหม่อีกครั้ง โดยการตัดสินใจอย่างอิสระ หรือยินยอมโดยมีสิ่งบังคับจากภายนอก
- 2) ลดความสำคัญของการรับรู้บางอย่าง เปรียบเทียบดูว่าความรู้อย่างใดดีกว่ากัน
- 3) เพิ่มความเหมือนกันระหว่างสิ่งสองอย่างนั้น
- 4) เพิ่มส่วนประกอบที่เหมือนกันให้มากขึ้น

จะเห็นว่า ความขัดแย้งจะเกิดขึ้นหลังจากเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้ว การลดความขัดแย้งก็เป็นการเพิ่มความสนใจให้กับอีกสิ่งหนึ่งที่เลือกไว้ตนเอง แสดงว่าเจตคติที่มีต่อสิ่งสองสิ่งนั้นเปลี่ยน

แปลงไป

(3) ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม (Active Participation Theory)

แนวความคิดของทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการวิจัยทางจิตวิทยาสังคม บางเรื่องเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งเสนอแนะว่า การเปลี่ยนเจตคติ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทำให้เกิดขึ้นได้โดยการสร้างสถานการณ์ให้เกิดการมีส่วนร่วมในกลุ่มบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อมูลที่ศึกษาและแสดงให้เห็นว่ากลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมของอิทธิพลที่มีต่อเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล เช่น จอห์น และนีล ได้สรุปผลการวิจัยหลายเรื่องสามารถนำมาประยุกต์ในการเปลี่ยนแปลงเจตคติได้ดังนี้

- 1) เจตคติของบุคคลจะมีผลอย่างมากจากกลุ่มที่เขามีส่วนร่วม และกลุ่มที่เขาต้องการร่วมด้วย
- 2) ถ้าเจตคติของบุคคลสอดคล้องกับมาตรฐานของกลุ่ม จะเป็นแรงเสริมกำลังให้กับเจตคตินั้นมากขึ้น ในทางตรงข้ามจะเป็นการลงโทษ ถ้าบุคคลนั้นมีเจตคติไม่ตรงกับมาตรฐานของกลุ่ม
- 3) บุคคลขึ้นอยู่กับกลุ่มอย่างมากจะเป็นบุคคลที่เปลี่ยนแปลงเจตคติได้ยากที่สุด ถ้าการเปลี่ยนนั้นเป็นความพยายามของบุคคลภายนอก
- 4) การสนับสนุนเจตคติบางอย่างของสมาชิกในกลุ่ม ถึงแม้เพียงหนึ่งคนก็จะสามารถลดพลังของกลุ่มใหญ่ที่จะมีอิทธิพลต่อเจตคติของสมาชิกในกลุ่มได้
- 5) ถึงแม้จะเป็นเพียงสมาชิกในกลุ่มจำนวน 2 คนเท่านั้น ที่ยึดมั่นในเจตคติบางอย่างก็จะมีอิทธิพลของสมาชิกของคนอื่น ๆ ในกลุ่มได้เช่นกัน
- 6) การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม และการตัดสินใจของกลุ่ม จะช่วยแก้ไขการต่อต้านที่จะเปลี่ยนเจตคติใหม่ ๆ ถ้ากลุ่มตัดสินใจที่จะยอมรับเจตคติใหม่ สมาชิกในกลุ่มก็จะยอมรับเจตคตินั้นด้วย
- 7) ถ้าบุคคลเปลี่ยนแปลงกลุ่มอ้างอิงของตน เจตคติของบุคคลมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงด้วย

(4) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

แนวความคิดของทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม มีความเชื่อว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะอยู่ในรูปแบบของการเรียนรู้ และการที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ถ้าผลสืบเนื่องเป็นไปในทางที่ดี พฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มเกิดขึ้นอีก แต่ถ้าผลสืบเนื่องเป็นไปในทางที่ไม่ดี พฤติกรรมนั้นก็มีแนวโน้มไม่เกิดขึ้นอีก กล่าวคือ พฤติกรรมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปทิศทางใดหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ที่เขาได้รับจากสังคมแวดล้อม สังคมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมรวมของบุคคล และจะมีปฏิกริยาซึ่งกันและกันเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเสมอระหว่างพฤติกรรมของบุคคล สิ่งที

เกิดขึ้นในตัวบุคคลซึ่งได้แก่ ความคิด อารมณ์ ความคาดหวัง ฯลฯ และผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นหลังจากบุคคลกระทำพฤติกรรมนั้น พฤติกรรมที่จะแสดงออกไปนั้นขึ้นอยู่กับประเมินผลย้อนกลับของพฤติกรรมที่เขาได้แสดงออกไปแล้ว

องค์ประกอบที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่สำคัญมี 4 อย่าง คือ

1) การให้แรงเสริมกำลังโดยตรง (Direct Reinforcement) เป็นวิธีการที่ใช้ในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยวิธีค่อยๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการตอบสนองของบุคคลให้กระทำพฤติกรรมที่มีความยากเพิ่มขึ้น บุคคลก็จะเรียนรู้ปฏิบัติตอบสนองใหม่ และมีประสบการณ์ตรงกับผลสืบเนื่องจากการกระทำปฏิริยาตอบสนองนั้น

2) การหยุดพฤติกรรม (Extinction) ถ้าต้องการจะให้บุคคลหยุดกระทำพฤติกรรมใด พฤติกรรมหนึ่ง สามารถกระทำได้โดยไม่ให้ผลสืบเนื่องที่เขาคาดหวังเกิดขึ้น

3) การให้รู้ถึงแรงเสริมกำลัง และการหยุดพฤติกรรมโดยการสังเกตจากบุคคลอื่น (Vicarious Reinforcement and Vicarious Extinction) การให้บุคคลสังเกตการกระทำของบุคคลอื่นแทนที่จะได้ประสบการณ์โดยตรง จะช่วยให้บุคคลนั้นเปลี่ยนเจตคติหรือพฤติกรรมได้

4) การสื่อสาร (Communication) การให้ข่าวสารที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง สิ่งนี้ให้แตกต่างจากความเชื่อของบุคคล อาจช่วยเปลี่ยนเจตคติ และพฤติกรรมได้

(5) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action)

แนวคิดของทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ได้มีการพัฒนาและเสนอเต็มรูปแบบโดยไอเซน และพิชบายน์ มีสาระดังนี้ มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่ตนมีอยู่อย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่อาจเกิดจากการกระทำของตนเองก่อนตัดสินใจลงมือหรือไม่ทำพฤติกรรม

ใจความทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล มีดังนี้

1) พฤติกรรมส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาของบุคคล เจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) ของบุคคลจึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ

2) เจตนาเชิงพฤติกรรมขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ

2.1) ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการประเมินทางบวก หรือลบของบุคคลต่อการกระทำ เรียกว่า เจตคติต่อพฤติกรรม เจตคติต่อพฤติกรรมขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Behavior of Consequences)

2.2) ปัจจัยทางสังคม เป็นการประมาณของบุคคลว่าตนจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) เพียงใด กลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อบุคคลผู้นั้น การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับทัศนคติของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief) ซึ่งหมายถึงความเชื่อที่ว่าบุคคลแต่ละคนที่อยู่ในกลุ่มอ้างอิงประสงค์จะให้ตนทำ

หรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นเพียงใด และยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply)

3) ความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรม และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับเจตนาเชิงพฤติกรรม หรือพฤติกรรมเอง นั่นคือ พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรมมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนพฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองไล่เลี่ยกัน ความสำคัญของปัจจัยทั้งสองอาจแตกต่างกันจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

4) ตัวแปรภายนอก (External Variable) เช่น ตัวแปรชีวสังคม เจตคติต่อเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือบุคลิกภาพจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อตัวแปรนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือมีอิทธิพลต่อน้ำหนักความสำคัญของตัวแปรทั้งสองที่สื่อเจตนาเชิงพฤติกรรม

5) การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษาจำเป็นต้องกำหนดโดยคำนึงถึง

5.1) การกระทำ (Action) จะต้องกำหนดว่าเป็นการกระทำอย่างเดี่ยว (Single Act) เช่น การให้ลูกดื่มนม การสูบบุหรี่ เป็นต้น หรือเป็นกลุ่มการกระทำ (Behavior Category) เช่น การออกกำลังกาย ซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำย่อยๆ หลายการกระทำ เช่น การวิ่ง การกระโดดเชือก และการเล่นฟุตบอล เป็นต้น

5.2) เป้าหมาย (Target) หมายถึง เป้าหมายของการกระทำ เช่น การให้ลูกดื่มนม อาจกำหนดเป้าหมายเป็นให้ดื่มนมแม่

5.3) เวลา (Time) หมายถึง เวลาที่พฤติกรรมที่เราสนใจจะเกิดขึ้น เช่น การดื่มนมแม่ตอนค่ำ

5.4) บริบท (Context) หมายถึง สถานการณ์ที่พฤติกรรมที่เราสนใจศึกษาจะเกิดขึ้น เช่น การดื่มนมแม่ที่บ้าน

การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษานี้สามารถกำหนดให้มีความเฉพาะตามที่เราสนใจจะศึกษา เมื่อกำหนดพฤติกรรมได้แล้ว การวัดเจตคติต่อพฤติกรรม ก็ต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเจตคติ สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเจตคติเกิดขึ้นจากสาเหตุของการมีประสบการณ์ เข้าไปมีส่วนร่วมในการติดต่อสื่อสารกับกลุ่มคนต่าง ๆ และการได้อยู่ในกลุ่มของสถาบัน รวมทั้งการปฏิบัติตามแบบอย่างบุคคลที่ยอมรับ ซึ่งนักจิตวิทยาได้กล่าวถึงทฤษฎีทั้ง 5 ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ได้แก่ ทฤษฎีความสอดคล้องของความคิด ทฤษฎีความขัดแย้งของความคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

1.1.8 การวัดเจตคติ

ดุจเดือน พันธมนาวิน (2551: 151-153) กล่าวว่า สาขาจิตวิทยาเป็นสาขาทางพฤติกรรมศาสตร์ที่ใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการวัด และวิจัยทางจิตใจหรือพฤติกรรมของบุคคล ได้พัฒนาวิธีการวัด และการวิจัยต่าง ๆ มาเกือบร้อยปีแล้ว โดยเริ่มจาก ฮัลล์ (Hall) ได้เริ่มทำวารสารจิตวิทยาศาสนาขึ้น ในปี ค.ศ. 1891 เนื่องจากการศึกษาทางศาสนากับการศึกษาทางปรัชญา มีความใกล้เคียงกันมาก การศึกษาทางด้านศาสนาซึ่งเริ่มในภายหลัง จึงต้องหยุดชะงักลงในปี ค.ศ. 1915 จนกระทั่งมีผู้กลับมาสนใจศึกษาอีกครั้งในปี ค.ศ. 1960 และเจริญมากขึ้นเป็นลำดับมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้สาขาสังคมวิทยามีความสนใจศึกษาศาสนาในเชิงของวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งมักไม่ค่อยเกี่ยวกับการยอมรับศาสนา หรืออิทธิพลของศาสนาที่มีต่อจิตใจ และพฤติกรรมของบุคคล เมื่อมีการนำอิทธิพลของศาสนา ชุมชน เข้ามาร่วมศึกษาเช่นนี้ มักเป็นแนวทางการศึกษาในสายพฤติกรรมศาสตร์ที่มีจิตวิทยาเป็นแกนหลัก

กอร์ซัสซ์ (ดุจเดือน พันธมนาวิน. 2551: 152; อ้างอิงจาก Gorsuch. 1988. *Psychology of religion.*) ได้กล่าวถึงการความเป็นมาของวัดลักษณะทางศาสนาไว้ ดังนี้ การวัดลักษณะทางศาสนาในอดีตเป็นการวัดการนับถือศาสนาแบบหยาบ ๆ โดยใช้คำถามเพียงข้อเดียว เช่น ถามว่าท่านนับถือศาสนาหรือไม่ ท่านนับถือศาสนาอะไร เป็นต้น ทำให้ผู้ตอบแต่ละคนตีความคำว่า “ศาสนา” แตกต่างกันไป จึงตอบในเชิงอัตวิสัยมาก จนทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ

พากาเมนต์ และคนอื่น ๆ (ดุจเดือน พันธมนาวิน. 2551: 152; อ้างอิงจาก Pargament; et al. 1995. *The many meanings of religiousness : A policy-capturing approach.* pp. 953-983) ได้กล่าวถึงแนวทางในการวัดลักษณะทางศาสนาไว้ ดังนี้ การวัดลักษณะทางศาสนาได้มีพัฒนาการขึ้นมาตามลำดับ โดยมีแนวทางที่สำคัญในการศึกษา 2 แนวทาง ได้แก่ 1. การศึกษาลักษณะทางศาสนาของบุคคลที่เกี่ยวกับจิตใจในหลายด้าน เช่น ทศนคติ ค่านิยม ความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนา ซึ่งเป็นการศึกษาโดยทั่วไป และ 2. การศึกษาที่เฉพาะเจาะจงลงไปเกี่ยวกับความเชื่อ และการปฏิบัติของแต่ละศาสนา อย่างไรก็ตาม ลักษณะทางศาสนาส่วนใหญ่ มักเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัว แต่ได้มีนักจิตวิทยากลุ่มหนึ่งที่ได้พยายามแสวงหาแนวทางในการวัดลักษณะทางศาสนาให้มีความเป็นปรวิสัยมากขึ้น

เนื่องจากการวัดเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวัดด้วยวิธีการใช้มาตรวัดเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงขอกล่าวถึงรายละเอียดของการวัดเจตคติที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

วรรณดี แสงประทีปทอง (2544: 15) กล่าวว่า การวัดเจตคติอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ได้ 6 วิธี ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้มาตรวัด วิธีการวัดทางอ้อม วิธีการวัดร่องรอย และวิธีการวัดทางสรีระ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) วิธีการสังเกต

การสังเกตเป็นวิธีการเก็บข้อมูลที่เก่าแก่ที่สุด การสังเกต หมายถึง การเฝ้ามองและจดบันทึกพฤติกรรมของบุคคลอย่างมีแบบแผน การวัดเจตคติโดยการสังเกตนี้ผู้ศึกษาจะต้องอนุมานเจตคติของบุคคลเป้าหมายจากพฤติกรรมที่เขาแสดง ในการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลนี้ ผู้สังเกตจะต้องสังเกตพฤติกรรมตามธรรมชาติของบุคคล กล่าวคือ 1) ไม่ให้ผู้สังเกตรู้ว่ากำลังถูกสังเกต 2) ไม่ขอความร่วมมือจากผู้ถูกสังเกต และ 3) ไม่เปลี่ยนแปลงปรากฏการณ์ที่ต้องการวัด

นอกจากการใช้บุคคลเป็นผู้สังเกตพฤติกรรมแล้ว พฤติกรรมบางประเภทอาจใช้เครื่องมือบันทึกได้ เช่น การนับจำนวนคนที่เข้าไปใช้บริการห้องสมุด

ข้อดีของการสังเกต คือ ใช้ได้ง่ายในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้สังเกตอาจสังเกตพฤติกรรมหลายอย่างไปพร้อม ๆ กันก็ได้

ข้อจำกัดของการสังเกต คือ สามารถศึกษาได้เฉพาะพฤติกรรมปัจจุบันของบุคคล และการแสดงพฤติกรรมอาจทำด้วยเหตุผลหลายอย่างและอาจถูกจำกัดด้วยสภาพแวดล้อม ฉะนั้นข้อมูลที่ได้จึงแคบ และเฉพาะเจาะจง ซึ่งอาจทำให้การอนุมานเจตคติจากพฤติกรรมที่สังเกตได้ขาดความเที่ยงตรง โดยทั่วไปในการวัดเจตคติไม่นิยมใช้การสังเกตพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว แต่จะใช้ควบคู่ไปกับวิธีการสัมภาษณ์ หรือวิธีการอื่น ๆ

(2) วิธีการสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์ เป็นการถามให้ตอบด้วยปากเปล่า ผู้สัมภาษณ์อาจจดบันทึกคำตอบหรืออัดเสียงคำตอบไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ในภายหลัง การสัมภาษณ์จะทำให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งข้อมูลในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

ข้อดีของการสัมภาษณ์ คือ การเก็บข้อมูลทำได้สะดวก และสามารถเก็บข้อมูลได้มากจนเป็นที่แน่ชัดในระยะเวลาอันสั้น และอาจจะได้ข้อมูลบางอย่างที่เป็นประโยชน์แก่เรื่องที่ศึกษา ซึ่งข้อมูลเช่นนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นในการวัดด้วยวิธีการอื่น ๆ เช่น ผู้สัมภาษณ์ได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ไม่ชอบรับประทานผักว่า เมื่อบุคคลที่ถูกสัมภาษณ์เป็นเด็กเคยรับประทานผักแล้วเกิดป่วยหนัก เพราะผักที่รับประทานเข้าไปมีสารกำจัดศัตรูพืชผสมอยู่มาก

ข้อจำกัดของการสัมภาษณ์ คือ การสัมภาษณ์อาจไม่ได้ข้อมูลที่แท้จริงจากผู้ตอบ ผู้ถูกสัมภาษณ์อาจรู้สึกว่าเขาไม่มีอิสระที่จะตอบอย่างเปิดเผย หรืออาจรู้สึกว่าเขาคุ้นเคยกับผู้สัมภาษณ์เพียงพอที่จะเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริงของตน ฉะนั้นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับเจตคติของบุคคลต่อเรื่องต่าง ๆ อาจไม่ตรงกับความจริง แต่เป็นคำตอบที่ตอบตามความคาดหวังที่คิดว่าควรจะเป็น

(3) วิธีการใช้มาตรวัด

มาตรวัดเจตคติ หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นโดยอาศัยระเบียบวิธีที่มีการศึกษาวิจัยกันมาแล้ว มาตรวัดเจตคติที่นิยมใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรวัดทัศนคติเท่ากันของเทอร์สตัน มาตรวัดรวมของลิเคอร์ท มาตรวัดของกัตต์แมน และมาตรจำแนกความหมายของออสกู๊ด

ข้อดีของการใช้มาตรวัด คือ สามารถใช้กับคนจำนวนมากได้ในเวลาเดียวกัน ทำให้สิ้นเปลืองงบประมาณน้อยกว่าวิธีการอื่น ๆ และผู้ตอบสามารถตอบได้โดยอิสระ มาตรวัดที่ใช้จะมีความชัดเจนในเชิงทฤษฎี และสามารถนำคะแนนการวัดเจตคติที่ได้ไปเปรียบเทียบระหว่างบุคคลหรือเป็นกลุ่มได้ วิธีการนี้จึงเป็นที่นิยมมาก

ข้อจำกัดของการใช้มาตรวัด คือ การสร้างเครื่องมือต้องใช้เวลามากกว่าวิธีการอื่น และในหลายกรณีเครื่องมือที่สร้างขึ้นไม่สามารถนำไปใช้กับเรื่องอื่น ๆ ได้ เช่น มาตรวัดรวมของลิเคอร์ท ที่สร้างขึ้นสำหรับวัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก็ไม่สามารถนำไปใช้วัดเจตคติต่อการเรียนวิชาภาษาไทยได้ นอกจากนี้การใช้มาตรวัดจะใช้ได้เฉพาะผู้ที่อ่านออกเขียนได้ และกลุ่มเป้าหมายอาจไม่ยอมตอบ และไม่ส่งแบบสอบถามกลับคืน

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น การวัดเจตคติสามารถวัดได้ 6 วิธี ได้แก่ วิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์ วิธีการใช้มาตรวัด วิธีการวัดทางอ้อม วิธีการวัดร่องรอย และวิธีการวัดทางสรีระ ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิธีการใช้มาตรวัดเจตคติของลิเคอร์ทซึ่งเป็นที่นิยมใช้โดยทั่วไป และสามารถวัดเจตคติของกลุ่มตัวอย่างได้ครอบคลุม สะดวก และรวดเร็ว

1.1.9 หลักสูตรธรรมศึกษา

(1) ประวัติความเป็นมาของหลักสูตรธรรมศึกษา

สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง (2550: 269-272) ได้อธิบายประวัติความเป็นมาของหลักสูตรธรรมศึกษาว่า การศึกษาพระปริยัติธรรม หรือที่เรียกกันว่า “นักธรรม” เกิดขึ้นตามพระดำริของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส เป็นการศึกษาพระธรรมวินัยในภาษาไทย เพื่อให้ภิกษุสามเณรผู้เป็นกำลังสำคัญของพระพุทธศาสนาสามารถศึกษาพระธรรมวินัยได้สะดวกและทั่วถึง อันจะเป็นพื้นฐานนำไปสู่สัมมาปฏิบัติ ตลอดจนเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างไกลออกไป

การศึกษาพระพุทธศาสนาของพระสงฆ์ไทยแต่โบราณมา นิยมศึกษาเป็นภาษาบาลีที่เรียกว่า “การศึกษาพระปริยัติธรรม” ซึ่งเป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ยากสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไป จึงปรากฏว่าภิกษุสามเณรที่มีความรู้ในพระธรรมวินัยอย่างทั่วถึงมีจำนวนน้อย เป็นเหตุให้สังฆมณฑลขาดแคลนภิกษุผู้มีความรู้ความสามารถที่จะช่วยกิจการพระศาสนาทั้งในด้านการศึกษา การปกครอง และการแนะนำสั่งสอนประชาชน ดังนั้น สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงได้ทรงพระดำริวิธีการเล่าเรียนพระธรรมวินัยในภาษาไทยขึ้น สำหรับสอนภิกษุสามเณรวัดบวรนิเวศวิหารเป็นครั้งแรก

แรก นับแต่ทรงรับหน้าที่ปกครองวัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อ พ.ศ.2435 เป็นต้นมา โดยทรงกำหนดหลักสูตรการสอนให้ภิกษุสามเณรได้เรียนรู้พระพุทธศาสนา ทั้งด้านหลักธรรม พุทธประวัติ และพระวินัย ตลอดจนหัดแต่งแก้กระทู้ธรรม

เมื่อทรงเห็นว่า การเรียนการสอนพระธรรมวินัยเป็นภาษาไทยดังนี้ได้ผล ทำให้ภิกษุสามเณรมีความรู้กว้างขวางขึ้น เพราะเรียนรู้ได้ไม่ยาก จึงทรงดำริที่จะขยายแนวทางนี้ไปยังภิกษุสามเณรทั่วไปด้วย ประกอบกับใน พ.ศ.2448 ประเทศไทยเริ่มมีพระราชบัญญัติเกณฑ์ทหาร ซึ่งภิกษุทั้งหมดจะได้รับการยกเว้น ส่วนสามเณรจะยกเว้นให้เฉพาะสามเณรผู้รู้ธรรม ทางราชการได้ขอให้คณะสงฆ์ช่วยกำหนดเกณฑ์ของสามเณรผู้รู้ธรรม สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส จึงทรงกำหนด“หลักสูตรองค์สามเณรผู้รู้ธรรม” ขึ้น ต่อมาได้ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์สามเณรผู้รู้ธรรมนั้นเป็น“องค์นักธรรม” สำหรับภิกษุสามเณรชั้นนวกะ (คือผู้บวชใหม่) ทั่วไป ได้รับพระบรมราชานุมัติ เมื่อวันที่ 27 มีนาคม พ.ศ. 2454 และโปรดให้จัดการสอบในส่วนกลางขึ้นเป็นครั้งแรกในเดือนตุลาคมปีเดียวกัน โดยใช้วัดบวรนิเวศวิหาร วัดมหาธาตุ และวัดเบญจมบพิตร เป็นสถานที่สอบ การสอบครั้งแรก มี 3 วิชา คือ ธรรมวิภาคในนวโกวาท แต่งความแก้กระทู้ธรรม และแปลภาษามคธเฉพาะท้องถิ่นในอรรถกถาธรรมบท

พ.ศ. 2454 ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์นักธรรมให้เหมาะสมสำหรับภิกษุสามเณรทั่วไปจะเรียนรู้ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยแบ่งหลักสูตรเป็น 2 อย่าง คือ อย่างสามัญ เรียนวิชาธรรมวิภาค พุทธประวัติ และเรียงความแก้กระทู้ธรรม และ อย่างวิสามัญ เพิ่มแปลอรรถกถาธรรมบทมีแก้อรรถ บาลี ไวยากรณ์ และสัมพันธ์ และวินัยบัญญัติที่ต้องสอบทั้งผู้ที่เรียนอย่างสามัญ และวิสามัญ

พ.ศ. 2456 ทรงปรับปรุงหลักสูตรองค์นักธรรมอีกครั้งหนึ่ง โดยเพิ่มหลักธรรมหมวดคิหิปฏิบัติเข้าในส่วนของธรรมวิภาคด้วย เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการครองชีวิตฆราวาส หากภิกษุสามเณรรูปนั้นๆ มีความจำเป็นต้องลาสิกขาออกไปด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง เรียกว่า “นักธรรมชั้นตรี” การศึกษาพระธรรมวินัยแบบใหม่นี้ ได้รับความนิยมจากหมู่ภิกษุสามเณรอย่างกว้างขวาง และแพร่หลายไปอย่างรวดเร็ว เพียง 2 ปีแรกก็มีภิกษุสามเณรสมัครเข้าสอบสนามหลวงเกือบพันรูป เมื่อทรงเห็นว่าการศึกษานักธรรมอำนวยความสะดวกประโยชน์แก่พระศาสนา และภิกษุสามเณรทั่วไป ในเวลาต่อมา จึงทรงพระดำริขยายการศึกษานักธรรมให้ทั่วถึงแก่ภิกษุทุกระดับ คือ ทรงตั้งหลักสูตรนักธรรมชั้นโท สำหรับภิกษุชั้นมัชฌิมะ คือ มีพรรษาเกิน 5 แต่ไม่ถึง 10 และนักธรรมชั้นเอก สำหรับภิกษุชั้นเถระ คือ มีพรรษา 10 ขึ้นไป ดังที่เป็นหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของคณะสงฆ์สืบมาตราบถึงทุกวันนี้

ต่อมา พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม ทรงพิจารณาเห็นว่า การศึกษานักธรรมมิได้เป็นประโยชน์ต่อภิกษุสามเณรเท่านั้น แม้ผู้ที่ยังครองฆราวาสวิสัยก็จะได้ประโยชน์จากการศึกษานักธรรมด้วย โดยเฉพาะสำหรับเหล่า

ข้าราชการครู จึงทรงตั้งหลักสูตรนักเรียนสำหรับชาวราชสำนัก เรียกว่า “ธรรมศึกษา” มีครบทั้ง 3 ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก ซึ่งมีเนื้อหาเช่นเดียวกันกับหลักสูตรนักเรียนของภิกษุสามเณร เว้นแต่วินัยบัญญัติที่ทรงกำหนดใช้เบญจศีล เบญจธรรม และอุโบสถศีลแทน ได้เปิดสอบธรรมศึกษาตรีครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. 2472 และเปิดสอบครบทุกชั้นในเวลาต่อมา มีฆราวาสทั้งหญิง และชายเข้าสอบเป็นจำนวนมาก นับเป็นการส่งเสริมการศึกษาพระพุทธศาสนาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกธรรมนี้ มีพระพรหมมุนี (พรหมคุณุตเถร) วัดบวรนิเวศวิหาร เป็นแม่กองธรรมสนามหลวง เน้นการพัฒนาศาสนทายาทให้มีคุณภาพ สามารถดำรงพระศาสนาไว้ได้ด้วยดี ทั้งถือว่าเป็นกิจการของคณะสงฆ์ส่วนหนึ่งที่สำคัญยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทยมาตั้งแต่ครั้งอดีตถึงปัจจุบัน

จากเอกสารเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของหลักสูตร สรุปได้ว่า หลักสูตรธรรมศึกษามีพัฒนาการมาจากหลักสูตรนักเรียนสำหรับพระสงฆ์และสามเณร เมื่อทางคณะสงฆ์เล็งเห็นประโยชน์ของการศึกษาในทางพระพุทธศาสนาของฆราวาสผู้สนใจใฝ่ศึกษา เพื่อจะเป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้กำหนดหลักสูตรธรรมศึกษาขึ้น

(2) หลักสูตรธรรมศึกษาที่ประกาศใช้ปัจจุบัน

1. ธรรมศึกษาชั้นตรี

1.1 วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 1 ชั้นนี้ กำหนดขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ 5 หมวด คือ ทานวรรค ปาปวรรค ปุญญวรรค สติวรรค และศีลวรรค

ให้นักเรียนแต่งอธิบายให้สมเหตุสมผล อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบด้วย 1 สุภาษิต บอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย สุภาษิตที่อ้างมานั้นต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ 2 หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

1.2 วิชาธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือนวโกวาท แผนกธรรมวิภาค และคิณิปปปฏิบัติ ชั้นนี้ กำหนดให้เรียนตามหมวดธรรม ดังนี้

ธรรมวิภาค ประกอบด้วย

ทุกกะ หมวด 2 ได้แก่ ธรรมมีอุปการะมาก 2 ธรรมเป็นโลกบาล 2 ธรรมอันทำให้งาม 2 และบุคคลหาได้ยาก 2

ติกะ หมวด 3 ได้แก่ รตนะ 3 คุณของรตนะ 3 โอวาทของพระพุทธเจ้า 3 ทุจจิต 3 สุจจิต 3 อกุศลมูล 3 กุศลมูล 3 สัมปยุตตปริยัติ 3 และบุญกิริยาวัตถุ 3

จตุกกะ หมวด 4 ได้แก่ วุฑฒิ 4 จักร 4 อคติ 4 ปธาน 4 อธิษฐานธรรม 4
อิทธิบาท 4 ควรทำความไม่ประมาทในที่ 4 สถาน พรหมวิหาร 4 และอริยสัจ 4

ปัญจกะ หมวด 5 ได้แก่ อนันตริยกรรม 4 อภินหปัจเจกชน 5 ธัมมัสสวนานิ
สงส์ 5 พละ 5 และขันธ 5

ฉกกะ หมวด 6 ได้แก่ คารวะ 6 และสาราณียธรรม 6

สัตตกะ หมวด 7 ได้แก่ อริยทรัพย์ 7 และสัปปริสธรรม 7

อัฐกะ หมวด 8 ได้แก่ โลกธรรม 8

ทสกะ หมวด 10 ได้แก่ บุญกิริยาวัตถุ 10

คิปปิปฏิบัติ ประกอบด้วย

จตุกกะ หมวด 4 ได้แก่ ทิฏฐธัมมิกัตถประโยชน์ 4 สัมปรายิกัตถประโยชน์ 4
มิตตปฏิรูป 4 มิตรแท้ 4 สังคหวัตถุ 4 และธรรมของฆราวาส 4

ปัญจกะ ได้แก่ มิจฉาวนิชชา 5 สมบัติของอุบาสก 5

ฉกกะ ได้แก่ ทิศ 6 และอบายมุข 6

1.3 วิชาพุทธ

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม 1 - 3 ปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ สมเด็จพระสังฆราช (ปุสฺสเทว) และศาสนพิธี เล่ม 1 ขององค์การศึกษา

1.4) วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสือเบญจศีล เบญจธรรมของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวรเถร)

2. ธรรมศึกษาชั้นโท

2.1 วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 2 ในชั้นนี้ กำหนดขอบข่ายการออก
ข้อสอบไว้ 5 หมวด คือ อัตตวรรค กัมมวรรค ชันติวรรค ปัญญาวรรค และเสวนาวรรค

ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อย
กว่า 2 สุภาษิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์
ได้ ไม่ห้าม สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้
เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ 3 หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

2.2 วิชาธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือธรรมวิภาค ปริเฉทที่ 2 ชั้นนี้ กำหนดให้เรียนหมวดธรรม
ดังนี้

ทุกะ หมวด 2 ได้แก่ กัมมัฏฐาน 2 กาม 2 นุชา 2 ปฏิสันถาร 2 และสุข 2 (กายิกสุข และเจตสิกสุข)

ติกะ หมวด 3 ได้แก่ อกุศลวิตก 3 กุศลวิตก 3 อัคคิ 3 อธิปเตยยะ 3 ญาณ 3 (สัจจญาณ) ตัณหา 3 ปาฏิหาริยะ 3 วัฏฏะ 3 และสิกขา 3

จตุกกะ หมวด 4 ได้แก่ อปัสเสนธรรม 4 อปัปมัตตญาณ 4 พระอริยบุคคล 4 โฆษะ 4 กิจโนอริยสัจ 4 บริษัท 4 บุคคล 4 มรรค 4 และผล 4

ปัญจกะ หมวด 5 ได้แก่ อนุปฺพฬิกถา 5 มัจฉริยะ 5 มาร 5 และเวทนา 5

ฉกกะ หมวด 6 ได้แก่ จริต 6 และธรรมคุณ 6

สัตตกะ หมวด 7 ได้แก่ วิสุทธิ 7

อัฐกะ หมวด 8 ได้แก่ อวิชชา 8

นวกะ หมวด 9 ได้แก่ พุทธคุณ 9 และสังฆคุณ 9

ทสกะ หมวด 10 ได้แก่ บารมี 10

ทวาทสกะ หมวด 12 ได้แก่ กรรม 12

2.3 วิชาพุทธ

หลักสูตร ใช้หนังสืออนุพุทธประวัติ และพุทธธานุพุทธประวัติ อันกล่าวเฉพาะประวัติพระสาวก สังคีตติกา ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์สมเด็จพระสังฆราช (ปสุสเทว) และศาสนพิธี เล่ม 2 ขององค์การศึกษา ขั้นนี้ กำหนดให้เรียนประวัติของพระสาวก จำนวน 40 รูป

2.4 วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสืออุโบสถศีล ของพระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ ป.ธ. 9) วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

3. ธรรมศึกษาชั้นเอก

3.1 วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธศาสนสุภาษิต เล่ม 3 ในชั้นนี้ กำหนดขอบข่ายการออกข้อสอบไว้ 5 หมวด คือ อปปมาทวรรค จิตตวรรค ธรรมวรรค วิริยวรรค สามัคคีวรรค

ให้นักเรียนแต่งอธิบายเป็นทำนองเทศนาโวหาร อ้างสุภาษิตอื่นมาประกอบไม่น้อยกว่า 3 สุภาษิต และบอกชื่อคัมภีร์ที่มาแห่งสุภาษิตนั้นด้วย ห้ามอ้างสุภาษิตซ้ำซ้อนกัน แต่จะซ้ำคัมภีร์ได้ไม่ห้าม สุภาษิตที่อ้างมานั้น ต้องเรียงเชื่อมความให้ติดต่อสมเรื่องกับกระทู้ตั้ง ชั้นนี้ กำหนดให้เขียนลงในใบตอบ ตั้งแต่ 4 หน้า (เว้นบรรทัด) ขึ้นไป

3.2 วิชาธรรม

หลักสูตร ธรรมวิจารณ์ ส่วนปรมัตถปฏิบัติ ขั้นนี้ กำหนดให้เรียนหมวดธรรม
ดังนี้

นิพพิทา ได้แก่ ปฏิปทาแห่งนิพพิทา สังขาร อนิจจลักษณะ ทุกขลักษณะ และ
อนัตตลักษณะ

วิราคะ ได้แก่ ไวพจน์แห่งวิราคะ วิมุตติ วิมุตติ 2 วิมุตติ 5 วิสุทธิ วิปัสสนา
ญาณ 9 วิสุทธิ อภิปรายาหนึ่ง วิสุทธิ 7 สันติ และปฏิบัติแห่งสันติ

นิพพาน ได้แก่ มติแห่งลัทธิภายนอก มติข้างพระพุทธศาสนา นิพพานธาตุ 2
บาลีแสดงปฏิบัติแห่งนิพพาน บาลีแสดงอุปาทิเสสนิพพาน บาลีแสดงอนุปัตติเสสนิพพาน บาลี
แสดงนิพพานทั้ง 2 บรรยาย บาลีใช้ ปรินิพพาน หมายถึงอุปาทิเสส บาลีใช้ปรินิพพุต แทนปรินิพพาน
มติปรารภพระพุทธเจ้าหลายพระองค์ ปฏิปทาแห่งนิพพาน

หัวใจสมถกัมมัฏฐาน ได้แก่ กายคตาสติ เมตตา พุทธานุสสติ กสิณ และจตุ
ธาตุววัตถานะ

สมถภาวนา พระพุทธคุณ ได้แก่ หมวดที่ 10 วิปัสสนากัมมัฏฐาน

3.3 วิชาพุทธ

แก้ปัญหาพุทธานุพุทธประวัติ กับข้อธรรมในท้องเรื่องนั้น

หลักสูตร ใช้หนังสือพุทธประวัติ เล่ม 1 – 3 ปฐมสมโพธิ พระนิพนธ์ สมเด็จพระ
พระสังฆราช (ปสุสเทว) พุทธานุพุทธประวัติ อนุพุทธประวัติ พระปฐมสมโพธิกถา พระนิพนธ์ของ
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส

3.4 วิชาวินัย

หลักสูตร ใช้หนังสือหลักสูตรกรรมบท ของพระราชรัตนมุนี (ชัยวัฒน์ ปญญาสิริ
ป.ธ. 9) วัดพระปฐมเจดีย์ จังหวัดนครปฐม

จากเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรธรรมศึกษา สรุปได้ว่า หลักสูตรธรรมศึกษาแบ่ง
ออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ ธรรมศึกษาชั้นตรี ธรรมศึกษาชั้นโท และธรรมศึกษาชั้นเอก โดยจัดการ
เรียนการสอนใน 4 วิชา ได้แก่ วิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม วิชาธรรม วิชาพุทธ และวิชาวินัย ซึ่งมี
ขอบข่ายเนื้อหาตามระดับชั้นเรียน

1.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

พระมหาภักดี เกตุเรน (2547: 110) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนวิชา

พระพุทธศาสนาของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดช้างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดช้างให้ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 245 คน ผลการวิจัยพบว่า ทศนคติต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รังสรรค์ พลสมัค (2548: 77) ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนของนักศึกษา วิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น หลักสูตรสถาบันราชภัฏพุทธศักราช 2543 ระหว่างการสอนแบบบูรณาการที่เน้นเทคนิคการใช้ผังมโนทัศน์กับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาที่เรียน โปรแกรมวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2547 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต จำนวน 2 ห้องเรียน ๆ ละ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การเบื้องต้น ของนักศึกษาที่ได้รับการสอนแบบบูรณาการที่เน้นเทคนิคการใช้ผังมโนทัศน์ สูงกว่าที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา สรุปได้ว่า เจตคติมีความสัมพันธ์กับการเรียนการสอน และแรงจูงใจในการเรียนของบุคคล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า น่าจะมีปัจจัยอื่น ๆ อีกที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เช่น แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา และการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ เป็นต้น

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.1.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับอายุ

นวลอนงค์ ศรีวัชรรัตน์ (กมลลักษณ์ ทองสมัค. 2541: 32; อ้างอิงจาก นวลอนงค์ ศรีวัชรรัตน์. 2534) อายุของบุคคลเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับพัฒนาการและระดับวุฒิภาวะ ซึ่งในคนปกติเมื่อมีอายุมากขึ้น ระดับวุฒิภาวะจะเจริญขึ้นตามวัยและบุคลิภาพทั้งด้านความคิดและการกระทำ โดยจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนไปตามวัย เพราะบุคคลที่มีอายุมากแสดงถึงการได้ทำงานหลายประการ มองโลกกว้างไกล ครอบคลุมและลึกซึ้งทำให้มีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น

พิณทิพย์ สีนุ้ย (ปิยะดา จุลวรรณ. 2549: 17; อ้างอิงจาก พิณทิพย์ สีนุ้ย. 2545) กล่าวว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลที่มีอายุน้อยจะมีความเหนื่อยหน่ายน้อยกว่าบุคคลที่มีอายุมาก บุคคลที่มีอายุต่างกันสะท้อนให้เห็นประสบการณ์ที่แตกต่างกัน บุคคล

ที่มีประสบการณ์มากจะมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบคอบ สามารถปรับตัวให้เข้ากับชีวิตจริงได้ดีกว่าบุคคลที่มีอายุน้อย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับอายุ สรุปได้ว่า อายุมีความสัมพันธ์กับวุฒิภาวะทางอารมณ์ การปรับตัวให้เข้ากับสังคม ประสบการณ์ชีวิต และบุคลิกภาพ

2.1.2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น

ทองเรียน อมรัชกุล (พระมหานพพร อริยาโณ. 2551: 33; อ้างอิงจาก ทองเรียน อมรัชกุล. 2525) ได้กล่าวถึงลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยจำแนกเป็นชั้นปี คือ

(1) นักศึกษาชั้นปีที่ 1 เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยเพื่อมุ่งหวังความสำเร็จในเชิงวิชาการ สนใจการศึกษาค้นคว้า ความคิดต่าง ๆ ต้องการเข้าใจตนเอง เข้าใจปัญหาสังคม รวมทั้งแสวงหาเอกลักษณ์ของตน มีความเป็นมิตรผูกพันกับเพื่อนและชอบอยู่ในกลุ่ม มีมนุษยธรรม เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความตื่นตัวที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทในมหาวิทยาลัย

(2) นักศึกษาชั้นปีที่ 2 ส่วนมากมักจะเกิดความไม่พอใจมหาวิทยาลัยแต่ในบางกรณีก็เพียงแต่มีความรู้สึกเบื่อ รู้สึกเฉย ๆ ไม่ยินดียินร้ายต่อสภาพทั่วไปในมหาวิทยาลัย ทั้งนี้เพราะพวกนี้ถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ จนกระทั่งเกิดความรู้สึกว่าเป็นคนขาดความรับผิดชอบ ลักษณะภายนอกของนักศึกษาเหล่านี้ คือ ริเริ่มสร้างเสริมความรู้สึกเป็นแบบแผนของกลุ่มย่อยขึ้นจนเกิดเป็นวัฒนธรรมเพื่อนฝูง (Peer Culture)

(3) นักศึกษาชั้นปีที่ 3 เนื่องจากเคยเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 มาแต่เดิม นักศึกษาจึงมีวัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของตนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สูงมาก สำหรับในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ด้วยกันเอง จะมีความคิดที่แตกแยกออกไปน้อยมาก ส่วนมากที่ความคิดไปในแนวเดียวกัน มีค่านิยมคล้ายคลึงกัน และทุกคนจะมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ จะมีลักษณะคล้ายคลึงกับนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คือ ความไม่พอใจมหาวิทยาลัยในด้านต่าง ๆ รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์มหาวิทยาลัยอย่างรุนแรง

(4) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีแนวโน้มหันความสนใจไปจากมหาวิทยาลัย จะไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย เริ่มตั้งแต่ไม่สนใจวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของนักศึกษา รวมทั้งไม่ยอมรับระเบียบประเพณีของนักศึกษาด้วยตนเอง ส่วนมากจะสนใจเรื่องส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังจากจบการศึกษาจากมหาวิทยาลัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้นเรียน สรุปได้ว่า ระดับชั้นเรียนที่ต่างกัน ทำให้บุคคลมีความคิด ความรู้สึก ค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจ และมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไป

2.1.3 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.1.3.1 ความหมายของแรงจูงใจ

บีช (Beach. 1985: 379) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง การกระทำที่คนเต็มใจที่จะใช้พลังงานของเขาเพื่อประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (Goal) หรือเพื่อหวังรางวัล (Reward) ที่จะได้รับเป็นสิ่งตอบแทน

ฮอตเกตต์ส (Hodgetts. 1999: 57) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงซึ่งควบคุมพฤติกรรมของคนอื่น เกิดจากความต้องการ (Needs) พลังกดดัน (Drivers) หรือความปรารถนา (Desires) ที่จะผลักดันให้คนพยายามดิ้นรนเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ พฤติกรรมของคนถูกกำหนด และควบคุมโดยการจูงใจต่าง ๆ แรงจูงใจเหล่านี้ยังมีลักษณะที่แตกต่างกันในแต่ละคนอีกด้วย

อารี พันธมณี (2546: 269) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ (Motive) หมายถึง ภาวะใด ๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2549: 74) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง พฤติกรรมที่ถูกกระตุ้นโดยแรงขับของแต่ละบุคคล เพื่อสู่จุดหมายปลายทางอย่างใดอย่างหนึ่ง และร่างกายอาจจะสมประสงค์ในความปรารถนาอันเกิดจากแรงขับนั้น ๆ ได้

ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550: 90) ให้ความหมายของแรงจูงใจว่า แรงจูงใจ หมายถึง พลังที่กระตุ้นให้ทำพฤติกรรมไปสู่จุดหมายที่ต้องการ หรืออาจกล่าวได้ว่า แรงจูงใจประกอบด้วยพลัง และทิศทาง เช่น เราต้องการได้เกรด เอ จากการสอบ เราจึงพยายามมุ่งมั่นในการศึกษาหาความรู้อย่างกระตือรือร้น จนสอบได้เกรด เอ ในที่สุด

จากความหมายของแรงจูงใจดังกล่าว สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งเกิดจาก ความปรารถนา ความต้องการทางร่างกาย และจิตใจ เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง

2.1.3.2 ประเภทของแรงจูงใจ

อารี พันธมณี (2546: 270) กล่าวว่า การจูงใจ แบ่งตามลักษณะของการแสดงออกตามพฤติกรรม ได้ 2 ประเภท คือ

(1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นสภาวะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำ หรือเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง ไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น ความต้องการเรียน เพื่อต้องการความรู้ ทำงานเพราะต้องการความสนุกและชำนาญ ซึ่งความต้องการหรือความสนใจพิเศษ ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล จะผลักดันให้บุคคลสร้างพฤติกรรมขึ้น ซึ่งได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสนใจ ความรัก ความศรัทธา เป็นต้น

(2) การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เป็นภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น สิ่งของหรือเกียรติยศ เงินเดือน ปริญญาบัตร ความก้าวหน้า รางวัล คำชมเชย การแข่งขัน การติเตียน ทำให้บุคคลมองเห็นเป้าหมาย จึงเร้าให้บุคคลเกิดความต้องการ และแสดงพฤติกรรมมุ่งสู่เป้าหมายนั้น

ลักขณา สิริวัฒน์ (2549: 74) กล่าวว่า มีการแบ่งประเภทของแรงจูงใจเป็น 2 ประเภท ได้แก่

(1) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motive) หมายถึง แรงขับหรือแรงผลักดันที่อยู่ภายในจิตใจ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการนำไปสู่จุดมุ่งหมายได้ เช่น ความต้องการความสนใจ

(2) แรงจูงใจภายนอก (Extrinsic Motive) หมายถึง พฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอกเหนือจิตใจมาผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการนำไปสู่จุดหมายปลายทางได้ เช่น บรรยากาศที่ดี จึงทำให้เกิดความรู้สึกอยากทำงานจนสำเร็จ

ซูซีฟ อ่อนโคกสูง (2550: 90) กล่าวว่า แรงจูงใจอาจแยกเป็น 2 ประเภท คือ แรงจูงใจที่เกิดจากภายใน เรียกว่า แรงจูงใจภายใน เป็นแรงผลักดันให้เราทำพฤติกรรม เช่น แรงจูงใจที่เกิดจากความอยากรู้ อยากเห็น แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการความสำเร็จ (แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์) เป็นต้น อีกประเภทหนึ่งคือ แรงจูงใจที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการเงิน แรงจูงใจที่เกิดจากความต้องการได้รับรางวัล เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า แรงจูงใจแบ่งตามลักษณะการแสดงออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ แรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอก โดยที่แรงจูงใจภายในเป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นภายในจิตใจที่ทำให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย ส่วนแรงจูงใจภายนอก เป็นแรงผลักดันที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่เหนือจิตใจมากระตุ้นให้เกิดการแสดงพฤติกรรมที่นำไปสู่เป้าหมาย

2.1.3.2 สาเหตุที่เกิดแรงจูงใจ

อารี พันธุ์ณี (2546: 272) กล่าวว่า พฤติกรรมอันเกิดจากแรงจูงใจ เกิดขึ้นจากความต้องการ และแรงขับ ทำให้เกิดแรงจูงใจมีผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรม แต่บางครั้งพบว่า พฤติกรรมที่ควรเหมือนกันมีความแตกต่างกันทั้ง ๆ ที่แรงขับชนิดเดียวกัน เช่น นักศึกษาต้องการสอบได้ บางคนก็ขยันท่องหนังสือด้วยตนเอง บางคนก็หาข้อสอบที่เก็งเอาไว้ บางคนทำทุจริตในห้องสอบ เป็นต้น การที่บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกัน เนื่องมาจากสาเหตุ 2 ประการ คือ

(1) ความต้องการที่เกิดจากภายในอินทรีย์ ได้แก่ ความต้องการทางสรีระ หรือความต้องการทางชีวภาพต่าง ๆ เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ เป็นต้น

(2) ความต้องการที่เกิดจากภายนอกอินทรีย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นอิทธิพลของสังคม ได้แก่ ความต้องการประสบความสำเร็จ ความต้องการที่จะมีอำนาจ และความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เป็นต้น

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า สาเหตุที่เกิดแรงจูงใจนั้น เกิดขึ้นจากความต้องการ และแรงขับ ซึ่งมีสาเหตุมาจากความต้องการที่เกิดจากภายในอินทรีย์ เป็นความต้องการทางสรีระ และความต้องการที่เกิดจากภายนอกอินทรีย์ เป็นการได้รับอิทธิพลของสังคม

2.1.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิสัยทางการเรียน

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 593) ให้ความหมายของ นิสัย ว่าหมายถึง ความประพฤติที่เคยชิน เช่น ทำจนเป็นนิสัย และแปลว่า ที่พึง ที่พึงพิง ที่อาศัย เช่น ขอนิสัยในการอุปสมบท

ส. ฝ่องสวัสดิ์ (2550ข: 42) กล่าวว่า สิ่งที่ควบคุม “กาย” คือ “ใจ” แต่สิ่งที่ควบคุม “ใจ” ก็คือ “นิสัย” นิสัย แปลว่า ที่พึ่งอาศัยของตัวเรา นิสัย หมายถึง พฤติกรรมเคยชินที่เกิดจากการคิด พูด ทำซ้ำ ๆ บ่อย ๆ จนกระทั่งกลายเป็นโปรแกรมควบคุมใจหรือพฤติกรรมปกติของคน ๆ นั้น ที่ทำได้โดยไม่ต้องยั้งคิด หากมีโอกาสเมื่อไหร่ เป็นต้องทำอย่างนั้นอีก ถ้าไม่ได้ทำตามอย่างนั้นอีกจะเกิดอาการหงุดหงิดไม่พอใจทันที

ฝ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2538: 1) กล่าวว่า นิสัยทางการเรียน คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความพอใจ และมุ่งมั่นที่จะศึกษาหาความรู้ให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวนั้นประกอบด้วย ความตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการเรียน การจัดระบบการเรียน ความมุ่งมั่นที่จะแสวงหาความรู้ และพัฒนาการเรียนให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ชยัน อดทน รับผิดชอบ พึ่งตนเอง และมีความภูมิใจในผลการเรียนของตน

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า นิสัยทางการเรียน หมายถึง พฤติกรรมเคยชินของบุคคลที่แสดงออกเป็นประจำ สม่ำเสมอ เกี่ยวกับการเรียน จนกลายเป็นโปรแกรมควบคุมจิตใจ และพฤติกรรมให้มีความตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียน มุ่งมั่นแสวงหาความรู้ แบ่งเวลา และมีความรับผิดชอบในการเรียน

2.1.5 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

พระพรหมคุณาภรณ์ (2548: 140) กล่าวว่า ศรัทธา 4 หมายถึง ความเชื่อ ความเชื่อที่ประกอบด้วยเหตุผล 4 ประการ ดังนี้

(1) กัมมสัทธา เชื่อกรรม เชื่อกฎแห่งกรรม เชื่อว่ากรรมมีอยู่จริง คือ เชื่อว่าเมื่อทำอะไร โดยมีเจตนา คือ จงใจทำทั้งรู้ ย่อมเป็นกรรม คือ เป็นความดีความชั่วมีขึ้นในตน เป็นเหตุปัจจัยก่อให้เกิด ผลดีผลร้ายสืบเนื่องต่อไป การกระทำไม่ว่างเปล่า และเชื่อว่าผลที่ต้องการจะสำเร็จได้ด้วยการกระทำ มิใช่ด้วยอำนาจหรืออนาคยโชค เป็นต้น

(2) วิปากสัทธา เชื่อวิปาก เชื่อผลของกรรม เชื่อว่าผลของกรรมมีจริง คือ เชื่อว่ากรรม ที่ทำแล้วต้องมีผล และผลต้องมีเหตุ ผลดีเกิดจากกรรมดี ผลชั่วเกิดจากกรรมชั่ว

(3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์มีกรรมเป็นของของตน เชื่อว่าแต่ละคนเป็น เจ้าของ จะต้องรับผิดชอบส่วยวิปากเป็นไปตามกรรมของตน

(4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า มั่นใจในองค์พระตถาคต ว่าทรง เป็นพระสัมมาสัมพุทธะ ทรงพระคุณทั้ง 9 ประการ ตรัสธรรม บัญญัติวินัยไว้ด้วยดี ทรงเป็นผู้นำทางที่ แสดงให้เห็นว่า มนุษย์คือเราทุกคนนี้ หากฝึกตนด้วยดีก็สามารถเข้าถึงภูมิธรรมสูงสุด บริสุทธิหลุดพ้น ได้ ดังที่พระองค์ได้ทรงบำเพ็ญไว้เป็นแบบอย่าง

พระธรรมกิตติวงศ์ (2548: 950) กล่าวว่า ศรัทธา แปลว่า ความเชื่อ หมายถึงเฉพาะ ศรัทธาที่เชื่อด้วยปัญญา เชื่อในสิ่งที่ควรเชื่อ เชื่อด้วยเหตุผล ถ้าเชื่อโดยปราศจากปัญญา เรียกว่า อธิโมกข์ (ความน้อมใจเชื่อหรือเชื่อตามเขา) ศรัทธา มี 4 ประการ ดังนี้

(1) กัมมสัทธา เชื่อเรื่องกรรม

(2) วิปากสัทธา เชื่อผลของกรรม

(3) กัมมัสสกตาสัทธา เชื่อความที่สัตว์โลกมีกรรมเป็นของของตน

(4) ตถาคตโพธิสัทธา เชื่อความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า

ความเชื่อทั้ง 4 ประการนี้ เป็นคุณสมบัติของอุบาสกอุบาสิกา เป็นเหตุให้เกิดความ กล้าหาญที่จะทำความดีด้วยตนเอง ไม่มัวงายเชื่อง่าย ไม่หลงเชื่อเรื่องการดลบันดาล เรื่องปาฏิหาริย์ เป็นต้น

ส. ผ่องสวัสดิ (2550: 101) อธิบายว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสว่า คุณสมบัติข้อแรก ของผู้บรรลุมรรคได้ง่ายก็คือ ต้องมีศรัทธา คนมีศรัทธา คือ คนที่เชื่อปัญญาตรัสรู้ของพระสัมมาสัมพุทธ เจ้าว่า เพราะการตรัสรู้นั้น ทำให้พระองค์เป็นพระอรหันต์ ผู้ตรัสรู้ด้วยพระองค์เองโดยชอบ เพียบพร้อม ด้วยวิชาและจรณะ เป็นผู้เสด็จไปได้ เป็นผู้รู้แจ้งโลก เป็นสาวกผู้ฝึกคนได้เป็นเยี่ยม เป็นบรมครูของทั้ง มนุษย์และเทวดา ความศรัทธามี 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ศรัทธาหวัเต่า คือ ความศรัทธาที่ยังไม่มั่นคง ยังอ่อนแอโคลงเคลง แปรเปลี่ยนกลับไปกลับมาได้ เปรียบเหมือนเต่าที่ทำหัวผลุบๆ โผล่ๆ จากกระดอง เอาแต่เอาอนอนไม่ได้ เพราะยังมีความลังเลสงสัยในพระปัญญาการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าจริงหรือไม่จริง

ประเภทที่ 2 ตถาคตโพธิศรัทธา คือ ความศรัทธาที่เกิดจากการบำเพ็ญเพียรภาวนาจนกระทั่งเข้าถึงพระรัตนตรัยภายในตัว ทำให้มีความมั่นใจในทุกคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าเป็นความจริง ไม่เสื่อมคลาย เพราะได้พิสูจน์ให้เห็นด้วยตนเองแล้วว่า การตรัสรู้ธรรมนั้นมีจริง ทุกคนในโลกสามารถบรรลุธรรมนั้นได้จริง ทุกคำสอนนั้นสามารถนำพาชาวโลกให้พ้นทุกข์ พ้นกิเลสไปพระนิพพานได้จริง

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปความหมายของความศรัทธาในพระพุทธศาสนาได้ว่า ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา หมายถึง ความคิด ความรู้สึกตระหนักในคุณค่า การเห็นความสำคัญ และเคารพนับถือ โดยมีความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เกี่ยวกับความเชื่อมั่นในการตรัสรู้ธรรมของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม การทำดียอมได้ดี การทำชั่วยอมได้ชั่ว และความเชื่อในพระสงฆ์เป็นผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา

2.1.6 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

ส. ผ่องสวัสด์ (2550ก: 98-99) กล่าวว่า การเป็นพ่อแม่ที่ดี นอกจากจะต้องทำหน้าที่ของพ่อแม่ที่ดีให้ครบถ้วนแล้ว ยังต้องวางบทบาทต่อไปนี้ให้ได้อีกด้วย คือ

(1) บทบาทของความเป็นครู พ่อแม่ต้องอบรมสั่งสอนลูก ชี้แจงให้ลูกรู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด อะไรควร อะไรไม่ควร ถ้าลูกยังเล็กนัก สอนกันด้วยเหตุผลยังไม่ได้ พ่อแม่ต้องทำเป็นตัวอย่างที่ดี ให้ลูกดูเป็นแบบอย่าง การอบรมสั่งสอนจะต้องนุ่มนวล ค่อยพูดจาปราศรัย ไม่เอาแต่อารมณ์ การสั่งสอนด้วยไม้เรียว ควรเก็บไว้ใช้ในคราวที่จำเป็นจริง ๆ เท่านั้น ต้องปลูกฝังนิสัยรักความสะอาดให้ลูกตั้งแต่ยังเล็ก ฝึกให้รู้จักดูแลรักษาความสะอาดของตัวเอง ตั้งแต่เรื่องเสื้อผ้า การอาบน้ำถูตัว แม้ที่สุดเรื่องนิสัยในการกินอาหาร อย่าปล่อยให้ละเลย อย่าคิดว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องเล็กน้อย เนื่องจากพ่อแม่เป็นครูคนแรกของลูก ใกล้ชิดลูกตั้งแต่แรกเกิด ดังนั้น การระมัดระวังปลูกฝังสิ่งที่ถูกต้องดีงาม เพื่อให้เป็นพื้นฐานความประพฤติของลูกเสียก่อน เมื่อโตขึ้นจะเป็นเหตุให้เขาสามารถรองรับความดีมาใส่ตัวโดยเร็ว และมักรังเกียจความไม่เข้าท่าเข้าทางต่าง ๆ ผ่านเข้ามาได้เองโดยอัตโนมัติ

(2) บทบาทเทวดา พ่อแม่ต้องมีพื้นฐานทางธรรมที่ดี จึงจะเล่นบทนี้ได้ เพราะต้องฝึกลูกให้รู้จักรักษากฎกัลยาณี ความจริงเรื่องนี้ทำได้ง่าย ๆ เช่น อ่านนิทานชาดกให้ลูกฟัง ให้ลูกสวดมนต์ทุกคืนก่อนเข้านอน สอนลูกให้รู้จักการทำบุญให้ทาน โดยพ่อแม่ทำใหดูเป็นตัวอย่าง เช่น ดักบาตรทุกเช้า เป็นต้น และที่สำคัญที่สุด คือ พ่อแม่ต้องมีหัวใจตบปะ เมื่อสอนลูกไม่ให้ทำชั่วในเรื่องใดแล้ว ก็อย่าเผลอทำความชั่วนั้น ๆ ให้ลูกได้เห็นเสียเอง

(3) บทบาทพระพรหม พ่อแม่ต้องมีความเมตตากรุณาต่อลูกให้ความรัก ความอบอุ่น ต้องเลี้ยงดู ไม่ทิ้งขว้าง เมื่อลูกทำผิดต้องตักเตือนสั่งสอนดี ๆ ให้ลูกรู้ผิดรู้ถูก และให้อภัยไม่ซ้ำเติม เมื่อ

ลูกทำดีก็ชมเชยให้ภาคภูมิใจบ้าง ส่งให้ศึกษาเล่าเรียนเมื่อถึงวัยอันควร ยามเจ็บไข้ก็พยาบาลดูแลรักษา เมื่อลูกเติบโตเป็นผู้ใหญ่ถึงคราวต้องแยกครอบครัวไปสร้างหลักฐาน ก็ควรปล่อยตามใจลูกบ้าง อย่าบงการบังคับ แต่คอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ให้กำลังใจ พ่อแม่ต้องมีอุเบกขา คือไม่ลำเอียงเข้าข้างลูก เมื่อทำผิด ถ้าอบรมสั่งสอนลูกมาอย่างดีแล้ว แต่ลูกยังทำตัวเกะกะเกเก ทำผิดกฎหมายบ้านเมือง สมควรจะต้องได้รับโทษ แม้โทษนั้นจะยิ่งใหญ่ถึงต้องติดคุกติดตะราง ก็ต้องยอมอย่ารักลูกจนถึงกับทำตัวเป็นพยานเท็จ ช่วยได้แค่ไหนก็ทำในสิ่งนั้น แต่อย่าทำลายความยุติธรรมของบ้านเมือง

(4) บทบาทพระอรหันต์ พ่อแม่ต้องประพฤติตัวอยู่ในศีลธรรมให้ดีที่สุด จะได้เป็นปูชนียบุคคล เป็นพระศักดิ์สิทธิ์ในบ้าน เป็นที่ปรึกษาชั้นดีประจำตระกูล เป็นที่เคารพนับถือของลูกหลานว่านเครือ ทั้งที่อยู่รวมบ้าน และที่แยกครอบครัวไปแล้ว ต้องสร้างทั้งบุญบารมี ทั้งศักดิ์ ชื่อเสียง เหล่าลูกหลานจะได้ยำเกรง นับถือ เชื่อฟัง ไม่กล้าทำความชั่ว ทั้งต่อหน้าและลับหลัง

ส. ผ่องสวสดี (2550ก: 299) กล่าวว่าหน้าที่ของลูกที่ควรปฏิบัติต่อพ่อแม่ โดยย่อ คือ

(1) คอยดูแลท่านให้ดี ตั้งแต่เรื่องอาหาร เสื้อผ้า ที่อยู่อาศัย ยามเจ็บป่วย ก็ช่วยพยาบาลรักษาให้ดีที่สุด ทำให้สม่ำเสมอราบจนวาระสุดท้ายของท่าน

(2) ประพฤติตนเป็นคนดี สร้างชื่อเสียงให้แก่วงศ์ตระกูล ให้พ่อแม่ภาคภูมิใจ

(3) ประพฤติตนให้เหมาะสมกับการที่จะเป็นผู้รับมรดก

(4) ทำกิจการงานแทนท่านไม่ให้บกพร่อง

(5) ชักชวนหรืออำนวยความสะดวก สนับสนุนให้ท่านได้มีโอกาสทำทาน รักษาศีล และเจริญภาวนา จะได้เป็นบุญติดตัวท่านไปในภพเบื้องหน้า เป็นการถวายเป็นกุศลถวายแด่พระนิพพานของท่านเอง หน้าที่นี้เป็นหน้าที่สำคัญที่สุดที่ลูกทุกคนต้องปฏิบัติต่อพ่อแม่

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า บิดามารดาหรือผู้ปกครองเป็นผู้สร้างสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว บิดามารดาจึงเป็นบุคคลสำคัญ ที่มีอิทธิพลต่อบุตรอย่างยิ่ง ทั้งในด้านการหล่อหลอมเจตคติ ปลูกฝัง อบรมคุณธรรม จริยธรรม ให้ความรัก ความเข้าใจ และดูแลเอาใจใส่บุตร ส่วนบุตรมีหน้าที่คอยดูแลบิดามารดา ช่วยเหลืองาน และประพฤติตนเป็นคนดี

2.1.7 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 795) ให้ความหมายของ พุทธมามกะ ว่าหมายถึง ผู้ประกาศตนว่าพระพุทธเจ้าเป็นพระบรมศาสดาของตน ผู้ประกาศตนว่าเป็นผู้นับถือพระพุทธศาสนา

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2540: 55-61) กล่าวว่า การปลูกฝังความเป็นพุทธมามกะแก่บุตร ตามหลักทางจิตวิทยาทัศนคติ นั้น หมายถึง การใช้วิธีการให้ความใกล้ชิด พูดคุยกับเด็กทางด้าน

ศาสนา การให้เด็กได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมทางศาสนากับบิดามารดา นอกจากนั้นยังมีการดูแลควบคุมให้รางวัล ให้เหตุผลแก่เด็กเกี่ยวกับเรื่องราว และการปฏิบัติทางศาสนา โดยบิดามารดาควรจะมีการกระทำที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของตน ส่วนการปลูกฝังเยาวชนให้มีทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม เช่น การเป็นพุทธมามกะที่ดี ก็จะต้องเกิดอย่างเป็นขั้นเป็นตอนรับกันขึ้นไป จึงจะเกิดผลดีอย่างสมบูรณ์ ในสาขาจิตวิทยาสังคมได้มีการศึกษาการปลูกฝังถ่ายทอดลักษณะต่าง ๆ จากมนุษย์คนหนึ่งไปยังคนอื่น ๆ แล้วนักจิตวิทยาสังคมมาจัดประเภทพฤติกรรมและวิธีการให้เป็นขั้นตอน นำเสนอเป็นทฤษฎีกระบวนการสื่อสารชักจูงให้เปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมในมนุษย์ซึ่งมีทั้งหมด 5 ขั้น หรืออาจแบ่งละเอียดได้ถึง 12 ขั้นด้วยกัน คือ ขั้นสนใจรับทราบ ขั้นเข้าใจเนื้อความ ขั้นยอมเปลี่ยนตาม ขั้นเก็บจำ และขั้นกระทำ ในการปลูกฝังอบรมให้เกิดลักษณะบางประการในมนุษย์นั้น 3 ขั้นแรกที่กล่าวไปนี้มีความสำคัญที่สุดในเด็ก จะทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ตามต้องการ ส่วนสองขั้นหลังนำไปสู่พฤติกรรมที่สอดคล้องกับทัศนคตินั้น เมื่อสถานการณ์หรือโอกาสที่เหมาะสมมาถึง

ถ้าบิดามารดาต้องการจะปลูกฝังความเป็นพุทธมามกะให้แก่ลูกหลาน จะต้องมีการปฏิบัติที่นำไปสู่การเกิด 3 ขั้น ดังกล่าวไว้ข้างต้นได้ ดังนี้

(1) การทำให้เกิดความสนใจที่จะรับทราบ หมายถึง การที่ผู้ใหญ่จะช่วยเปิดโอกาสให้เด็กได้ใกล้ชิดสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ในที่นี้ คือ ศาสนา ตั้งแต่เกิดมา เด็กจะสัมผัสสิ่งต่าง ๆ ภายนอกครอบครัว เช่น วัด พระสงฆ์ ไฉยัก ถ้าผู้ปกครองไม่นำเด็กไปเกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการปลูกฝังลักษณะทางศาสนาแก่เด็ก ที่จะหยั่งรากลึกต่อไปในชีวิตได้ ในครอบครัว บิดามารดาสามารถทำให้เด็กใกล้ชิดศาสนา โดยการชักจูงให้ช่วยใส่บาตรตอนเช้า กราบพระพุทธรูปที่มีในบ้าน และสวดมนต์ก่อนนอน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใกล้ชิดพระพุทธรูปศาสนา จนเกิดความสนใจ และได้รับทราบข้อมูลต่าง ๆ ทางศาสนาด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ใกล้ชิดศาสนา จะต้องทำซ้ำ ๆ เป็นประจำ จึงจะเกิดผลดีต่อความสนใจศาสนาในเยาวชน และสิ่งที่ช่วยให้เยาวชนได้สัมผัสศาสนาอีกทางหนึ่ง คือ สื่อในบ้าน อันประกอบด้วย โทรทัศน์ วิทยุ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ (หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และเอกสารต่าง ๆ) ที่อาจจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อศาสนา เช่น ให้ความสวยงาม ความสงบของวัด ได้รับทราบความเมตตาของพระสงฆ์ และทราบวาระธรรมะของพระพุทธเจ้ามีอะไรบ้าง การที่สื่อมวลชนเสนอรายการและเนื้อหาที่เหมาะสม จะช่วยครอบครัวในการทำให้เด็กได้ใกล้ชิดศาสนามากขึ้น และในทางที่บิดามารดาไม่สามารถจะทำได้ด้วย ดังนั้น ครอบครัวจึงอาจแนะนำรายการทางพระพุทธศาสนาในโทรทัศน์ วิทยุ และหาเอกสารทางศาสนาที่เหมาะสมมา让孩子ได้ดูและอ่านด้วย ก็จะช่วยเหลือเสริมสร้างเยาวชนไทยในขั้นตอนที่หนึ่งทางจิตวิทยาทัศนคติ คือ ขั้นสร้างความสนใจที่จะรับทราบได้เป็นอย่างดี

(2) การทำให้เกิดความเข้าใจเนื้อความ หมายถึง การช่วยอธิบาย ชี้แนะ เพื่อให้เด็กได้เข้าใจเนื้อหาทางศาสนาได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้เด็กทราบว่าอะไรคือสาเหตุ อะไรคือผลที่

เกี่ยวข้องกัน อะไรคือสิ่งที่สำคัญมากหรือน้อย ดังนั้น การที่บิดามารดาให้เวลากับเด็ก ใกล้ชิดเด็ก ร่วมกิจกรรมทางศาสนา และรับสื่อทางศาสนาพร้อมกับเด็ก เพื่อจะได้มีโอกาสพูดบรรยาย และอธิบาย แสดงความรู้สึก และความเข้าใจของตนเองทางด้านศาสนาแก่เยาวชน เด็กอาจมีคำถามต่าง ๆ ที่ต้องการให้ผู้ใหญ่ช่วยตอบ เช่น คำถามว่าทำไมเราจึงต้องใส่บาตรแก่พระสงฆ์ ทำไมเราจึงต้องสวดมนต์ การทำดีได้ดีหมายความว่าอย่างไร เป็นต้น ซึ่งผู้ใหญ่จะต้องมีความพยายามพูดอธิบายยกตัวอย่าง ให้เด็กได้เข้าใจ และตอบคำถามได้ครบถ้วน ดังนั้น การที่บิดามารดาส่งเสริมศาสนา โดยให้เวลาในการพูดจาอภิปรายทางศาสนาแก่บุตร จะช่วยให้บุตร โดยเฉพาะเพศหญิงมีความเชื่อทางศาสนามากยิ่งขึ้น

(3) การให้เกิดการยอมรับเปลี่ยนแปลงตาม หมายความว่า การส่งเสริมสนับสนุนด้วยการพูด และการกระทำให้เด็กยอมรับ เห็นประโยชน์ และเกิดความพอใจในการนับถือศาสนา หรือปฏิบัติทางศาสนา ในขณะเดียวกันก็ตักเตือน ห้ามปรามเมื่อเด็กทำผิดหลักศาสนา หรือแสดงการลบหลู่ดูหมิ่นศาสนา เช่น เมื่อเด็กสวดมนต์ก่อนเข้านอน บิดามารดาก็แสดงความพอใจ ลูกหัว ลูกหลัง กล่าวชมเชย ถ้าชมโทรทัศน์ แล้วพบว่า มีกีฬาตกปลา บิดามารดาก็อาจจะบอกลูกว่า การตกปลาเล่นเป็นการกระทำที่ผิดศีลข้อที่ 1 เป็นการรังแกสัตว์ที่อ่อนแอ แสวงหาความสุขบนความทุกข์ของผู้อื่น ไม่ควรกระทำ เป็นต้น นอกจากนั้นยังรวมถึงการที่บิดามารดาปฏิบัติทางศาสนาเป็นแบบอย่างแก่เด็ก แล้วเด็กทำตาม ผู้ใหญ่ก็แสดงความพอใจให้ความรักเอ็นดูแก่เด็ก เด็กก็จะปฏิบัติทางศาสนานั้นซำมากขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 6) ได้กล่าวถึง บทบาทที่พึงประสงค์ของสังคม และครอบครัว ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมี ดังนี้

(1) ผู้ปกครองควรนำเด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัด เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ศาสนาธรรม ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็กเล็กจนเติบโตเป็นผู้ใหญ่

(2) ผู้ปกครองควรปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี เพื่อเป็นแบบอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว

งามตา วรินทร์านนท์ (2545: 110-11) กล่าวว่า การปลูกฝังการอบรมทางศาสนาด้วยวิธีการสื่อสารเพื่อชักจูงให้ปรับเปลี่ยนจิตใจเป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูอีกรูปแบบหนึ่งที่พัฒนาขึ้นโดยประยุกต์ความรู้จากทฤษฎีทางจิตวิทยา และมีผลวิจัยกับเยาวชนไทยจำนวนหนึ่ง รับประกันผลดีที่จะเกิดขึ้นกับจิตใจและพฤติกรรมของเยาวชนผู้รับการอบรม พ่อแม่ผู้ปกครองควรปลูกฝังอบรมลูกให้มีความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาควบคู่ไปกับการปลูกฝังลักษณะทางจิตใจที่ดีงามด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อเสริมให้ลูกมีความพร้อมที่จะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมมากยิ่งขึ้น วิธีการปลูกฝังอบรมทางศาสนาวิธีนี้จะอบรมในสาระของศาสนาได้ก็ได้ ขอยกตัวอย่างการปลูกฝังอบรมความเป็นพุทธมามกะ ซึ่งหมายถึง การที่พ่อแม่ปฏิบัติต่อลูกทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อสื่อสารให้ลูกเกิดความรู้ความเข้าใจ และการยอมรับที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นพื้นฐานสำหรับ

บุคคลทั่วไปที่เรียกตนเองว่าเป็นชาวพุทธ นั่นคือ การให้ทาน (เช่น วัตถุทาน ธรรมทาน อภัยทาน การช่วยเหลือ เสียสละ เป็นต้น) การรักษาศีล คือ ศีลห้าข้อเป็นขั้นต้นสุด และการฝึกภาวนา (เช่น การสวดมนต์ ฟังธรรมะ อ่านหนังสือธรรมะ ทำสมาธิ เป็นต้น) โดยวิธีการชักจูงให้ลูกปรับเปลี่ยนความรู้สึกไปในทิศทางที่เห็นชอบ พอใจที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาดังกล่าว อย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้

(1) ชักจูงให้เด็กได้ใกล้ชิดพระพุทธศาสนา ด้วยการนำศาสนาเข้ามาให้เด็ก (เช่น เล่าหรือให้อ่านหนังสือพุทธประวัติ) ให้ได้ฟังนิทานหรือเรื่องจริงที่แสดงถึงกรรมดี กรรมชั่ว) พาเด็กไปวัดได้กราบพระพุทธรูป ทำบุญตักบาตร ถวายสิ่งของแด่พระสงฆ์ ได้ฝึกสวดมนต์ ทำสมาธิ กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ พ่อแม่ต้องชักจูงให้ลูกทำด้วยความเต็มใจ ไม่มีการบีบบังคับ มีความสุขที่จะทำจึงจะได้ผลดีที่สุด

(2) ช่วย让孩子เข้าใจหลักธรรม ด้วยการชี้แจง อธิบาย ยกตัวอย่างให้เห็นได้อย่างชัดเจน ประกอบเรื่องบาปบุญคุณโทษ ให้เด็กสวดมนต์แปลเพื่อเข้าใจความหมายของบทสวดมนต์ นำคำบรรยายธรรมะของพระสงฆ์บางรูปมาอธิบายให้ลูกฟังพร้อมยกตัวอย่าง เมื่อลูกเกิดคำถาม พ่อแม่ควรพยายามศึกษาหาคำตอบที่เด็กเข้าใจได้ให้แก่ลูก ไม่ควรเพิกเฉยหรือแสดงความเบื่อหน่ายรำคาญลูก

(3) ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กยอมรับและปฏิบัติตามหลักพระพุทธศาสนา โดยให้รางวัลหรือชมเชยเมื่อเด็กยอมปฏิบัติตาม (เช่น แสดงความเอื้อเฟื้อต่อเด็กอื่น เมตตาต่อสัตว์เลี้ยง) และแสดงความพอใจทุกครั้งเมื่อเด็กเข้าร่วมใส่บาตร สวดมนต์และทำสมาธิ เป็นต้น สิ่งสำคัญ คือ พ่อแม่ต้องทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีให้เด็กเห็น เพราะ การสอนโดยทำตัวเป็นแบบอย่างเป็นการสอนที่ให้ผลดีกว่าการสอนโดยตรงหรือการควบคุมบังคับ

การปฏิบัติต่อเด็กทั้ง 3 ขั้นตอน ต้องกระทำอย่างครบถ้วน สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง จึงจะสามารถชักจูงให้เด็กเกิดความรู้สึกชอบ และพอใจ พร้อมทั้งจะยอมรับและปฏิบัติตามอย่างที่พ่อแม่อบรมสั่งสอน

ดูจเดื่อน พันธุมนาวัน (2551: 154-156) กล่าวถึง การกำหนดความหมายของลักษณะทางพุทธศาสนาว่า พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีความซับซ้อนที่แสดงความสัมพันธ์ตั้งแต่จักรวาล โลก สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ รวมทั้งมนุษย์ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย วาจา และใจ การวัดลักษณะทางศาสนาพุทธจึงต้องกระทำด้วยความรอบคอบ และระมัดระวัง จากการประมวลเอกสารเกี่ยวกับการเป็นพุทธมามกะที่ดีของพุทธศาสนิกชนที่เป็นฆราวาสสรุปได้ว่า จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชื่อ และการปฏิบัติทางศาสนาไปพร้อมกัน โดยสามารถแบ่งเป็นตัวแปรที่วัดลักษณะทางพุทธได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

(1) ความเชื่อทางพุทธศาสนา (Religious belief) เป็นความเชื่อตามหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนาพุทธ เกี่ยวกับไตรสรณาคมน์ คือ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของผู้ที่เป็นพุทธมามกะที่ดี นอกจากนี้ การเชื่อเรื่องของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว โดยเชื่อว่าตนกระทำความดีไว้ ย่อมได้ผลตอบแทนตามที่ตนกระทำ ไม่ว่าจะเป็นสิ่งดี หรือไม่ดี ผลตอบแทนนั้น อาจได้รับทันที หรืออาจรอไปอีกในภพหน้า ตลอดจนเชื่อว่าสิ่งที่ตนกำลังประสบอยู่ในปัจจุบันนี้อาจเป็นผลตอบแทนที่ตนกระทำมาในอดีตทั้งในชาตินี้ หรือภพที่แล้วมา ดังนั้น การเชื่อเรื่องของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงมีความเกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องของอเนกชาติ หรือเชื่อเรื่องของชาติที่แล้ว ชาติปัจจุบัน และชาติหน้า ซึ่งผลของการกระทำได้ไปสนอง นอกจากนี้ผู้ที่เชื่อเรื่องของการทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ย่อมมีความเชื่อว่า สวรรค์ และนรก มีจริง ภูมิต่าง ๆ มีจริง เมื่อทำดีย่อมได้รับการตอบแทนที่ดีด้วยการขึ้นสวรรค์ และทำชั่วย่อมได้รับการตอบแทน คือ ตกนรก รวมทั้งการเชื่อเรื่องของนิพพาน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ และควรเชื่อว่า บุคคลที่ปฏิบัติตามคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาจะสามารถเข้าสู่พระนิพพานได้โดยไม่จำกัดเพศ ชาติตระกูล อายุ หรือฐานะ (ดูเจตน์ พันธุมานวิน. 2551: 154; อ้างอิงจาก พระราชมณเฑียร. 2529. พุทธธรรม : ฉบับปรับปรุงและขยายความ.)

(2) การปฏิบัติทางศาสนา (Religious practice) เป็นสิ่งสำคัญของการเป็นพุทธมามกะที่ดี โดยมีแนวทางในการปฏิบัติเบื้องต้นใน 3 ด้าน คือ ทาน ศีล และภาวนา เพื่อให้เกิดความสงบสุขในชีวิตทั้งชาตินี้ และชาติต่อไป ศาสนาพุทธสอนให้เป็นคนไม่ประมาท โดยการปฏิบัติธรรมอยู่เสมอ

การปฏิบัติทางศาสนาขั้นต้น คือ การให้ทาน ซึ่งแสดงถึงความเสียสละ การเอื้อเฟื้อ แบ่งปัน การให้การอนุเคราะห์ในหลายรูปแบบ ตั้งแต่สิ่งที่เป็นวัตถุ เช่น เงินทอง อาหาร เครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นต้น ไปจนถึงการกระทำทางกายที่เป็นการช่วยเหลือ เช่น การใช้แรงงานช่วยเหลือผู้คน เป็นต้น ส่วนทานทางวาจา เช่น การให้ธรรมเป็นทานด้วยการอบรมสั่งสอนคนอื่นเกี่ยวกับหลักธรรม เป็นต้น และทานทางใจที่สำคัญ คือ การให้อภัย ซึ่งเป็นการไม่คิดจิตใจเอโกโทษ ไม่พยาบาท ไม่ต้องการแก้แค้นผู้ที่ทำร้าย หรือล่วงละเมิดตน

ศีล เป็นการงดเว้นที่จะกระทำการอันเป็นการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น สำหรับฆราวาส มีศีล 5 เป็นสิ่งกำกับ ได้แก่ ศีลข้อที่หนึ่ง การไม่ทำร้าย ทำลายชีวิตผู้อื่น หรือสิ่งอื่น ศีลข้อที่สอง ไม่ลักขโมยของที่เป็นของของผู้อื่น ศีลข้อที่สาม ไม่ล่วงละเมิดของรักของหวงของผู้อื่น โดยเฉพาะเรื่องของเพศสัมพันธ์ ศีลข้อที่สี่ ไม่พูดปด กล่าวเท็จ หรือกล่าวให้ร้ายผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของตน และศีลข้อที่ห้า ไม่ดื่มสุรา เสพยาเสพติดที่ทำให้ขาดสติสัมปชัญญะ ซึ่งเป็นหนทางไปสู่ความชั่วที่มากยิ่งขึ้น

ภาวนา เป็นการขัดเกลาจิตใจเพื่อทำให้เกิดปัญญา รู้เท่าทันความเป็นไปในโลก สามารถกระทำดีด้วยการสวดมนต์ เพื่อสรวมกาย วาจา และใจ ตลอดจนการทำสมาธิภาวนา

(3) วิถีชีวิตแบบพุทธ (Religious life style) เป็นการเลือกที่จะกระทำกิจกรรม หรือ ดำรงชีวิตที่อยู่ในแนวทางของการอบรมสั่งสอนของศาสนา โดยแอดเลอร์ (Adler) เป็นผู้ que เริ่มต้นคิดคำว่า วิถีชีวิต (Life style) ซึ่งเป็นพฤติกรรม และนิสัยของบุคคลในชีวิตประจำวัน ในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ เช่น การบริโภค การพักผ่อน การไปเที่ยว การทำงานอดิเรก เป็นต้น โดยการกระทำเหล่านี้มีแบบแผนที่คงที่ ดังนั้น วิถีชีวิตทางศาสนา จึงเป็นพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวัน que บุคคลเห็นว่า เป็นสิ่งที่ควรทำ หรือไม่สมควรทำตามหลักของศาสนา และได้เลือกที่จะปฏิบัติตามหลักของศาสนาเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง เป็นการชักจูงด้วยการสร้างความน่าสนใจในการเป็นชาวพุทธที่ดี โดยให้การส่งเสริมสนับสนุน ปลุกฝังความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนาด้วยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้บุตรได้เรียนรู้โดยชักชวนกันไปทำบุญที่วัด และมีการสนทนาธรรม เพื่อให้มีความเข้าใจในหลักธรรม และเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งจะทําให้บุตรได้ตระหนัก และซาบซึ้งถึงคุณค่า ความสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

2.1.8 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในวัด

ในหนังสือสวดมนต์ ฉบับพุทธบริษัทสี่ ของวัดพระธรรมกาย ได้กล่าวถึง ความสำคัญของวัด ดังนี้

วัดเป็นสถานที่สำคัญในการปลุกฝังพระธรรม คือ ทาน ศีล ภavana ให้แก่ประชาชนสำหรับไว้ต่อสู่ทำลายกิเลส โดยมีพระภิกษุเป็นผู้แนะ ได้แก่ อบรมสั่งสอนชี้ทางถูก และเป็นผู้นำ ได้แก่ ประพฤติดีประพฤติชอบให้ดูเป็นตัวอย่าง วัดเป็นจุดรวมให้ประชาชนเข้ามาวัด คือ สอบตัวเองว่าการให้ทาน การรักษาศีล การเจริญภาวนาของตนเองมีอยู่ และถูกต้องหรือไม่ วัดกิริยามารยาท คุณสมบัติของผู้ดี คุณธรรมต่าง ๆ ฯลฯ ของแต่ละคนว่าจะมีหรือไม่ และมีมากน้อยกว่ากันอย่างไร จะได้แก้ไขปรับปรุงให้มี และดียิ่ง ๆ ขึ้นไป จึงนับได้ว่า วัดเป็นสถานที่ศักดิ์ที่สุด เมื่ออยู่วัดทุกคนต้องระมัดระวังตนให้คิด พูด ทำ แต่ในสิ่งที่สมควรเสมอ คือ ช่วยกันรักษาความสงบ ความสะอาด ความเรียบร้อย ทั้งของตนเอง และของวัดให้ดี ถ้าคนใดประพฤติปฏิบัติไม่เหมาะสมภายในบริเวณวัด ก็จะเป็นความเสื่อมอย่างยิ่งทั้งแก่ตนเอง ผู้อื่น และพระพุทธศาสนา (วัดพระธรรมกาย. ม.ป.ป.: 55)

พระสุธีวรญาณ (2541: 134-146) อธิบายว่า วัดเป็นคำไทย ซึ่งแปลจากภาษาบาลีว่า อาราม หมายถึง สวนป่าไม้อันนารัณรมย์ หรืออีกคำหนึ่งคือ วิหาร หมายถึง เป็นที่อยู่ของพระผู้มีคุณธรรม ถ้าเป็นวัดที่มีพระจำนวนมาก มีเสนาสนะใหญ่ เรียกว่า มหาวิหาร เช่น เขตวันมหาวิหาร

แปลเป็นไทยว่า วัดใหญ่พระเชตะวัน เป็นต้น ตามมาตรา 31 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ได้แบ่งวัดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

(1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ซึ่งรวมทั้งวัดหลวง และวัดราษฎร์ ที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

(2) วัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เรียกว่า สำนักสงฆ์ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับการอนุญาตจากทางราชการให้สร้างได้จึงจะเป็นสำนักสงฆ์ที่สมบูรณ์

วัดเป็นสถานที่ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนา กล่าวคือ วัดเป็นที่พำนักอาศัยศึกษาเล่าเรียน ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย และเป็นที่เผยแผ่ธรรมของพระภิกษุ สามเณร เพื่อเป็นศาสนทายาทสืบต่ออายุพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นที่ปฏิบัติธรรม สนทนาธรรมของพุทธบริษัทฝ่ายบรรพชิต และคฤหัสถ์ ลักษณะของวัดดังที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พอสรุปได้ดังนี้

- (1) ไม่ไกลบ้านนัก
- (2) ไม่ใกล้บ้านนัก
- (3) สะดวกแก่การไปวัด และการมาจากวัด
- (4) เหมาะที่ประชาชนจะไปพบพระได้
- (5) กลางวันไม่พลุกพล่าน
- (6) กลางคืนเงียบสงัด
- (7) ไม่มีเสียงกึกก้อง
- (8) ปราศจากกลิ่นตัวคนที่เดินเข้าออก
- (9) เหมาะแก่การประกอบศาสนกิจของผู้ต้องการความสงบสงัด
- (10) เหมาะที่พระสงฆ์จะหลีกเร้นอยู่ตามสมณวิสัย

พระภิกษุวิริยคุณ (2543: 35) กล่าวว่า ควรแบ่งเขตพื้นที่วัดเป็น เขตพุทธาวาส ที่ตั้งของโบสถ์ ประดิษฐานพระพุทธรูป เขตธัมมาวาส ที่แสดงธรรมอบรมประชาชน เขตสังฆาวาส ที่พักสงฆ์ อย่างเป็นสัดส่วนและได้พัฒนาวัดตามหลักปฏิรูปเทศ 4 ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ดังนี้

(1) อาวาสเป็นที่สบาย คือ การปรับปรุงสภาพทางภูมิศาสตร์ของวัดให้ดี ปลูกต้นไม้ให้ร่มรื่น ดูแลวัดให้สะอาดสะอ้าน เป็นระเบียบเรียบร้อย

(2) อาหารเป็นที่สบาย คือ ดูแลอาหารการกินของญาติโยมที่มาวัดให้ดี ภัตตาหารที่ญาติโยมนำมาถวายพระ ก็ดูแลให้ดี ให้ความเคารพในทานของญาติโยม ภาชนะของเขาส่งภัตตาหารมา ก็ทำความสะอาดส่งคืนให้เรียบร้อย และรวมถึงการจัดระบบการบริหารการเงินให้รัดกุมด้วย

(3) บุคคลเป็นที่สบาย คือ พระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา ศิษย์วัด จะต้องอบรมให้มีกิริยามารยาทเรียบร้อย สมเป็นคนวัด มีอัธยาศัยไมตรี ต้อนรับญาติโยมที่มาวัดอย่างดี ต้องรักษา

ศีลอย่างเคร่งครัดและหมั่นศึกษาธรรมะ ปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิภาวนาอย่างสม่ำเสมอ ให้คนวัดเป็นแบบอย่างทางความประพฤติแก่ญาติโยมที่มาวัดได้

(4) ธรรมะเป็นที่สบาย คือ เมื่อประชาชนมาวัดแล้ว อย่าให้กลับบ้านมือเปล่า จะต้องได้เรียนรู้ธรรมะ ได้ข้อคิดกลับไปใช้ในการประพฤติปฏิบัติในชีวิตได้ วัดจะต้องมีการอบรมสอนประชาชนทั้งการปฏิบัติเจริญสมาธิภาวนา และการเทศน์สอนหลักธรรมต่างๆ

ส. ผ่องสวัสดี (2550ข: 95-98) กล่าวว่า การบรรลุลหุธรรมของคนทั้งวัดขึ้นอยู่กับการบริหารบุคคลภายในวัด และสิ่งแวดล้อมภายในวัดให้เหมาะแก่การเข้าถึงธรรม วัดในสมัยพุทธกาลนั้นมีอยู่ด้วยกันถึง 3 ประเภท ได้แก่

ประเภทที่ 1 วัดป่า คือ วัดที่ใช้สำหรับการอยู่บำเพ็ญภาวนาอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานานเพียงอย่างเดียว เปรียบเสมือนสถานที่บำเพ็ญวิปัสสนาประจำท้องถิ่น

ประเภทที่ 2 วัดบ้าน คือ วัดที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมพระภิกษุประจำภูมิภาค หรือท้องถิ่น เปรียบเสมือนโรงเรียนปริยัติธรรมประจำท้องถิ่นในปัจจุบัน

ประเภทที่ 3 วัดเมือง คือ วัดที่ใช้สำหรับเป็นศูนย์กลางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปทั่วประเทศและทั่วโลก เปรียบเสมือนมหาวิทยาลัยสอนศีลธรรมประจำประเทศ

แต่ไม่ว่าจะเป็นวัดประเภทใดก็ตาม วัดทุกวัดในสมัยพุทธกาลจะมีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การเข้าถึงธรรมดุจเดียวกันหมด เพราะว่าวัดนั้นเปรียบเสมือนดินแดนพระนิพพานบนพื้นมนุษย์ การมาปฏิบัติธรรมที่วัดก็เหมือนการมาทางไปพระนิพพานให้ตนเอง ถ้าหากวัดสูญเสียคุณค่าตรงนี้ไป ชาวพุทธจะรู้สึกทันทีว่ามาวัดแล้วไม่ได้ประโยชน์อะไร นี่เป็นเรื่องที่ดูเบาไม่ได้เลย เพราะนอกจากมีผลกระทบต่อนิสัยและการเข้าถึงธรรมของสมาชิกในวัดแล้ว ยังมีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาและความศรัทธาของชาวโลก เพราะฉะนั้น วัดจะเป็นวัดที่มีคุณค่าทางจิตใจต่อชาวโลกได้จริง ทุกคนก็ต้องทำหน้าที่เป็นเจ้าของวัด คือช่วยกันดูแลวัดให้มีความเป็นสัปปายะสี่ เหมาะแก่การบรรลุลหุธรรมได้จริง โดยต้องศึกษาให้เข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมในวัดมีอิทธิพลต่อการเข้าถึงธรรมได้อย่างไร

การที่ใครจะบำเพ็ญสมาธิภาวนา จนกระทั่งใจหยุดนิ่งที่ศูนย์กลางกายได้นั้น ต้องอาศัยองค์ประกอบ 2 ประการ คือ

(1) ต้องอาศัยความสงบวิเวกจากอารมณ์ภายใน นั่นคือ ต้องบำเพ็ญสมาธิภาวนาตามหลักมรรคมีองค์ 8 อย่างทุ่มชีวิตเป็นเดิมพันจนกระทั่งใจหยุดนิ่งเป็นสัมมาสมาธิที่สมบูรณ์ จึงจะสามารถเข้าถึงธรรมะที่ซ่อนอยู่ในตัวได้สำเร็จ

(2) ต้องอาศัยความสงบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก นั่นคือ ต้องอยู่ในสถานที่ที่ปราศจากเหยื่อล่อทางใจที่ทำให้เกิดนิวรณ์ 5 และต้องเป็นสถานที่ที่มีความสะอาด ความสว่าง ความสงบ อัน

ประกอบด้วยความเป็นสัปปายะ 4 ได้แก่ สถานที่เป็นที่สบาย ปัจจัยสี่เป็นที่สบาย บุคคลเป็นที่สบาย และธรรมะเป็นที่สบาย

เพราะเหตุสองประการนี้ การฝึกฝนอบรมตนเองของแต่ละคนจึงต้องทำควบคู่ไปกับการดูแลให้มีความสัปปายะมากที่สุด เพราะหากการดูแลวัดบกพร่องแล้ว นอกจากจะเกิดผลกระทบโดยตรงต่อการเข้าถึงธรรมของทุกคนแล้ว ยังมีผลกระทบต่อศรัทธาของญาติโยม และชาวโลกที่มีต่อพระรัตนตรัย และภาพลักษณ์ของพระพุทธศาสนาอีกด้วย

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพภายในวัดที่ดื่มนั้น ควรมีการแบ่งเขตพื้นที่ ออกเป็นเขตพุทธาวาส ัมมาวาส และสังฆาวาส โดยมีอุโบสถ วิหาร ศาลาการเปรียญ และกุฏิที่จัดไว้อย่างเป็นสัดส่วน มีความสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย สงบ ร่มรื่น เพื่อให้เหมาะแก่การเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม และศึกษาวิชาความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาของพระภิกษุ สามเณร และสาธุชนทั้งหลาย

2.1.9 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน

อารี พันธมณี (2546: 290) กล่าวว่า สถานการณ์ในชั้นเรียนที่อาจทำให้นักเรียนเบื่อ ไม่พอใจ ขัดแย้ง ควรหาทางลดหรือขจัด เพราะ เป็นสิ่งที่บั่นทอนต่อการเรียนรู้ของนักเรียน อาจทำให้ไม่เข้าใจบทเรียน ตอบคำถามไม่ได้ ความไม่สะดวกสบายกาย เช่น แสงสว่างไม่พอ มีเสียงรบกวน อากาศถ่ายเทไม่สะดวก มองกระดานดำไม่ชัดเจน ไม่ได้ยินเสียงครูพูด ต้องหยุดทำงานที่กำลังสนใจ อยู่ลงกลางคัน ถูกทดสอบในสิ่งครูไม่เคยสอน หรือไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน บทเรียนยากเกินความสามารถ ตลอดจนการจัดให้อยู่ในกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างจากเพื่อน ๆ มากเกินไป

อรพัญญ์ ประสิทธิรัตน์ (2546: 267-272) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) หมายถึง สภาพ สภาพะ หรือสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียนที่มีอยู่ตามธรรมชาติหรืออาจเป็นสิ่งที่ถูกจัดทำจัดสร้างขึ้น อาจเป็นสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิต เป็นรูปธรรมที่มองเห็นได้หรือเป็นนามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ อยู่ในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียน ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ส่งผลต่อผู้เรียนทั้งทางบวกและทางลบ ทางบวก เช่น ห้องเรียนที่ถูกสุขลักษณะ มีแสงสว่างพอเพียง สะอาด สงบ อากาศเย็นสบาย มีโต๊ะ เก้าอี้ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียน มีสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ บรรยากาศในการเรียนการสอนเต็มไปด้วยความอบอุ่น สนุกสนาน มีความสมัครสมานสามัคคีกัน ผู้เรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และร่วมมือกันเป็นอย่างดี สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะส่งผลดี ทางลบ ก็จะเป็นสิ่งตรงกันข้าม คือ ห้องเรียนสกปรกรุงรัง การถ่ายเทอากาศไม่ดี ร้อนเกินไป เย็นเกินไป บรรยากาศในการเรียนเต็มไปด้วยความเคร่งเครียด ผู้เรียนแก่งแย่งแข่งดีกัน อิจฉาริษยากัน เช่นนี้ก็จะ

เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งผลทางลบต่อผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนท้อถอย ไม่มีความอบอุ่น ไม่มีกำลังใจในการเรียน ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนจะต้องคำนึงไว้เสมอว่า ถ้ามีการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีที่เหมาะสมกับวัย และระดับของผู้เรียนจะเป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสะดวกสบาย ทำให้ผู้เรียนมีความตั้งใจ มีกำลังใจ และมีความพึงพอใจในการเรียน ทำให้เกิดสมาธิ ปัญญา และเกิดการเรียนรู้ในที่สุด ความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มี 9 ประการ ได้แก่

(1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนมีความสะดวกสบาย มีอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนครบถ้วน ทำให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียน ผู้สอนก็มีความสุขในการสอน สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็จะช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวกรวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

(2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจและเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจในการเรียน ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้ ซึ่งจะเป็นตัวการนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้น ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้

(3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ประสบการณ์การเรียนรู้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม ตามปกติแล้วการรับรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นหลังจากที่ได้ปะทะสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เป็นการสร้างประสบการณ์ ดังนั้น ถ้าเราต้องการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีก็ต้องจัดให้ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีก่อนแล้ว สภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดประสบการณ์ของผู้เรียนในภายหลัง

(4) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียน จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาประการหนึ่งก็คือมุ่งให้ผู้เรียนมีบุคลิกภาพดี มีการแสดงออกทางกาย วาจา และใจตามแบบอย่างที่ดีงามยอมรับ กล่าวคือ มีคุณธรรม และจริยธรรมที่เป็นเครื่องหมายของคนดี มีการประพฤติ ปฏิบัติที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างดี การที่จะหล่อหลอมพฤติกรรม หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์นั้นต้องใช้เวลา และอาศัยปัจจัยหลายอย่างประกอบกัน จึงจะสามารถกล่อมเกล่าผู้เรียนได้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถือว่าเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยปรับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมของผู้เรียน โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีบรรยากาศที่อบอุ่น เป็นมิตร มีความเป็นประชาธิปไตย ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตัดสินปัญหาด้วยเหตุผล

ต่าง ๆ เหล่านี้จะค่อย ๆ แทรกซึมเข้าไปในความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน สะสมทีละน้อยจนในที่สุดก็จะแสดงออกในลักษณะของบุคลิกภาพ รูปแบบในการรับรู้ ตลอดจนค่านิยมต่าง ๆ ของผู้เรียน

(5) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีส่วนช่วยในการควบคุมชั้นเรียนให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นตัวกำหนดอาณาเขตของการเรียน ทำให้มีบรรยากาศที่แตกต่างไปจากกิจกรรมอื่น ยกตัวอย่างเช่น ลักษณะของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะไม่เหมือนลักษณะของสภาพแวดล้อมในสถานเริงรมย์ ผู้เรียนเมื่ออยู่ในสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่จัดไว้ได้อย่างเหมาะสม ก็จะรู้จักสำรวม อยู่ในระเบียบวินัยมากขึ้น โดยเฉพาะการจัดโต๊ะ เก้าอี้ของนักเรียนอย่างมีวัตถุประสงค์ จะช่วยให้การควบคุมชั้นเรียนมีระบบระเบียบ และง่ายสำหรับผู้สอนมากขึ้น

(6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เป็นแหล่งทรัพยากรทางการเรียน การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวาง หลายแห่งเห็นความสำคัญของมุมวิชาการ ศูนย์วิชาการ มุมสื่อการเรียนการสอน ทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางได้อย่างดี นอกจากนี้แหล่งทรัพยากรการเรียนจะช่วยพัฒนาความรับผิดชอบให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนตลอดจนเป็นการสร้างนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ไม่ยึดติดอยู่แต่เฉพาะความรู้ที่ได้จากผู้สอน

(7) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี จะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน จะช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจและมีสมาธิ ยิ่งถ้าผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น

(8) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน การจัดสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้ง่ายต่อการเคลื่อนไหวโยกย้าย ทำให้ผู้สอนไปถึงตัวผู้เรียนได้สะดวก ตำแหน่งของผู้สอนไม่จำเป็นต้องอยู่หน้าชั้นเสมอไป ผู้สอนอาจนั่งอยู่ท่ามกลางผู้เรียนเพื่อให้คำปรึกษา แนะนำแนวทาง สภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยให้ผู้สอนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนมากขึ้น ทำให้ได้รู้จักอุปนิสัย ตลอดจนพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ดี ส่วนผู้เรียนจะลดความกลัว และมีความกล้ามากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น มีเจตคติที่ดีต่อผู้สอน

(9) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยลดความเมื่อยล้า หรือความอ่อนเพลียทางด้านสรีระของผู้เรียน เช่น การจัดโต๊ะเก้าอี้ที่มีขนาดพอเหมาะกับร่างกายของผู้เรียน ช่วยให้การนั่งสบาย สามารถนั่งได้นาน ๆ โดยไม่ปวดหลัง การให้แสงส่องสว่างในห้องเรียนที่เหมาะสม จะช่วยให้

ผู้เรียนคลายความเมื่อยล้าของสายตา นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่

(1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพ (Physical Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพเป็นสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ส่งผลต่อผู้เรียนทางกาย ประกอบด้วย สถานที่เรียน (อาจเป็นห้องเรียน หรือห้องปฏิบัติการ ห้องทดลองหรือแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้) ซึ่งเกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ประกอบ และอุปกรณ์ตกแต่ง องค์ประกอบของสถานที่หลัก ๆ มักจะคล้ายคลึงกันไม่ว่าจะเป็นห้องเรียนหรือห้องปฏิบัติการ คือ จะประกอบด้วยพื้นที่ประตู หน้าต่าง ผนังห้อง เพดาน ขนาดของห้อง สภาพของสถานที่โดยทั่วไป เช่น แสงสว่าง เสียง การระบายอากาศ ระบบควบคุมอุณหภูมิ ถ้าเป็นห้องเรียนก็จะมีโต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ป้ายนิเทศ รูปภาพ สื่อการสอนประเภทวัสดุกราฟิก อันได้แก่ แผนภูมิ แผนสถิติ แผนที่ ลูกโลก ส่วนห้องปฏิบัติการหรือห้องทดลองก็จะมีอุปกรณ์ใช้ในการศึกษาค้นคว้าหรือทดลองเฉพาะห้อง ขนาดของห้องและอุปกรณ์ประกอบจะแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของการใช้ นอกจากนี้จะมีอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ที่จัดโดยผู้สอน และผู้เรียน เพื่อใช้ในการเรียนตามเนื้อหาของแต่ละวิชา

(2) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพ (Psychological Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกในทางบวกหรือทางลบ คือเป็นสิ่งที่มากระทบความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียน ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากสิ่งที่เป็นกายภาพ หรือเกิดจากบุคคล สิ่งที่เป็นกายภาพที่มากระทบความรู้สึกของผู้เรียน ได้แก่ ความร้อน หนาว ทำให้อุณหภูมิสูงหรือลดลง สิ่งที่ทำให้รู้สึก เช่น เย็นตา วิงเวียน ร้อน พื้นที่ว่างหรือแออัด ระยะห่างของพื้นที่ทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดหรือห่างเหิน ความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสถานที่ก็เป็นตัวก่อให้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ได้ สำหรับบุคคลที่เป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางจิตภาพนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากบุคลิภาพหรือการกระทำของบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น ครูผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน หรือบุคลากรอื่น ๆ โดยเฉพาะบุคลิภาพครูผู้สอนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกทางบวกหรือทางลบของผู้เรียนค่อนข้างมาก ความเข้มงวดของครูอาจจะเป็นแบบอย่างที่ดีเกี่ยวกับการมีวินัยของผู้เรียน ความสง่างามในท่วงท่าของครูก่อให้เกิดความชื่นชม และประทับใจ การลงโทษผู้เรียนอย่างไม่มีเหตุผลของครู จะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัย สับสน ไม่รู้จะปฏิบัติตัวอย่างไรจึงจะถูกต้อง เป็นต้น

(3) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ (Sociological Environment) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อผู้เรียนอันเนื่องมาจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การประพฤติปฏิบัติต่อกันซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติ หรือเป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ยกตัวอย่างเช่น การร่วมมือกันทำงาน การช่วยเหลือกัน การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีน้ำใจต่อกัน สำหรับในชั้นเรียนนั้น สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมภาพ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนด้วยกัน รวมถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน ผู้เรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

จากเอกสารดังกล่าว สรุปได้ว่า ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนที่ดี ห้องเรียนควรมีความสะอาด ปลอดภัย ระบายอากาศได้ดี มีแสงสว่าง อุณหภูมิที่พอเหมาะ มีโต๊ะ เก้าอี้ สื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอต่อความต้องการของครู และนักเรียน รวมทั้งควรมีบรรยากาศการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความร่วมมือกันภายในชั้นเรียน

2.1.10 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

เนื่องจากปัจจัยการเรียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธายังไม่มีผู้ใดศึกษาค้นคว้าไว้เป็นหลักฐาน ผู้วิจัยจึงขอลำถึงสิ่งที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการเรียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ดังนี้

พระสุธีวรญาณ (2541: 133; 150-151; 235-237) ได้ให้ความหมายของพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์ หมายถึง ศาสนทายาทของพระพุทธเจ้า เป็นหนึ่งในพระรัตนตรัย พระสงฆ์มี 2 ประเภท ได้แก่ สาวกสงฆ์ และภิกษุสงฆ์ หรือพูดอีกนัยหนึ่งคือ อริยสงฆ์ และสมมติสงฆ์ สาวกสงฆ์เกิดจากการบรรลุนิพพาน ภิกษุสงฆ์เกิดจากการอุปสมบทตามพระวินัย ซึ่งบทบาทของพระสงฆ์ควรมี ดังนี้

(1) พัฒนาจิตวิญญาณของมนุษย์ด้วยการมีสำนักปฏิบัติธรรมต่าง ๆ

(2) ทำหน้าที่ให้การศึกษาทางพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน ทั้งระบบปริยัติธรรม คือ แผนกธรรม แผนกบาลี และมหาวิทยาลัยสงฆ์ ตลอดจนการสื่อสารธรรมผ่านทางสื่อมวลชน

(3) การเป็นผู้นำในการพัฒนาชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เช่น เป็นผู้นำ ผู้ประสานงานในการตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษา และพัฒนาชนบท เป็นวิทยากรที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนา

นอกจากนี้ พระสงฆ์ต้องประกอบศาสนกิจ คือ หน้าที่ที่ควรทำในพระพุทธศาสนา แต่เดิมในพระคัมภีร์ เรียกว่า ธุระในพระพุทธศาสนา มี 2 ประการ ดังนี้

(1) คันถธุระ ได้แก่ หน้าที่ที่พระบวชมาแล้ว จะต้องศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนสามารถรู้ และเข้าใจหลักธรรมวินัยที่จะต้องประพฤติปฏิบัติอย่างทั่วถึง คือ สามารถศึกษาจนจบพระไตรปิฎก แล้วสามารถทรงจำได้เป็นอย่างดี เพื่ออบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนได้ถูกต้อง

(2) วิปัสสนาธุระ คือ หน้าที่ที่ผู้บวชมาแล้วจะต้องรู้หลักปฏิบัติตามที่เล่าเรียนมาแล้วให้เกิดภาวนามยปัญญา รู้แจ้งเห็นจริงตามสภาวะของสังขารธรรมทั้งปวง จนได้ดวงตาเห็นธรรม หลักปฏิบัตินี้มีปรากฏชัดในมหาสติปัฏฐานสูตร โดยเริ่มตั้งสติตามพิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ทั้งการเกิด การดับอย่างต่อเนื่อง จนเกิดวิปัสสนาญาณครบ

ศาสนิกในปัจจุบันอาจแบ่งได้เป็นศาสนิกเพื่อความเจริญงอกงามในพระพุทธศาสนาของตนเอง และศาสนิกเพื่อความสุข ความเจริญของผู้อื่น โดยเฉพาะชุมชนที่อยู่โดยรอบบริเวณวัดทั้งใกล้และไกล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

(1) อุตตहितศาสนิก คือ กิจที่ควรทำเพื่อความงอกงามส่วนตน เช่น การทำวัตร สวดมนต์ การบิณฑบาต การกวาดลานวัด การปลงอาบัติ พิจารณาปัจจุเวกขณะ การลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ การตั้งใจศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย และการปฏิบัติสมาธิจิตภาวนา

(2) พรหิตศาสนิก คือ กิจที่ควรทำเพื่อความสุขของผู้อื่น เช่น การออกไปเยี่ยมเยียนผู้เจ็บป่วย ผู้ได้รับภัยพิบัติ การทำวัดให้ร่มรื่นเป็นที่พักผ่อนทางจิตใจของประชาชน สร้างสิ่งที่เป็นสาธารณประโยชน์ ด้วยการขุดสระน้ำ สร้างแหล่งเก็บน้ำทั้งอุปโภค บริโภค สร้างศาลาปฏิบัติธรรม เป็นต้น

พระธรรมกิตติวงศ์ (2548: 655; 976) ได้ให้ความหมายของพระสงฆ์ว่า พระสงฆ์หมายถึง หมู่ชนที่ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า แล้วปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ได้แก่ ภิกษุในพระพุทธศาสนา หมู่สาวกของพระพุทธเจ้า คือ ผู้ออกบวชตามพระพุทธเจ้าหลังจากได้ฟังคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้วเกิดความเลื่อมใส ต้องการจะได้บรรลุนิพพานตามพระพุทธเจ้า จึงสละเหย้าเรือนออกบวช ปฏิบัติตามธรรมและวินัยที่เป็นคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า เรียกว่า สงฆ์ เฉย ๆ ก็มี พระสงฆ์จัดเป็นรัตนะหนึ่งในจำนวนรัตนะสาม หรือพระรัตนตรัย ซึ่งได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ และได้อธิบายคำว่า สงฆ์ และพระสงฆ์ว่า สงฆ์ แปลว่า หมู่ เช่นในคำว่า ภิกษุสงฆ์ แปลว่า หมู่ภิกษุ ใช้ในความหมายว่า ภิกษุทั้งปวงก็ได้ เช่น จีวรนี้เป็นของสงฆ์ ควรจะจัดเป็นพิธีสงฆ์ถวาย บางที่ใช้ควบกับคำว่า พระ เป็นพระสงฆ์ ซึ่งมีความหมายว่า ภิกษุ เช่น นิมนต์ภิกษุสงฆ์มาฉันในงานเมื่อวาน มีพระสงฆ์มาเป็นจำนวนมาก ตามพระวินัย ภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไป จึงเรียกว่า สงฆ์ เช่นในคำว่า สังฆกรรม (กรรมที่สงฆ์ คือ ภิกษุตั้งแต่ 4 รูปขึ้นไปจะพึงทำร่วมกัน)

พุทธศาสนิก (ม.ป.ป.: 133) กล่าวว่า “คันถธุระ” เป็นเรื่องการเรียนตำราโดยตรง “วิปัสสนาธุระ” เป็นการเรียนจากภายใน คือ การอบรมจิตโดยเฉพาะ ไม่เกี่ยวกับตำรา สองคำนี้ ไม่ได้มีมาในบาลีพระไตรปิฎก จะมีปรากฏก็แต่ในหนังสือชั้นหลังๆ เช่น อรรถกถาธรรมบท เป็นต้น แต่ถึงอย่างนั้นก็ตามเราก็อาจใช้เป็นหลักเกณฑ์ได้ว่า วิปัสสนาธุระนั้น เป็นการทำงานของพุทธบริษัทที่ต้องตั้งอกตั้งใจจะทำความดับทุกข์ด้วยการทำความเพียรในทางเพ่งพิจารณาโดยตรง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544: 4-5; 20-21) ได้กล่าวถึง บทบาทของพระสงฆ์ในการพัฒนาสังคมไทย ดังนี้

(1) พระสงฆ์ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่องศีลธรรม และความประพฤติที่ดีงามเพื่อสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชน

(2) พระสงฆ์ควรเป็นนักเทศน์ที่ดี เพื่อสามารถดึงดูดจิตใจของประชาชนให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนได้อย่างถูกต้อง

(3) พระสงฆ์ควรพัฒนาตนเองในด้านความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม เพื่อรู้เท่าทันต่อกระแสโลกอันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาสังคมในปัจจุบัน

(4) พระสงฆ์ควรเอาใจใส่ในการพัฒนาจิตใจของประชาชนมากกว่าที่จะเน้นการพัฒนาวัตถุในวัด หรือมุ่งหารายได้เพียงอย่างเดียว

(5) พระสงฆ์ควรเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ ในที่นี้มีได้หมายความว่า เป็นเงิน หรือวัตถุสิ่งของ แต่หมายถึง ด้านคำสอน และหลักธรรมต่าง ๆ

(6) พระสงฆ์ควรดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และเผยแผ่ศาสนาธรรมสู่ชุมชน

(7) พระสงฆ์ควรมีบทบาทเชิงรุกในการศึกษาธรรมะให้ถึงแก่น แล้วนำสิ่งที่ศึกษามาถ่ายทอดให้กับประชาชน ทำให้คนไม่ตึกลับเป็นคนดี และมีความรับผิดชอบได้

(8) ควรกำหนดให้มีตำแหน่งด้านความรู้ และควรแสวงหาพระสงฆ์ที่มีความรู้มาเป็นตัวอย่างเพื่อให้พระสงฆ์ตื่นตัวในการศึกษา หรือมองเห็นความสำคัญในการศึกษา จึงจะนำธรรมะมาเผยแผ่ได้

(9) พระสงฆ์ต้องมีความรู้สมบูรณ์ สามารถรอบรู้ในการพัฒนาทั้งจิตใจ และรูปแบบการบริหาร มีความรู้ด้านกฎหมาย กฎระเบียบของสงฆ์ ต้องเป็นผู้นำในการพัฒนา และผลิตบุคลากรของศาสนาให้มีความเป็นผู้นำ

(10) พระสงฆ์ควรมีบทบาทในการสั่งสอนเยาวชนด้านศีลธรรมในโรงเรียนต่าง ๆ ของรัฐบาล และเอกชน เช่น เป็นวิทยากรอบรม จัดโครงการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา เป็นต้น

(11) พระสงฆ์ควรให้การอบรมทั้งด้านปริยัติ และปฏิบัติแก่ผู้ต้องขังในเรือนจำ และพนักงานตามโรงงานต่าง ๆ ที่ไม่มีโอกาสได้ไปฟังพระธรรมเทศนาที่วัด

(12) พระสงฆ์ควรมีการรวมตัว หรือทำงานเป็นทีม และทำงานเชิงรุกซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากเจ้าอาวาส และรัฐบาลในเรื่องงบประมาณ

แนบ มหานีรานนท์ (2551: ออนไลน์) กล่าวว่า ธุระสำคัญในพระพุทธศาสนามี 2 ประการ คือ คันถธุระ และวิปัสสนาธุระ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) คันถธุระ ได้แก่ การศึกษาเล่าเรียนให้เข้าใจถูกต้องทั้งอรรถและพยัญชนะ ตามที่มีอยู่ในพระไตรปิฎกทั้งสาม ซึ่งได้แก่ พระสุตตันตปิฎก พระวินัยปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก เรียกว่า “คันถธุระ” เป็นกิจสำคัญอันหนึ่งในขั้นต้น ที่จะต้องมีการศึกษาเล่าเรียนให้เข้าใจเหตุผลที่ถูกต้องในคำสอนของพระบรมศาสดา

(2) วิปัสสนาธุระ ได้แก่ การปฏิบัติเพื่อขุดเกลากิเลสให้หมดสิ้นไป เป็นธุระสำคัญขั้นที่สองเพราะวัตถุประสงค์ในพระพุทธศาสนาต้องการกำจัดขุดเกลากิเลส เพื่อพ้นจากสังสารทุกข์ ซึ่งเป็นธุระที่มีความสำคัญในพระพุทธศาสนา

จากเอกสารดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ธุระในพระพุทธศาสนาที่สำคัญ มี 2 ประการ ได้แก่ งานด้านการศึกษาเล่าเรียนวิชาทางพระพุทธศาสนา และงานด้านการบำเพ็ญเพียรเจริญสมาธิภาวนา ซึ่งถือเป็นงานของพระสงฆ์ และพุทธศาสนิกชนทุกคน ที่ควรทำหน้าที่ของความเป็นชาวพุทธที่ดี ที่ปฏิบัติตนตามแนวทางคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาสืบต่อไป

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ

2.2.1.1 งานวิจัยในประเทศ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคนอื่น ๆ (2540: 191-194) ได้ศึกษาความเชื่อ และการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลุกฝังอบรม และคุณภาพชีวิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 3,450 คน ซึ่งมีอายุตั้งแต่ 10 – 64 ปี ผลการวิจัยพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ทางบวกกับปริมาณความเชื่อทางพุทธ การปฏิบัติทางพุทธ และวิถีชีวิตแบบพุทธ ในกลุ่มผู้ใหญ่ที่เป็นครู ที่มีอายุตั้งแต่ 25 - 60 ปี จำนวน 1,111 คน ในกรุงเทพมหานคร และต่างจังหวัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เสริมสุข อนันตพงศ์ (2551: 115) ได้ศึกษาการนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน จำนวน 381 คน ผลการวิจัย พบว่า การนำกฎแห่งกรรมไปใช้ในการดำรงชีวิตของนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน จำแนกตามอายุ โดยรวมไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า นักศึกษาที่มีอายุ 16-20 ปี มีการนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิตด้านกระทำทางกาย สูงกว่านักศึกษาที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และสูงกว่านักศึกษาที่มีอายุ 21-29 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการกระทำทางวาจา นักศึกษาที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีการนำกฎแห่งกรรมไปใช้สูงกว่านักศึกษาที่มีอายุระหว่าง 16-20 ปี และ 21-29 ปีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

นพพร มุสิกทอง (2549: 122) ได้ศึกษาทัศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนดนตรีที่โรงเรียนดนตรีมีฟ้า สังกัดบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานมาเรียนดนตรีที่โรงเรียนดนตรีมีฟ้า จำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า อายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อทัศนคติของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนดนตรีที่โรงเรียนดนตรีมีฟ้า

2.2.1.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

แมคคาร์ธี (จักรินทร์ พริ้งทองฟู. 2546: 14; อ้างอิงจาก McCarthy. 1986) ได้ศึกษาการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และเจตคติของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี เอกคณิตศาสตร์ ระหว่างนักศึกษาอายุน้อยกับนักศึกษาที่มีอายุมาก โดยใช้ SDLRS และ MAS (The Math Attitude Scale) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาอายุน้อยมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์เชิงลบ นักศึกษาอายุมากมีระดับการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองในระดับปานกลางและสูงกว่า มีเจตคติต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แต่ยังคงมีความวิตกกังวลต่อการเรียนเช่นเดียวกับนักศึกษาอายุน้อย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอายุ สรุปได้ว่า เมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น พฤติกรรมการแสดงออกบางประการจะเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งอายุส่งผลต่อความเชื่อ เจตคติในการปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า อายุน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น

2.2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

ปิยพล คำมุงคุณ (2549: 63) ได้ศึกษาปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาและวิธีแก้ไข ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่มีระดับชั้นต่างกัน มีปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

นัทท์ (กมลรัตน์ พิษยวงศ์. 2549: 29; อ้างอิงจาก Nutt. 1972) ได้ศึกษาปัญหาของวัยรุ่น โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้น 7-12 จำนวน 607 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนประสบปัญหาเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตร การปรับตัวให้เข้ากับโรงเรียน ความสัมพันธ์ทางจิตวิทยาส่วนบุคคล ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมทางสังคมและสันทนาการ นอกจากนี้ยังพบว่า เพศ และระดับชั้น มีอิทธิพลต่อลำดับความสำคัญของปัญหาการเรียนของนักเรียนอีกด้วย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระดับชั้น สรุปได้ว่า ระดับชั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน และการแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยคาดว่า ระดับชั้นเรียนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.3.1 งานวิจัยในประเทศ

ทศพร อันสงคราม (2545: 74) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 351 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 12 ปัจจัย ได้แก่ เป้าหมายในอนาคต ความต้องการพัฒนาตนเอง เนื้อหาและหลักสูตรการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา บุคลิกภาพของครู การเสริมแรง บรรยากาศในการเรียน เทคนิคและวิธีการสอนของครู การใช้สื่อและนวัตกรรม การวัดและประเมินผล ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ฐิติพร อ่อนโคกสูง และอนุสรณ์ อรรถศิริ (2549: 51-52) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพลังความสามารถแห่งตน เป้าหมาย และความเป็นไปได้ที่จะกระทำกับแรงจูงใจในการเรียนของนิสิตชั้นปีที่ 1 หลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2548 จำนวน 396 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีแรงจูงใจในการเรียนค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นเพราะนิสิตประสงค์จะเข้าเรียนหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) โดยการสอบคัดเลือกเข้ามา (สอบเอนทรานซ์) หรือสอบตรงตามความต้องการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ นอกจากนี้ นิสิตหลักสูตรการศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) 5 ปี บางส่วนยังได้รับทุนอุดหนุนจากกระทรวงศึกษาธิการ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน หรือหน่วยงานราชการอื่น ๆ จึงทำให้มีแรงจูงใจในการเรียนค่อนข้างสูง

2.2.3.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ฮัล และวาเลนไทน์ (อัจจรี ทิวะสิงห์. 2544: 72; อ้างอิงจาก Hal; & Valentine. 1990) ได้ศึกษากระบวนการจูงใจของนักศึกษาผู้ใหญ่เพื่อหาเหตุผลว่า เหตุใดนักศึกษาผู้ใหญ่จึงเลือกที่จะเข้าร่วมโครงการศึกษาพื้นฐานสำหรับผู้ใหญ่ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่จบไม่น้อยกว่าเกรด 11 จำนวน 323 คน ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจที่ทำให้นักศึกษาผู้ใหญ่เข้าร่วมโครงการ เรียงตามลำดับได้ ดังนี้ เพื่อความก้าวหน้าด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาการรู้หนังสือ เพื่อความสัมพันธ์กับ

ชุมชน เพื่อสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ เพื่อสนองความรับผิดชอบต่อครอบครัว เพื่อสันติภาพการ เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน เพื่อให้ความร่วมมือกับคนอื่น ๆ และเพื่อสนองแรงกระตุ้นจากคนอื่น

กอตต์ไฟรด์ และคนอื่น ๆ (อุษณีย์ อนุรุทธ์วงศ์. 2546: 99 –100; อ้างอิงจาก Gottfried; et al. 1994) ได้ศึกษากลุ่มเด็กปฐมวัยที่มีการแสดงออกถึงความสามารถทางภาษา เมื่อโตขึ้นในวัย ประถม เด็กจะมีไอคิวสูงกว่าเด็กทั่วไป และสิ่งที่มีความสำคัญมากต่อการเพิ่มขึ้น หรือลดลงของ ความสามารถทางสติปัญญา คือ แรงจูงใจภายในที่เกิดขึ้นจากการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ ความอยากรู้อยากเห็น ความสุขกับการเรียน การเรียนที่ท้าทายให้ใครรู้

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา สรุปได้ว่า ความปรารถนา ความต้องการเข้าศึกษาต่อ การสอบคัดเลือก และการเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ มีส่วนสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา น่าจะส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยทางการเรียน

2.2.4.1 งานวิจัยในประเทศ

พระมหาภักดี เกตุเรน (2547: 110) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียน วิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดช้างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 245 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสัยทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของ นักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระมหาพะเด็จ ชุ่มเพ็งพันธ์ (2548: 67-79) ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีต่อพุทธิจิตด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2547 จำนวน 331 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสัยทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับ พุทธิจิตด้านการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระมหาเดชจำลอง พุฒหอม (2550: 85) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการเรียน ของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 327 คน เป็นนักเรียนชาย 188 คน และนักเรียนหญิง 139 คน ผลการวิจัยพบว่า นิสัยทางการ เรียน มีความสัมพันธ์ทางลบกับปัญหาในการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยทางการเรียน สรุปได้ว่า นิสัยทางการเรียนมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์คุณสมบัติต่าง ๆ ได้ เช่น นิสัยทางการเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียน ปัญหาในการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นิสัย และเจตคติทางการเรียน เป็นต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า นิสัยทางการเรียนน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

2.2.5.1 งานวิจัยในประเทศ

นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2543: 107) ได้ศึกษาความรู้และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเยาวชนชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และเยาวชนที่ทำงานควบคู่ไปกับการศึกษาต่อในภาคนอกเวลา ในปีการศึกษา 2543 ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จำนวน 4,132 คน ผลการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับระบบความคิดความเชื่อของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาจากการสนทนากลุ่มเยาวชนทั้งสี่ภาคพบว่า โลกทัศน์และความเข้าใจต่อพุทธศาสนาในความรู้สึกนึกคิดของเยาวชนส่วนใหญ่มีลักษณะสัมพันธ์สอดคล้องกับเรื่องของกฎแห่งกรรม และชีวิตหลังความตาย เยาวชนหลายคนเชื่อว่า กรรมในพุทธศาสนามีสองลักษณะ คือ กรรมดี และกรรมชั่ว ศาสนาพุทธต้องการให้คนทำกรรมดี(ทำความดี) และละเว้นกรรมชั่ว(การกระทำความชั่ว) ซึ่งผลของกรรมทั้งกรรมดี และกรรมชั่วจะมีผลเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงฐานะและชีวิตของผู้กระทำทั้งในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้ และชีวิตหลังความตาย

นฤมล จอมพลพล (2546: 87) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน: ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ประจำปี พ.ศ. 2546 ณ วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี จำนวน 131 คน ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนที่มีความเชื่อและการปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนาต่างกัน มีแรงจูงใจที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .005

ฐิณีรัตน์ ถาวร (2550: 65-67) ได้ศึกษาความศรัทธาในพุทธศาสนากับการยอมรับความสูงอายของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุเขตบางเขน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุโดยรวมมีความศรัทธาในพุทธศาสนาอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนา สรุปได้ว่า ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์คุณสมบัติต่าง ๆ ได้ เช่น เยาวชนเชื่อ

ว่าผลของกรรมทั้งกรรมดี และกรรมชั่วจะมีผลเชื่อมโยงไปสู่การเปลี่ยนแปลงฐานะและชีวิตของผู้กระทำ ทั้งในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลกนี้และชีวิตหลังความตาย ผู้สูงอายุมีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และแรงจูงใจที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของเยาวชน เกิดจากการที่เยาวชนมีความเชื่อ และการปฏิบัติตามคำสอนของพุทธศาสนา เป็นต้น

2.2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

2.2.6.1 งานวิจัยในประเทศ

นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2543: 109) ได้ศึกษาในเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์ กับพัฒนาการด้านความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนา ในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นเยาวชนชายหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-24 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และ เยาวชนที่ทำงานควบคู่ไปกับการศึกษาต่อในภาคนอกเวลา ในปีการศึกษา 2543 ในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จำนวน 4,132 คน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยเอื้อ ภายในครอบครัว ได้แก่ การที่พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ให้ความรักความห่วงใย ให้ความใกล้ชิดพูดคุย สนทนาแลกเปลี่ยนปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันกับบุตรหลานอย่างเป็นกันเองและสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พ่อแม่แสดงการยอมรับคุณค่าในตัวของผู้ที่ได้พยายามกระทำความดีทุกครั้ง ในขณะที่การแสดงพฤติกรรมทางวาจา และการใช้อารมณ์ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานมักจะเป็นปัจจัย อุปสรรคต่อพัฒนาการด้านทัศนคติที่ดีในการมองโลก และปัญหาของตนเองตามหลักพุทธศาสนาอย่าง เข้าใจ ลักษณะความไม่คงเส้นคงวาในการใช้อารมณ์ของพ่อแม่ และการไม่ยอมรับคุณค่าในการ พยายามทำความดีของผู้ด้วยการนำเอาข้อผิดพลาดเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปเปรียบเทียบกับลูกของครอบครัว อื่นบ่อยๆ นั้น ได้เป็นเงื่อนไขไปสู่การสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อบรรทัดฐานทางศีลธรรมของพ่อแม่และ ครอบครัวให้กับเยาวชน

เต็มศักดิ์ คทวณิช (2549: 56) ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็น นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 801 คน ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จตุพร ศิลาเดช (2551: ออนไลน์) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งหมด 300 คน เป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 111 คน

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนกลุ่มครุมิตร สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 136 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านแจ่งภูเรือ สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 53 คน ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีความสำคัญ และมีอิทธิพลต่อการมีคุณธรรมของนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมภายในบ้าน ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู และความสัมพันธ์ในครอบครัว รองลงมาคือ ตัวแปรด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับเพื่อน และการรับข่าวสารจากสื่อมวลชน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สรุปได้ว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น ทักษะคติของเยาวชน ที่มีต่อพุทธศาสนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอิทธิพลต่อการมีคุณธรรมของนักเรียน

2.2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

2.2.7.1 งานวิจัยในประเทศ

นฤมล จอมพลาพล (2546: 92-93) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน : ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ประจำปีพ.ศ. 2546 ณ วัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี จำนวน 131 คน ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอกของเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เทพพร มังธานี (2548: ออนไลน์) ศึกษาบทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในภาคอีสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันครอบครัวของภาคอีสานในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน และเพื่อศึกษาคุณธรรมที่เยาวชนได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว ตลอดจนศึกษาบทบาทที่เหมาะสมของครอบครัวอีสานในการปลูกฝังจริยธรรมแก่เยาวชน ในปัจจุบัน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ พ่อแม่ผู้ปกครอง และเยาวชน ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวอีสานให้ความสำคัญกับบทบาทที่ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมที่เยาวชนได้รับการปลูกฝังจากครอบครัว มีช่วงการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยคุณธรรมที่เยาวชนได้รับการปลูกฝังมากใน 5 ข้อแรก ได้แก่ การแสดงความเคารพ ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดอดออม ความอดทน และความเมตตา กรุณา

2.2.7.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

อชโซเร็ก (หรรษา เลหาเสรีกุล. 2537: 17; อ้างอิงจาก Ozorak. 1987) ได้ศึกษาพัฒนาการความเชื่อทางศาสนาและความเลื่อมใสศรัทธาของเด็กวัยร่นตอนต้น ตอนกลาง และตอนปลาย จำนวน 390 คน ผลการวิจัยพบว่า ในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดสนิทสนมกัน และบิดามารดาปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดี บุตรจะมีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา มาก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยร่นตอนต้น และวัยร่นตอนกลาง และยังถ้าบิดามารดาปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีมาก บุตรก็จะมีการเปลี่ยนแปลงทางศาสนาน้อยลง

คอร์นวอลล์ (หรรษา เลหาเสรีกุล. 2537: 15; อ้างอิงจาก Cornwall. 1989) ได้ศึกษาความสนใจศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ความสนใจศาสนาของบิดามารดาและการได้รับการอบรมสั่งสอนเกี่ยวกับศาสนาจากครอบครัว มีผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อ และความศรัทธาในศาสนาของบุคคลเมื่อเขาเติบโตเป็นผู้ใหญ่ อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้แก่บุคคลวัยร่นในการเลือกคบหาเพื่อนที่มีลักษณะสอดคล้องกับค่านิยมทางศาสนาที่ได้รับการถ่ายทอดจากครอบครัว เช่น เลือกคบเพื่อนที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หลีกเลี้ยงการคบเพื่อนที่ชอบทำตัวเกเร คอยสร้างความยุ่งยากให้ผู้อื่น เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง สรุปได้ว่า การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์คุณสมบัติต่าง ๆ ได้ เช่น การส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจพฤติกรรมตามหลักศีลธรรมทางพระพุทธศาสนา ความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนา และการเลือกคบเพื่อนที่ดี เป็นต้น

2.2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในวัด

2.2.8.1 งานวิจัยในประเทศ

รสิกา อังกูร (2551: ออนไลน์) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา : ศึกษากรณีแหล่งการเรียนรู้ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย เจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระสงฆ์ที่ทำหน้าที่ด้านการจัดแหล่งการเรียนรู้ของวัด และบุคลากรซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกวัด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิธีการวิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก มีการตรวจสอบข้อมูลโดยวิธีสามเส้า เพื่อยืนยันข้อมูลที่ได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีความพร้อมในด้านลักษณะทางกายภาพ มีการแบ่งแยกสัดส่วนของเขตพุทธาวาสและสังฆาวาสอย่างชัดเจน และมีการรักษาความสะอาดที่ดี มีความพร้อมด้านนโยบายในการ

ส่งเสริมและสนับสนุนในการจัดวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีความพร้อมด้านบุคลากร โดยมีการพัฒนาศาสนบุคคลอย่างต่อเนื่อง และให้การสนับสนุนทางด้านการศึกษาของพระภิกษุ สามเณรอย่างเต็มที่ เพื่อให้เป็นศาสนบุคคลที่มีคุณภาพถึงพร้อมทั้งความรู้ในทางโลก และทางธรรม นอกจากนี้วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ยังมีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการ มีการกระจายอำนาจการบริหารงาน และการแบ่งงานที่ชัดเจน มีระเบียบข้อบังคับเป็นกรอบในการประพฤติปฏิบัติที่เป็นลายลักษณ์อักษร

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2548: 82-83) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรม การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมของวัดราชโอรสาราม โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเปิด และไม่ชี้นำ (Non – directed Interview) กับพระธรรมกิตติวงศ์ เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม ซึ่งรับผิดชอบทางด้านการจัดการศึกษา และสัมภาษณ์หัวหน้างานจริยธรรม ตลอดจนผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายธุรการ โรงเรียนวัดราชโอรส นอกจากนี้ได้สังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเพื่อการศึกษา และเผยแผ่ศาสนาธรรม ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา และการเผยแผ่ศาสนาธรรมประสบความสำเร็จ คือ ความสมบูรณ์แบบในฐานะเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนา วัดราชโอรสารามเป็นวัดที่มีเกียรติภูมิ และประวัติความเป็นมาที่มีความสำคัญ มีรูปแบบสถาปัตยกรรมประยุกต์ ผสมผสานศิลปกรรมแบบจีน และศิลปกรรมแบบไทย รวมทั้งเป็นวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งคุณสมบัติเหล่านี้สามารถโน้มน้าวศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนได้ในทางหนึ่ง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในวัด สรุปได้ว่า การแบ่งแยกสัดส่วนของเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสอย่างชัดเจน มีการรักษาความสะอาดที่ดี มีการประดับตกแต่งภายในวัดด้วยสถาปัตยกรรมที่สวยงาม สามารถโน้มน้าวศรัทธาในพระพุทธศาสนาของประชาชนได้ในทางหนึ่ง

2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน

2.2.9.1 งานวิจัยในประเทศ

พระมหาภักดี เกตุเรน (2547: 110) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดช้างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ปีการศึกษา 2547 จำนวน 245 คน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพของการเรียนการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พระมหาปราโมทย์ วงศ์ราพันธ์ (2548: 115) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ในทัศนะของพระนิสิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นพระนิสิตคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง ที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 - 5 ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 292 รูป ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตคณะพุทธศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 - 5 มีทัศนะต่อสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลาง โดยรวมและเป็นรายด้านว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับที่สูงกว่าเกณฑ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุนทร เอี่ยมเกษมสิน (2546: 52) ได้ศึกษาสภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสวนดุสิต ตามความคิดเห็นของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2546 จำนวน 390 คน ผลการศึกษพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นว่าสภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสวนดุสิตโดยรวมและในแต่ละด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พระมหาเดชจำลอง พุฒหอม (2550: 84) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2549 จำนวน 327 คน เป็นนักเรียนชาย 188 คน และนักเรียนหญิง 139 คน ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพของการเรียน ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาในการเรียน

2.2.9.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

มูร์ส (Moors. 1978: 293-269) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของความไม่สนใจเรียนและระดับชั้นของนักเรียนกับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน ผลการวิจัยพบว่า ในชั้นเรียนที่นักเรียนไม่สนใจเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ครูผู้สอนให้ความสนใจในการแข่งขัน การควบคุม และการสนับสนุนจากครูผู้สอนในเกณฑ์ที่ต่ำ และนักเรียนที่มีความสนใจและประสบความสำเร็จในการเรียนรู้สูงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนที่ครูผู้สอนให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และครูผู้สอนให้อิสระในการทำงานแก่นักเรียน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน สรุปได้ว่าสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ควรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดความตั้งใจเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียน

2.2.10 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

2.2.10.1 งานวิจัยในประเทศ

เนื่องจากยังไม่พบว่าม้งงานวิจัยเกี่ยวกับการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอผลงานวิจัยที่น่าจะเกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาทงอ้อมได้ ดังนี้

สุรินทร์ สุธาชัย และคนอื่น ๆ (2542: 17) ได้ศึกษาทรรณะของชาวพุทธกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในภาคเหนือตอนบนทั้งที่เป็นจริงและคาดหวัง กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นชาวพุทธกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด จำนวน 6,538 คน ผลการวิจัยพบว่า ทรรณะของชาวพุทธกลุ่มต่าง ๆ ในภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด คิดว่าปัจจุบันพระสงฆ์สนใจการเรียนรู้อยากการสมัยใหม่อย่างกว้างขวางกว่าอดีต

ทิพย์สุตา ศิลปะ (2544: 14) ได้ศึกษาการใช้ห้องสมุดของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่าง เป็นพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จำนวน 174 คน ผลการวิจัยพบว่า พระนิสิตที่ใช้ห้องสมุดเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พระนิสิตปริญญาตรี ภาคปกติ ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 4 และพระนิสิตปริญญาโท ชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่พระนิสิตปริญญาตรีที่เข้าใช้บริการห้องสมุด เป็นพระนิสิต สังกัดคณะพุทธศาสตร์ สาขาพระพุทธศาสนา โดยเฉลี่ยพระนิสิตใช้บริการห้องสมุดมากกว่าสัปดาห์ละ 1 ครั้ง วัดอุปประสงค์การใช้บริการห้องสมุด เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ค้นคว้าและอ่านหนังสือ เอกสาร เพื่อประกอบการเรียนการสอน ค้นคว้าทำรายงานและทำงานวิจัย อ่านหนังสือ เอกสาร ติดตามข่าวสารเพื่อเพิ่มพูนความรู้ และเพื่อทำงานส่วนตัวและทบทวนบทเรียน

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา สรุปได้ว่า พระสงฆ์สนใจการศึกษาค้นคว้าความรู้ อ่านหนังสือ ทำรายงาน ทำงานวิจัย ทบทวนบทเรียนติดตามข่าวสารต่าง ๆ และชาวพุทธคิดว่าพระสงฆ์ในปัจจุบันสนใจการเรียนรู้อยากการสมัยใหม่ ซึ่งเป็นแบบอย่างของนักเรียนที่ดี ดังนั้น ผู้วิจัยจึงคาดว่า การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

3.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย ได้กำเนิดขึ้นมาเพื่อมุ่งที่จะสร้างบุคลากรของพระพุทธศาสนา ทั้งที่เป็นพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และสาธุชน ให้มีความรู้ความเข้าใจใน

หลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอย่างถูกต้อง และแตกฉาน สามารถจะนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน และเป็นกัลยาณมิตรแนะนำคนอื่นต่อไป

ด้วยมโนปณิธานอันแน่วแน่ของ พระราชภาวนาวิสุทธิ (หลวงพ่อรัญมขโย) ที่จะสร้างวัดให้เป็นวัด สร้างพระให้เป็นพระ สร้างคนให้เป็นคน และด้วยเจตจำนงมั่นในการอุทิศชีวิตเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาอันจะน้อมนำพระพุทธธรรมไปสู่มวลมนุษยชาติ ดังนั้น นอกเหนือจากการเน้นหนักในการเจริญสมาธิภาวนาวิชาธรรมกาย หลวงพ่อยังได้ตระหนักในคุณค่าของการศึกษาพระปริยัติธรรมเป็นอย่างยิ่ง นับตั้งแต่อุปสมบทปีพ.ศ. 2512 เป็นต้นมา ท่านได้ให้ความสำคัญในด้านการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยจุดเริ่มต้นได้ศึกษาพระปริยัติธรรม ณ วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ปีต่อมา เมื่อมีการก่อสร้างศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมที่จังหวัดปทุมธานี คณะผู้บุกเบิกในการสร้างวัดก็ได้ทยอยอุปสมบทมาเป็นลำดับ เช่น พระพิพัฒน์ จิตสุทฺโธ พระเผด็จ ทตฺตชีโว (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระภาวนาวิริยคุณ) ในยุคแรก ๆ ของการศึกษาพระปริยัติธรรมนั้น ยังคงเดินทางไปเรียนกันที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ

ต่อมา ในปีพ.ศ. 2515 ขณะที่โครงการก่อสร้างศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมยังคงดำเนินต่อไปนั้น โครงการอบรมธรรมทายาทระหว่างปิดภาคเรียนฤดูร้อนให้กับนิสิตนักศึกษาได้บังเกิดขึ้น ในระยะแรกมีชื่อว่า “โครงการฝึกสมาธิภาคฤดูร้อน” โดยใช้เวลาในการอบรม 15 วัน มีการรักษาศีล 8 และนั่งสมาธิเท่านั้น ยังไม่มีการอุปสมบท ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่ออบรม และปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน อันจะนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน โดยมีหลวงพ่อตตชีโว เป็นพระอาจารย์ผู้ให้การอบรมมาโดยตลอด และดำเนินโครงการต่อเนื่องกันมาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อใหม่เป็น “โครงการอบรมธรรมทายาท และอุปสมบทหมู่” ใช้ระยะเวลาอบรมประมาณ 2 เดือน

ในช่วงเริ่มต้นการก่อสร้างศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรม พระภิกษุที่ช่วยงานยังคงแบ่งเวลาไปศึกษาพระปริยัติธรรมที่วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และทำงานสร้างวัดควบคู่ไปด้วย ในบางครั้งจะอ่านหนังสือด้วยตนเองแล้วไปสอบ หากมีข้อสงสัยติดขัดจะไปกราบเรียนถามจากพระอุปัชฌาย์อาจารย์อยู่เสมอ ๆ

ต่อมา ในปีพ.ศ. 2518 พระภิกษุรุ่นแรก ๆ ผู้ร่วมกันบุกเบิกก่อสร้างศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรมได้ย้ายจากวัดปากน้ำ ภาษีเจริญ ตามหลวงพ่อรัญมขโย และคุณยายอาจารย์อุบาสิกา จันทร์ ขนนกยูง มาจำพรรษาอยู่ที่ศูนย์พุทธจักรปฏิบัติธรรม แต่ยังคงเดินทางไปศึกษาพระวินัย โดยเดินทางไปมาเป็นระยะ ๆ รวมทั้งการไปสอบธรรมสนามหลวง และไปลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ เป็นต้น

พ.ศ. 2523 เป็นต้นมา ได้จัดโครงการอบรมธรรมทายาทภาคฤดูร้อน มีการบรรพชาอุปสมบทหมู่ โดยได้รับความเมตตาจากพระราชวิสุทธิโมลี (ทองดี สุรเตโช ป.ธ. 9) เจ้าอาวาสวัดราชโอรสาราม (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระธรรมกิตติวงศ์) พระมहाยุทธนา ปรีชาโน ป.ธ. 9 วัดปากน้ำ ภาษีเจริญ และพระอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถให้การอบรมเป็นพิเศษ ด้านการศึกษาภาษาบาลี เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2526 คณะสงฆ์เห็นสมควรให้มีการเรียนการสอนภาษาบาลีขึ้นในวัดพระธรรมกาย จึงได้นิมนต์

พระมหาสุทนต์ ปริชาโน ป.ธ. 9 (ซึ่งเมื่อครั้งยังเป็นสามเณร ได้เคยอุปัฏฐากหลวงพ่อดำมขโย และหลวงพ่อดำตชีโวมาก่อน) มาช่วยสอนวิชาไวยากรณ์ และแปลธรรมบท เริ่มเปิดเรียนวันที่ 26 มิถุนายน พ.ศ. 2526 ผู้เรียนในยุคนั้นมี หลวงพ่อดำตชีโว พระดิลก กิตติติลโก พระมหาชาติชาย ตฤกสรโณ และพระมหาสุวิทย์ วิฑูรเสโท เป็นต้น การเรียนการสอนยังไม่เป็นทางการนัก เพราะผู้เรียนและผู้สอนต่างมีภารกิจมากมาย ต้องใช้เวลาว่างมาเรียนร่วมกัน และสอบบาลีสนามหลวง ปีพ.ศ. 2527 เป็นปีแรก

พ.ศ. 2527 โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย ได้เริ่มมีการจัดการเรียนการสอนขึ้นอย่างจริงจัง พร้อมกับส่งนักเรียนสอบตามหลักสูตรของสนามหลวงส่วนกลาง ตั้งแต่นั้นมา วัดพระธรรมกายได้ขยายการศึกษาให้เจริญขึ้นมาตามลำดับ มีจำนวนนักเรียนที่สอบได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

จนกระทั่งปีพ.ศ. 2528 ในช่วงก่อนเข้าพรรษา ได้เริ่มมีการบวชพระบ้นทิตอาสาพัฒนา หรือเรียกว่า “พระธรรมทายาท ภาคพรรษา” โดยทางคณะสงฆ์ วัดพระธรรมกายมอบหมายให้ พระสมชาย ฐานวุฑโฒ เป็นพระพี่เลี้ยงดูแลความเป็นอยู่ของพระบวชใหม่ และมอบหมายให้ พระดิลก กิตติติลโก ขณะนั้นดำรงตำแหน่งผู้ช่วยเจ้าอาวาส ให้เป็นผู้จัดดำเนินการด้านการศึกษาพระปริยัติธรรม ซึ่งในขณะนั้น ได้เริ่มขยายพื้นที่ของวัดประมาณ 2,000 ไร่ พระภิกษุธรรมทายาทที่อยู่จำพรรษาในปีนั้นจึงได้พักอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ใหม่เรียกว่า “อุคคสถาน” ที่พักอาศัยนั้น สร้างเป็นกุฏิชั่วคราวมุงด้วยใบจากเป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 5 หลัง กุฏิหลังหนึ่ง มีพระภิกษุพักอาศัยประมาณ 10 - 12 รูป ระหว่างฤดูกาลเข้าพรรษา พระภิกษุธรรมทายาทบวชใหม่ ได้ศึกษาพระธรรมวินัย โดยเปิดชั้นเรียนนักธรรมตรีขึ้น หลวงพ่อดำตชีโว รองเจ้าอาวาส ได้เมตตาสอนวิชานวโกวาท มีพระอาจารย์ผู้ช่วยสอน เช่น พระดิลก กิตติติลโก พระมหาสุวิทย์ วิฑูรเสโท พระมหาภิจจา กิจบุญโณ เป็นต้น ได้ส่งพระภิกษุเข้าสอบธรรมสนามหลวง 50 รูป สอบได้ 44 รูป ส่วนอาคารสถานที่เรียนเป็นดินที่ผ้าใบ นอกจากนี้ ยังได้จัดสอบธรรมศึกษาตรีให้กับอุบาสก อุบาสิกา และสาธุชนเป็นครั้งแรก

การศึกษาภาษาบาลียังคงดำเนินต่อเนื่องเรื่อยมา โดยอาศัยอาจารย์ฆราวาส คือ อาจารย์จวน คงแก้ว จากกรมราชทัณฑ์ อาจารย์ฉลอง ช่วยธานี และอาจารย์ชานนท์ สืบศักดิ์ จากกรมการศาสนา มาช่วยสอนในวันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ระหว่างเวลา 18.30 – 20.30 น.

ปลายปีพ.ศ. 2528 มีการเปิดรับสามเณรเข้ามาอยู่วัดพระธรรมกายเป็นครั้งแรก จำนวน 5 รูป และให้เรียนบาลีไวยากรณ์ควบคู่ไปด้วย โดยเปิดชั้นเรียนที่อาคารบุโรหิตา นับเป็นจุดเริ่มต้นของงานการศึกษาพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกายอย่างจริงจัง

พ.ศ. 2529 พระภิกษุธรรมทายาทบวชใหม่ และสามเณรอยู่จำพรรษาเพื่อศึกษาพระปริยัติธรรมมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น มีการจัดการเรียนการสอนตามปกติ ถึงแม้ว่าด้านอาจารย์ผู้สอน และสถานที่เรียนยังไม่พร้อม นอกจากนี้ในเวลาที่นอกเหนือจากที่ครูอาจารย์มาสอน ได้จัดให้พระรุ่นพี่ มาช่วยแนะนำให้ในลักษณะของพี่สอนน้อง พระรุ่นพี่จึงช่วยทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงทางการศึกษา แม้ว่าตนเองจะต้อง

อ่านหนังสือสอบไปด้วย การศึกษาภาษาบาลีจึงมุ่งเน้นที่สามเณรเป็นหลัก ส่วนพระภิกษุที่สนใจได้เปิดโอกาสให้ตามความสมัครใจ ทั้งนี้เพราะ พระภิกษุธรรมทายาทต้องประกอบศาสนกิจต่าง ๆ เช่น การสร้างที่พักอาศัยบริเวณที่เรียกว่า “ธุดงค์พระ” ส่วนการสอนธรรมศึกษา เปิดการเรียนเฉพาะวันอาทิตย์ในภาคบ่าย โดยใช้สถานที่เรียนที่อาคารบูรพาภิธาน พระอาจารย์สอนในปีนั้น คือ พระดิลก กิตฺติติลโก พระมหาสุวิทย์ วิฑูรฺเชสโก และพระมหากิจจา กิจฺจุปฺนฺโน

ปีการศึกษา 2530 - 2531 นับเป็นช่วงของการขยายงานการศึกษาเพื่อรองรับพระภิกษุสามเณรที่เพิ่มมากขึ้น และเป็นปีที่เปิดสอนนักเรียน และธรรมศึกษาครบทั้ง 3 ชั้น คือ ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก แต่เนื่องจากอยู่ระหว่างการจัดสร้างที่พักอาศัยใหม่ โดยการย้ายขึ้นไปทางทิศเหนือห่างจากที่เดิมประมาณ 1 กิโลเมตรเศษ สร้างเป็นกุฏิชั่วคราว หลังคา และฝาผนังเป็นใบจาก ดังนั้น การไปสร้างที่พักอาศัยใหม่ ช่วยให้ที่พัสดุเดิมมีที่ว่างพอสำหรับใช้เป็นห้องเรียน และสำนักงานของโรงเรียนบ้าง ส่วนพื้นที่ผ้าใบใช้เป็นที่พักนอนนวกภูมิและนักเรียน สำหรับสถานที่สอบธรรมสนามหลวง ใช้พื้นที่สภากายาสกสกล เพราะ มีพระภิกษุสามเณรเข้าสอบมากถึง 124 รูป และนักเรียนธรรมศึกษาเข้าสอบ 68 คน พระอาจารย์ผู้สอนนักเรียน และธรรมศึกษายังคงใช้วิธีสอนแบบพี่สอนน้องเหมือนปีที่ผ่านมา

แผนกบาลีได้รับสมัครอาจารย์ฆราวาสมาเพิ่มอีก 2 ท่าน คือ อาจารย์เชิงชาย เบาสันเทียะ อาจารย์คำทอง กมลช่วง และปีนี้ได้เปิดสอนถึงชั้น เปรียญธรรม 3 ประโยค มีนักเรียน 25 รูป พระภิกษุวัดพระธรรมกายได้รับการอบรม และแต่งตั้งเป็นพระอาจารย์สอนพระปริยัติธรรมเพิ่มอีก 3 รูป คือ พระมหาสุวิทย์ วิฑูรฺเชสโก พระมหากิจจา กิจฺจุปฺนฺโน และพระวศิล จันทกนฺโต โดยมี พระดิลก กิตฺติติลโก ได้รับการอบรม และแต่งตั้งเป็นพระอาจารย์รูปแรก

ปีการศึกษา 2531 - 2532 การเรียนการสอนพระปริยัติธรรม ได้มีการจัดรูปแบบเป็นระบบโรงเรียน มีการบริหารงานเด่นชัดมากขึ้นกว่าเดิม อาคารสำนักงาน อาคารเรียนยังเป็นแบบชั่วคราวใช้เป็นห้องเรียนบาลี และนักเรียน 14 ห้อง พระภิกษุ และสามเณรได้ย้ายมาพักอาศัยอยู่ในบริเวณที่เรียกว่า “ศูนย์อบรมธรรมทายาท” มีสำนักงานโรงเรียน และห้องเรียนรวมอยู่ในสถานที่นี้ด้วย การจัดการศึกษาแยกออกเป็นแผนกธรรม และแผนกบาลี มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น จึงส่งเข้าสอบธรรมสนามหลวงถึงกว่า 200 รูป ส่งสอบบาลีสนามหลวง 17 รูป

พระภิกษุผู้ทำหน้าที่บริหารการศึกษา คือ พระมหากิจจา กิจฺจุปฺนฺโน มีอาจารย์ผู้สอนทั้งนักเรียน และบาลีอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะด้านนักเรียน มีพระภิกษุช่วยสอนถึง 31 รูป แผนกบาลีมีพระอาจารย์ 3 รูป อาจารย์ฆราวาส 10 ท่าน และอาจารย์พิเศษ 2 ท่าน

ปีการศึกษา 2532 - 2533 พระสุธรรมยานเถร (หลวงพ่อดัมมชโย) เจ้าสำนักศาสนศึกษา (ปัจจุบันดำรงสมณศักดิ์ที่ พระราชภาวนาวิสุทธิ) ได้มอบหมายให้ พระมหาสุวิทย์ วิฑูรฺเชสโก รับผิดชอบและบริหารงานด้านการศึกษาพระปริยัติธรรมโดยตรง พระมหากิจจา กิจฺจุปฺนฺโน เป็นผู้ช่วยการ

ดำเนินงาน รูปแบบของโรงเรียนได้รับการปรับเปลี่ยนให้สมบูรณ์ขึ้น มีครูใหญ่ คือ พระมหาสุวิทย์ วิฑูรย์โก ผู้ช่วยครูใหญ่ คือ พระมหากิจจา กิจจุญฺโณ ฝ่ายปกครอง คือ พระศุภวิ สุรินฺโท ฝ่ายทะเบียน และวัดผล คือ พระชัยฟ้า ธนญฺโณ และแผนกนันทกรรม แผนกบาลี คือ พระมหากิจจา กิจจุญฺโณ ได้เปิดสอนภาษาบาลีทั้งภาคปกติ (เวลากลางวัน) ให้กับสามเณร และภาคค่ำ สำหรับพระภิกษุ และในปีนี้อาจารย์เรืองศรี จันทะจิต มาสอนภาษาบาลีแทนอาจารย์ที่ลาออกไป เวลาเรียนภาษาบาลีจะใช้เวลาในภาคเช้า ส่วนภาคบ่ายจะเรียนนันทกรรม ในปีนี้ส่งสอบบาลี สนามหลวง มากถึง 60 รูป คณะพระอาจารย์สอนนันทกรรม มีจำนวน 26 รูป

งานด้านวิชาการ คณะพระอาจารย์ และคณะอาจารย์ฆราวาสได้ช่วยกันจัดทำ และปรับปรุงหนังสือแบบเรียนบาลีให้สอดคล้องกับการเรียนมากยิ่งขึ้น เช่น จัดทำ หนังสือท่องแบบบาลีไวยากรณ์ (ฉบับกระเป๋) จำนวน 200 เล่ม คาถา และคำแปลโดยพยัญชนะ ประโยค 1 – 2 จำนวน 200 เล่ม สมุดบันทึกการสอน เตรียมการสอน เป็นต้น

ปีการศึกษา 2533 – 2534 ในระยะนี้ได้มีการปรับปรุงการจัดการศึกษา และการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรมให้คล่องตัวขึ้นตามลำดับ เช่น ในด้านวิชาการก็สรรหาอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถสูงๆ มาทำการสอน ทั้งนี้ เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองในพระพุทธศาสนา โดยในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้น มีนักเรียนประจำกว่า 300 รูป ทางโรงเรียนจึงได้จัดสร้างอาคารเรียน มีการจัดระบบการเรียนการสอน และสื่อการเรียนที่มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น ได้ส่งพระภิกษุสามเณร สอบธรรมสนามหลวงเกือบ 300 รูป ส่งสอบบาลีสนามหลวงเพิ่มขึ้นมาเป็น 81 รูป มีผู้สอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยคเป็นรูปแรก คือ พระมหาสุวิทย์ วิฑูรย์โก ซึ่งดำรงตำแหน่งพระอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรมในขณะนั้น และในปีนี้ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรม มีนักเรียนสอบได้มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ เป็นจำนวน 120 รูป

มีการบริหารงาน แบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบออกเป็น 4 ฝ่าย ดังนี้

1. ฝ่ายธุรการ ดูแลด้านการเงิน งานทะเบียน ประชาสัมพันธ์ ห้องสมุด และการประสานงาน
2. ฝ่ายปกครอง ดูแลด้านบุคลากร การอบรมครู และสวัสดิการ
3. ฝ่ายวิชาการ วางแผนงาน จัดทำตำราเรียน และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ
4. ฝ่ายการเรียนการสอน มี 3 แผนก ได้แก่ แผนกธรรม แผนกบาลี และแผนกธรรมศึกษา

บุคลากรผู้บริหารงานมีทั้งพระภิกษุ และฆราวาสช่วยดำเนินงานถึง 23 รูป/ท่าน จำแนกเป็นพระภิกษุ 13 รูป อาจารย์ฆราวาส 9 ท่าน และอุบาสิกา 1 ท่าน อีกทั้งยังได้รับความเมตตาจากพระอาจารย์มหาสมเจตต์ อธิจิตฺโต ป.ธ. 9 จากวัดสุทัศนเทพวราราม มาช่วยสอน

ด้านการเรียนการสอน

1. แผนกบาลี ระดับประโยค 1 – 2 จัดสอบเพื่อคัดคะแนนสำหรับแบ่งห้องเรียน เพื่อสะดวกแก่การเรียนการสอน ใช้เวลาเรียนประมาณ 10 เดือน เรียนทุกวัน เว้นวันอาทิตย์ และวันพระขึ้น - แรม 14 - 15 ค่ำ เพราะเป็นวันที่พระภิกษุลงอุโบสถฟังพระปาฏิโมกข์ ด้านอาจารย์ผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ฆราวาส และมีพระภิกษุของโรงเรียนเป็นพระอาจารย์ 3 รูป บางโอกาสได้ฝึกให้สามเณรที่เรียนในชั้นที่สูงกว่ามาช่วยสอน มีการเปิดชั้นเรียนบาลีถึงเปรียญธรรม 4 ประโยค

2. แผนกนักธรรม ระดับนักธรรมชั้นตรี และโท เปิดสอนชั้นละ 2 ห้องเรียน พระภิกษุที่สอบผ่านนักธรรมเอกแล้ว บางรูปมีหน้าที่ดูแลสามเณร หรือเคยช่วยเป็นครูสอนประจำทุกปี รวมทุกชั้นทุกวิชาแล้วมีพระอาจารย์ 15 รูป ปัญหาการขาดแคลนพระอาจารย์ผู้สอนจึงหมดไป

3. แผนกธรรมศึกษา สาธุชนให้ความสนใจสมัครเรียนธรรมศึกษาเป็นจำนวนเกือบ 100 คน แต่เปิดสอนได้ชั้นละ 1 ห้อง โดยเรียนในภาคบ่าย เฉพาะวันอาทิตย์ สถานที่เรียนยังคงใช้เดิมที่ผ้าใบเช่นเดิม

ด้านอาคารสถานที่เนื่องจากใช้อาคารเรียนบริเวณเดียวกันกับที่พัก ระหว่างที่มีการเรียนการสอน ก่อให้เกิดเสียงรบกวนพระภิกษุที่กำลังปฏิบัติธรรม ต่อมาพระเดชพระคุณหลวงพ่อรัญมขโย มีดำริที่จะให้สถานที่เรียนเป็นสัดส่วนมากขึ้น จึงได้ย้ายโรงเรียนพระปริยัติธรรมออกไปอยู่บริเวณด้านทิศใต้ของอาคารมบรรพชิต ติดกับลานกัลปพฤกษ์ด้านทิศตะวันออก

ปีการศึกษา 2534 – 2535 ประมาณเดือนมกราคม คณะนักเรียนทั้งพระภิกษุ และสามเณรเริ่มก่อสร้างอาคารเรียนพระปริยัติธรรมแห่งใหม่ บนพื้นที่ดังกล่าวข้างต้น โดยจัดสร้างเป็นอาคารชั่วคราวชั้นเดียว หลังคา และผนังกันด้วยใบจาก จำนวน 12 หลัง หลังจากksam เณรสอบบาลีสนามหลวงแล้ว ก็ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจ ออกแบบ และสร้างอาคารเรียนด้วยตนเอง ถางหญ้า ขุดดิน ทำถนน ฯลฯ โดยทำงานก่อสร้างเท่าที่จะทำได้ทั้งกลางวัน และกลางคืน จนแล้วเสร็จในวันที่ 22 เมษายน 2534 อันเป็นวาระคล้ายวันเกิดของพระเดชพระคุณหลวงพ่อรัญมขโย จึงทำพิธีเปิดโรงเรียนเพื่อบูชาธรรม แต่พระเดชพระคุณหลวงพ่อ ผู้วางรากฐานการศึกษาพระปริยัติธรรม

หลวงพ่อตตชีโว รองเจ้าอาวาสวัดพระธรรมกาย ได้ปฏิบัติหน้าที่แทนหลวงพ่อรัญมขโย มาเป็นประธานในพิธีเปิด และได้ให้โอวาทแก่นักเรียน ซึ่งเกือบทั้งหมดเป็นสามเณร มีใจความเป็นที่ประทับใจว่า “อาคารเรียนของเราแม้เป็นหลังคามุงจาก แต่ขอให้ลูก ๆ ตั้งความสำคัญอยู่ที่ว่า ตัวเราตั้งใจเรียนหรือไม่ มีตำรับตำราที่ดีหรือไม่ ได้ครูบาอาจารย์ที่ดีหรือไม่ ถ้าได้ครบอย่างนี้โบราณท่านเรียกว่า กระตะ 3 หู ตัวของเราตั้งใจเรียนดี ตำรับตำราดี และพระอาจารย์เคี่ยวเข็ญให้อย่างดี ถ้ามีครบบริบูรณ์อย่างนี้ ก็สามารถจะประสบความสำเร็จในการศึกษาได้อย่างแน่นอน”

ปีการศึกษา 2535 – 2536 การบริหารงานโรงเรียนมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมในการบริหารงานมากขึ้น โดยแบ่งหน้าที่ตามลักษณะงานออกเป็น 5 ฝ่าย ดังนี้

1. แผนกเลขานุการ

2. แผนกบาลี
3. แผนกธรรม
4. ห้องสมุด และสื่อการสอน
5. การศึกษาพิเศษ

การดำเนินงานตามโครงสร้างนี้ต้องใช้บุคลากรถึง 26 รูป/คน คือ เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 10 รูป/คน พระอาจารย์ 10 รูป อาจารย์ฆราวาส 4 ท่าน พระอาจารย์พิเศษอีก 1 รูป คือ พระมหาสมเจตต์ อริจิตฺโต ซึ่งได้เมตตามาสอนให้เป็นปีการศึกษาที่ 2

นอกจากนี้ ประมาณกลางปีพ.ศ. 2535 ยังได้รับความเมตตาจาก พระมหาสนอง อาจณฺาปาลี ป.ธ. 9 วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม มาช่วยสอนอีกท่านหนึ่งด้วย ผลการศึกษาภาษาบาลีประจำปีนี้ ปรากฏว่า วัดพระธรรมกาย ซึ่งสังกัดอยู่ในสำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี มีพระภิกษุสามเณรสอบผ่านประโยค 1 – 2 ถึง เปรียญธรรม 9 ประโยค มากเป็นอันดับ 1 ของประเทศ รวมทั้งสิ้น 120 รูป และพระอาจารย์ใหญ่ พระมหาสุวิทย์ วิฑูรฺเสโก เรียนจบประโยค 9 เป็นรูปแรกของวัดพระธรรมกายในปีนั้น

ปลายปีการศึกษา 2535 ทางโรงเรียนดำเนินการจัดสร้างอาคารเอนกประสงค์กึ่งถาวร ลักษณะประกอบด้วยโครงเหล็กยกพื้นคอนกรีตชั้นเดียว ผนังบุด้วยกระเบื้องแผ่นเรียบ ขนาด 12 × 36 เมตร จำนวน 1 หลัง

ปีการศึกษา 2536 – 2537 การบริหารงานภายในวัดพระธรรมกาย มีการปรับปรุงให้เป็นระเบียบแบบแผนมากยิ่งขึ้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมจึงได้ยกฐานะขึ้นเป็นสำนัก โดยใช้ชื่อว่า “สำนักพระปริยัติธรรม” เพื่อความสะดวกในการบริหารงานภายในวัด และเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมความรู้ทางพระพุทธศาสนาแก่พระภิกษุ สามเณร โดยเรียนวิชาหลักด้านปริยัติธรรม นอกจากนี้ได้สอนวิชาเสริมความรู้ให้กับสามเณรทุกรูป 4 วิชา ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ และวิชาประวัติศาสตร์ พระภควาณาวิริยคุณ (หลวงพ่อดัตตชีโว) ได้ให้ข้อคิดด้านการเรียนวิชาเสริมนี้ว่า เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับใช้ประโยชน์ในงานของพระพุทธศาสนา เมื่อสามเณรผ่านการเรียนวิชาเสริมหลักสูตรทั้ง 4 นี้แล้ว ทั้งพระภิกษุ และสามเณรจะต้องศึกษาวิชาครู วิชาพุทธศาสตร์ และวิชาภาษาอังกฤษอีกรวม 3 วิชา สำหรับเป็นความรู้พื้นฐานเบื้องต้นก่อนที่จะออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาวิชาธรรมกาย ระยะเวลาเรียนภาษาบาลีนั้นประมาณ 8 เดือน ส่วนนักธรรม ใช้เวลาเรียนประมาณ 3 เดือน มีเวลาเรียนวันละ 4 ชั่วโมง ทั้งภาคเช้า และบ่าย หยุดวันพระ และวันอาทิตย์ ส่วนวันเสาร์ และช่วงปิดภาคเรียนจะเรียนวิชาเสริมความรู้พิเศษ

โรงเรียนพระปริยัติธรรมเริ่มตั้งคณะกรรมการนักเรียน โดยให้นักเรียนบาลีแต่ละชั้นคัดเลือกตัวแทนนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม จากการลงคะแนนคัดเลือกตัวแทนนักเรียน จึงมีมติเห็นสมควรตั้งคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม ประจำปีการศึกษา 2536 ขึ้นจำนวน 23 รูป

ปีการศึกษา 2537 มีนักเรียนบาลีชั้นประโยคสูงเริ่มมีมากขึ้น พระมหาสมเจตต์ อธิจิตฺโต ป.ธ. 9 ได้ให้ความเมตตาสอนชั้นประโยค 4 และยังได้รับความเมตตาจาก พระมหาคำนึ่ง ชินวโร ป.ธ. 9 วัดเบญจมบพิตรดุสิตวนาราม สอนชั้นประโยค 5 พระมหาสวอง ปญฺญาโร ป.ธ. 9 วัดสุทัศนเทพวราราม สอนชั้นประโยค 6 นักเรียนบาลี มีจำนวน 160 รูป นักเรียนที่เรียนนักธรรม มีจำนวน 206 รูป และนักเรียนธรรมศึกษา มีจำนวน 182 คน

ปีการศึกษา 2540 ได้ดำเนินการปรับปรุง และซ่อมแซมอาคารเรียนชั่วคราว 12 หลัง โดยเปลี่ยนจากหลังคามุงจากเป็นหลังคาสังกะสี บุฝ้าเพดานกันความร้อน เทปูนพื้นอาคาร และใช้งานต่อมาจนถึงปีพ.ศ 2545

ปีการศึกษา 2545 เริ่มสร้างอาคารเรียนถาวร ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นอาคารคอนกรีต 6 หลัง

ปีการศึกษา 2547 สร้างอาคารเรียน 6 หลัง เสร็จสมบูรณ์ ตั้งชื่ออาคารเรียนว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม “พิมานศึกษาเพื่อความหลุดพ้น”

ปีการศึกษา 2549 จัดตั้งสำนักการศึกษาขึ้น เพื่อรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมดเข้าด้วยกัน

ปัจจุบันมี พระมหา ดร.สมชาย จานวฑฺฒโน เป็นผู้อำนวยการสำนักการศึกษา และพระมหาสุธรรม สุตโน เป็นพระอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม โดยมีแบ่งการบริหารงานออกเป็น 8 แผนก ดังนี้

1. แผนกธุรการและเลขา ได้แก่ งานธุรการและเลขา ฝ่ายสถานที่ ครุภัณฑ์ และฝ่ายยานพาหนะ
2. แผนกบาลี ได้แก่ ฝ่ายบาลี ฝ่ายบาลีศึกษา และฝ่ายบาลีสาธิต
3. แผนกธรรม ได้แก่ ฝ่ายธรรมศึกษา ฝ่ายนักธรรม และฝ่ายธุรการและเลขา
4. แผนกอภิธรรม ได้แก่ ฝ่ายการเรียนการสอน และฝ่ายสื่อการเรียนการสอน
5. แผนกสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฝ่ายสื่อบาลี ฝ่ายสื่อธรรม ฝ่ายสื่ออภิธรรม ฝ่ายสื่อหรรษาชาดก และ ฝ่ายสื่อซูเปอร์เนเจอร์และอัจฉริยะบาลี
6. แผนกสารสนเทศ ได้แก่ ฝ่ายพระไตรปิฎก และคอมพิวเตอร์ และฝ่ายทะเบียนและเวปไซด์
7. แผนกพัฒนา วิจัยสื่อการศึกษา และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ ฝ่ายผลิต และบริการการศึกษา และฝ่ายพัฒนาและวิจัยสื่ออิเล็กทรอนิกส์
8. แผนกวิชาพื้นฐานภาษาต่างประเทศ ได้แก่ ฝ่ายการเรียนการสอน และฝ่ายธุรการและเลขา

3.2 ผลงานทางการศึกษาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย ดำเนินการสอนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป นับเป็นสำนักเรียนขนาดใหญ่ ที่มีผลงานดีเด่นมาโดยตลอด โดยเฉพาะในปี

การศึกษา 2550 มีจำนวนนักเรียน 3,452 รูป/คน โดยแบ่งเป็นพระภิกษุสามเณร จำนวน 1,061 รูป (นักเรียนบาลี 511 รูป นักธรรม 550 รูป) และฆราวาส (ธรรมศึกษา) จำนวน 2,391 คน

แผนกบาลี บาลีศึกษา บาลีสาธิต

1. สอบบาลีได้มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของประเทศมาแล้ว 9 ครั้ง ได้แก่ พ.ศ. 2535 พ.ศ. 2538 พ.ศ. 2541 พ.ศ. 2542 พ.ศ. 2543 พ.ศ. 2544 พ.ศ. 2546 พ.ศ. 2547 และพ.ศ. 2548 โดยเฉพาะในปีพ.ศ. 2544 ได้ทำลายสถิติของประเทศไทยโดยการสอบได้ 155 รูป และสถิติสูงสุดในปี พ.ศ. 2547 ด้วยจำนวน 213 รูป

2. สอบบาลีเปรียญเอก (ป.ธ. 7-ป.ธ.9) ได้มากที่สุดของประเทศ 10 ปี และได้ติดต่อกัน 6 ปี คือ ตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2545 (พ.ศ. 2546 อันดับ 2) พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2550

3. สอบเปรียญธรรม 9 ประโยค ได้มากที่สุดของประเทศ 5 ปี คือ ปีพ.ศ. 2541 พ.ศ. 2543 พ.ศ. 2544 พ.ศ. 2547 และพ.ศ. 2548 และมีสถิติพระภิกษุสามเณรสอบบาลีสนามหลวงได้เปรียญธรรม 9 ประโยค สูงสุดเป็นประวัติการณ์ในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 9 รูป

4. ด้านการศึกษาบาลีสำหรับผู้มิใช่พระภิกษุสามเณร มีสถิติการสอบได้สูงสุดของประเทศหลายสมัย ปัจจุบันมีบุคลากรสอบได้บาลีศึกษา 9 ประโยค จำนวน 4 คน คือ น.ส.ชนิดา จันทราศรีไศล ในปี พ.ศ. 2543 ซึ่งเป็นฆราวาสคนแรกที่มีชื่อแม่ชี และ น.ส.ศิริมาศ พัฒนะศรี ในปีพ.ศ. 2549 และปี พ.ศ. 2550 เป็นอุบาสิกา 2 คน

5. พระภิกษุเปรียญธรรมของวัดพระธรรมกาย ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการตรวจธรรมและบาลีสนามหลวง จากสถิติที่ผ่านมา ตั้งแต่ พ.ศ. 2532 – พ.ศ. 2551 โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย มีพระภิกษุสอบได้เปรียญธรรม 9 ประโยค จำนวน 49 รูป เป็นนาคหลวง จำนวน 5 รูป และเป็นนาคในพระบรมราชานุเคราะห์ จำนวน 3 รูป

แผนกธรรม (นักธรรม และธรรมศึกษา)

วัดพระธรรมกายได้รับเลือกให้จัดเป็นสนามสอบธรรมสนามหลวง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2528 จนถึงปัจจุบัน และส่งพระภิกษุเป็นครูสอนพระปริยัติธรรม พระจริยานิเทศก์ อบรมธรรมะให้แก่สำนักเรียนต่าง ๆ ในจังหวัดปทุมธานี

แผนกพระอภิธรรม

หลักสูตรของพระอภิธรรมได้เปิดให้มีการเรียนการสอน 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรอภิธรรม บัณฑิต และหลักสูตรอภิธรรมศึกษาทางไกล เหมาะสำหรับสาธุชนทั่วไป หลักสูตรนี้ได้เปิดเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา ปัจจุบันมีผู้สนใจสมัครเรียนจำนวนกว่า 500 คน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 594 คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 380 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 110 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 104 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 297 คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 190 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 55 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 52 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1967: 886-887) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata) โดยมีขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยจำแนกประชากร ออกเป็น 3 ระดับชั้น ได้แก่ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 380 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 110 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 104 คน

2. ผู้วิจัยประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากตารางของยามานะ (Yamane. 1967: 886-887) พบว่า ต้องใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 297 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้สัดส่วน ประชากร : กลุ่มตัวอย่าง = 2 : 1 ผู้วิจัยจึงสุ่มตัวอย่างได้ดังนี้ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 190 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 55 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 52 คน

ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับชั้น

ระดับชั้น	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ประถมศึกษาชั้นตรี	380	190
ประถมศึกษาชั้นโท	110	55
ประถมศึกษาชั้นเอก	104	52
รวม	594	297

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ และระดับชั้น
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
- ตอนที่ 6 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง
- ตอนที่ 7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด
- ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน
- ตอนที่ 9 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา
- ตอนที่ 10 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ และระดับชั้น มีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. อายุ.....ปี
2. ระดับชั้น
 - () ธรรมศึกษาชั้นตรี
 - () ธรรมศึกษาชั้นโท
 - () ธรรมศึกษาชั้นเอก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาตามขั้นตอนต่อไปนี้

2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

2.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามแรงงูใจในการสมัครเข้าเรียนในสถาบันภาษาเอ.ยู.เอ.ของ กฤติยา เพิ่มพานิช (2545: 113-116) และแบบสอบถามแรงงูใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อนของ นฤมล จอมพลาพล (2546: 113-115)

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 2.1 และ 2.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

- | | |
|----------------|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด |
| จริง | หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก |
| จริงบ้าง | หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง |
| จริงน้อย | หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย |
| จริงน้อยที่สุด | หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด |

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางด้าน พระพุทธศาสนา					
00	ผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเรียนธรรม ศึกษา					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)		ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาก

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66 หมายถึง มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33 หมายถึง มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาน้อย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามนิสัยทางการเรียน ตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยทางการเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

3.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามนิสัยทางการเรียนของ พระมหานพพร อริยาภาณ (2550: 135-136)

3.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามนิสัยทางการเรียนตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 3.1 และ 3.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามนิสัยทางการเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าไม่เคยขาดเรียนเลย					
00	ขณะเรียนข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องอื่น ๆ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีนิสัยทางการเรียนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีนิสัยทางการเรียนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีนิสัยทางการเรียนไม่ดี

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ตามขั้นตอนต่อไปนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

4.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามความเชื่อ และการปฏิบัติของคนไทยของ งามตา วรนิทานนท์ (2536: 261-264) และแบบสอบถามเรื่องความศรัทธาในพุทธศาสนาของ จูนิรัตน์ ถาวร (2550: 84-85)

4.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนาตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 4.1 และ 4.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธรเจ้าจะทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขอย่างแท้จริง					
00	ข้าพเจ้าเป็นคนดีได้โดยไม่จำเป็นต้องสนใจคำสั่งสอนของพระพุทธรเจ้า					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
(คะแนน)		(คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา น้อย

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ตามขั้นตอนต่อไปนี้

5.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

5.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองของ พระมหา พะเต็ด ชุ่มเพ็งพันธ์ (2548: 102-104) และพระธีรภิสุทธิ สารธมโม (2550: 126)

5.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 5.1 และ 5.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมายลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง</u> ข้าพเจ้าช่วยงานบ้านที่ผู้ปกครองมอบหมาย					
00	<u>การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน</u> ผู้ปกครองพูดให้กำลังใจ เมื่อข้าพเจ้าไม่สบายใจ					

ข้อความที่มีความหมายทางบวก
(คะแนน)

ข้อความที่มีความหมายทางลบ
(คะแนน)

จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2
จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดี
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองไม่ดี

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ตามขั้นตอนต่อไปนี้

6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

6.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของ นฤมล จอมพลพล (2546: 108-110) แบบสอบถามการเป็นแบบอย่างทางพุทธศาสนาของพ่อแม่ของ ชาติจินตแสง (2541: 127) และแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบพุทธของ ดวงเดือน พันธุมนาวัน และคนอื่น ๆ (2540: 381-386)

6.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 6.1 และ 6.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลง

ในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริงบ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ผู้ปกครองเรียกข้าพเจ้าให้มาร่วมใส่บาตร พระสงฆ์ทุกครั้งที่มีโอกาส					
00	ผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าไปซื้อเปียร์ หรือสุรา โดยไม่สนใจว่าผิดศีลข้อ 5					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.67 – 5.00 หมายถึง การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของ

		ผู้ปกครองมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.66	หมายถึง	การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 2.33	หมายถึง	การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองน้อย

ตอนที่ 7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด ตามขั้นตอนต่อไปนี้

7.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในวัด เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

7.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาของ นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2543: 122)

7.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัดตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 7.1 และ 7.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ภายในวัดมีห้องน้ำสะอาด					
00	ถนนภายในวัดขรุขระ มีน้ำท่วมขัง จนไม่ อยากมาเข้ามาทำบุญ					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
	(คะแนน)		(คะแนน)
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในวัดดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในวัดดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในวัดไม่ดี

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน ตามขั้นตอนต่อไปนี้

8.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

8.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนของ ศึกษารรณ

ธนพรดี (2551: 130-131) และแบบสอบถามสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาของ นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2543: 122)

8.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนตามแนวคิดที่ได้จาก ข้อ 8.1 และ 8.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	<u>สถานที่เรียน</u> ห้องเรียนปลอดโปร่ง มีอากาศถ่ายเทได้ดี					
00	<u>สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน</u> หนังสือเรียนเก่าเกินไป รูปเล่มไม่ทันสมัย					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

	ข้อความที่มีความหมายทางบวก (คะแนน)	ข้อความที่มีความหมายทางลบ (คะแนน)
จริงที่สุด	5	1
จริง	4	2

จริงบ้าง	3	3
จริงน้อย	2	4
จริงน้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนดี
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนดีพอใช้
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนไม่ดี

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ตามขั้นตอนต่อไปนี้

9.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

9.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยแวดล้อมทางสังคม และแบบสอบถามการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาที่โรงเรียนจัดขึ้นของ นฤมล จอมพลาล (2546: 111-113)

9.3 วิจัยสร้างแบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 9.1 และ 9.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Type Scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด จริง จริงบ้าง จริงน้อย และจริงน้อยที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
0	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือธรรมะตามแบบอย่าง พระสงฆ์ที่ข้าพเจ้าศรัทธา					
00	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนด้านพระพุทธศาสนา เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้อง เรียนก็ได้					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

ข้อความที่มีความหมายทางบวก		ข้อความที่มีความหมายทางลบ	
(คะแนน)		(คะแนน)	
จริงที่สุด	5		1
จริง	4		2
จริงบ้าง	3		3
จริงน้อย	2		4
จริงน้อยที่สุด	1		5

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธามาก
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาไม่มาก

ตอนที่ 10 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

10.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างนิยามศัพท์เฉพาะ

10.2 ผู้วิจัยศึกษาแบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่องความรู้ และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อ

พุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์ของ นิมิตร มั่งมีทรัพย์ (2543: 123-137) แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาระดับกลางของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรีของ บุญเลิศ คำดี (2543: 88-91) และแบบสอบถามความเชื่อและการปฏิบัติของคนไทยของ งามตา วนินทานนท์ (2536: 261-264)

10.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ตามแนวคิดที่ได้จากข้อ 10.1 และ 10.2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามแนวคิดของลิเคอร์ต (Likert Type Scale) โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน มีด้านละ 5 ระดับ ดังนี้ ด้านความรู้ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ด้านความรู้สึก ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด และด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ได้แก่ เป็นประจำ บ่อยครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และน้อยครั้งที่สุด

ตัวอย่าง แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาด้านความรู้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
0	การเรียนธรรมศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้าทราบถึงประวัติพระพุทธเจ้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น					
00	ข้าพเจ้าเข้าใจหลักธรรมอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมาเรียนธรรมศึกษาก็ได้					

ตัวอย่าง แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาด้านความรู้สึก

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียน
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นไม่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
0	ข้าพเจ้าชอบเรียนเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา					
00	ข้าพเจ้าไม่ชอบการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม					

ตัวอย่าง แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตบ่อยครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมาก แต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้าง
นานๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง

น้อยครั้งที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
ของนักเรียนน้อยที่สุดจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็นประจำ	บ่อยครั้ง	บางครั้ง	นาน ๆ ครั้ง	น้อยครั้งที่สุด
0	ข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
00	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการสนทนารวมกับคนรอบข้าง					

เกณฑ์การให้คะแนน

ผู้วิจัยตรวจ และให้คะแนนตามความหมายของคำถามในแต่ละข้อ ดังนี้

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	เป็นประจำ	ให้	5	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อยครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	น้อยครั้งที่สุด	ให้	1	คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มากที่สุด	เป็นประจำ	ให้	1	คะแนน
เห็นด้วย	มาก	บ่อยครั้ง	ให้	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ปานกลาง	บางครั้ง	ให้	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	น้อย	นาน ๆ ครั้ง	ให้	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	น้อยที่สุด	น้อยครั้งที่สุด	ให้	5	คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมาย

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การประเมินค่าความหมายตามแนวคิดของ วิเชียร เกตุสิงห์ (2538: 9) และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	3.67 – 5.00	หมายถึง	มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
คะแนนเฉลี่ย	2.34 – 3.66	หมายถึง	มีเจตคติปานกลางต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 2.33	หมายถึง	มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

การหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ตามลำดับต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำไปหาความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พรรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสนคำเครือ และอาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา ตรวจสอบความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในข้อคำถามให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามซึ่งปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) โดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง - กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t - test โดยเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า t ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มาเป็นแบบสอบถามการวิจัย ซึ่งผลของการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

2.1 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.307 – 10.104

2.2 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.111 – 15.000

2.3 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.074 – 6.453

2.4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.562 – 9.712

2.5 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.031 – 26.555

2.6 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.520 – 11.713

2.7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.804 – 6.512

2.8 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.654 – 9.485

2.9 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.797 – 9.822 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.9.1 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.797 – 6.375

2.9.2 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ลึก เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.973 – 9.618

2.9.3 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.059 – 9.822

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่คัดเลือกแล้วตามข้อ 2 มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม มีดังต่อไปนี้

3.1 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7543

3.2 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931

3.3 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7945

3.4 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8756

3.5 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9398

3.6 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9044

3.7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7175

3.8 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5396

3.9 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9328 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.9.1 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8617

3.9.2 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ลึก มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9122

3.9.3 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8365

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยื่นต่อพระอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 9 – 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 จำนวน 297 ฉบับ ได้รับคืนมาจำนวน 238 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.13

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 238 ฉบับ ที่นักเรียนตอบมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผลปรากฏว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผล

ต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Item Discrimination) ของแบบสอบถามโดยใช้เทคนิค 25% กลุ่มสูง – กลุ่มต่ำ แล้วทดสอบด้วย t - test

2.2 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่

3.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

3.2 วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (F – distribution)
df	แทน	ระดับชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของคะแนนแต่ละค่า (Mean Square)
r_{xy}	แทน	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
$\hat{Y}$	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนดิบ
Z	แทน	ค่าสมการพยากรณ์ที่แทนค่าในรูปคะแนนมาตรฐาน
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
R^2	แทน	กำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน
a	แทน	ค่าคงที่ของการพยากรณ์
SE_b	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของสัมประสิทธิ์ตัวพยากรณ์
SE_{est}	แทน	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์
X_1	แทน	อายุ
X_2	แทน	ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี
X_3	แทน	ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท
X_4	แทน	ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก
X_5	แทน	แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
X_6	แทน	นิสัยทางการเรียน
X_7	แทน	ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
X_8	แทน	สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

X_9	แทน	การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง
X_{10}	แทน	ลักษณะทางกายภาพภายในวัด
X_{11}	แทน	ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน
X_{12}	แทน	การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา
Y	แทน	เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson Product Moment Correlation Coefficient)
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis)

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งเป็น 4 ตอน เรียงตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์จำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ และระดับชั้น

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับชั้น แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นิสัยทางการเรียน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เสนอผลการวิเคราะห์จำนวน และร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับชั้น ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละ ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามระดับชั้น

ปัจจัย	ระดับของปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับชั้น	ธรรมศึกษาชั้นตรี	115	48.32
	ธรรมศึกษาชั้นโท	62	26.05
	ธรรมศึกษาชั้นเอก	61	25.63
รวม		238	100.00

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 238 คน เมื่อจำแนกตามระดับชั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีมากที่สุด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 48.32 รองลงมา คือ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 26.05 และน้อยที่สุด คือ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 25.63

ตอนที่ 2 เสนอผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยด้านส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับชั้น แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นิสยทางการเรียน และความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง และการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน

ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพภายในวัด ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	การแปลผล
อายุ	37.60	13.833	วัยกลางคน
แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา	3.15	.461	ปานกลาง
นิสัยทางการเรียน	3.02	.608	ดีพอใช้
ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา	4.16	.315	มาก
สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง	3.40	.482	ดีพอใช้
การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของ ผู้ปกครอง	2.57	.494	ปานกลาง
ลักษณะทางกายภาพภายในวัด	3.31	.247	ดีพอใช้
ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน	3.05	.304	ดีพอใช้
การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา	2.75	.517	ปานกลาง
เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา	3.37	.244	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีอายุอยู่ในช่วงของวัยกลางคน มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาปานกลาง มีนิสัยทางการเรียนดีพอใช้ มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนามาก มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดีพอใช้ มีการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองปานกลาง มีลักษณะทางกายภาพภายในวัดดีพอใช้ มีลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนดีพอใช้ มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธาปานกลาง และมีเจตคติปานกลางต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ตอนที่ 3 เสนอผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังแสดงในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตร
 ธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัย	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X ₈	X ₉	X ₁₀	X ₁₁	X ₁₂	Y
X ₁	1.00	-.073	-.085	.169**	.136*	.280**	.128*	.009	.037	.085	.066	.014	.118
X ₂		1.00	-.574**	-.568**	.027	-.060	.126	-.096	-.075	.143*	.142*	.136*	.063
X ₃			1.00	-.348**	-.015	-.016	-.040	-.026	-.027	-.070	-.024	-.010	-.016
X ₄				1.00	-.016	.085	-.104	.135*	.113	-.094	-.138*	-.146*	-.056
X ₅					1.00	.541**	.115	.206**	.231**	.192**	.157*	.338**	.462**
X ₆						1.00	.271**	.259**	.307**	.263**	.180**	.333**	.446**
X ₇							1.00	.227**	.029	.195**	.170**	.154*	.182**
X ₈								1.00	.532**	.205**	.191**	.144*	.220**
X ₉									1.00	.257**	.293**	.238**	.354**
X ₁₀										1.00	.380**	.390**	.537**
X ₁₁											1.00	.333**	.400**
X ₁₂												1.00	.601**
Y													1.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 พบว่า :-

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) นิสสัยทางการเรียน (X_6) ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (X_7) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_8) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12})

ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (X_1) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี (X_2) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท (X_3) และระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก (X_4)

ตอนที่ 4 เสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี กล่าวคือการเสนอผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อค้นหาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนใน

หลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F
Regression	5	7.840	1.568	58.238**
Residual	232	6.246	.027	
Total	237	14.086		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวน พบว่า มีปัจจัยจำนวน 5 ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี โดยใช้วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Stepwise Multiple Regression Analysis) ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัย	b	SE _b	β	R	R ²	F
X ₁₂	.284	.049	.344	.601	.361	133.384**
X ₁₂ X ₁₀	.162	.040	.287	.685	.469	103.875**
X ₁₂ X ₁₀ X ₅	.131	.025	.249	.730	.533	89.049**
X ₁₂ X ₁₀ X ₅ X ₉	.085	.024	.110	.740	.548	70.573**
X ₁₂ X ₁₀ X ₅ X ₉ X ₁₁	.054	.023	.105	.746	.557	58.238**
a	=		1.179			
R	=		.746			
R ²	=		.557			
SE _{est}	=		.164			

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X₁₂) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X₁₀) แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X₅) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X₉) และลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X₁₁) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 55.70 ผู้วิจัยจึงนำค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์มาเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.179 + .284X_{12} + .162X_{10} + .131X_5 + .085X_9 + .054X_{11}$$

สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปแบบมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .344X_{12} + .287X_{10} + .249X_5 + .110X_9 + .105X_{11}$$

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
2. ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 594 คน ประกอบด้วย นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 380 คน นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 110 คน และนักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 104 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่เรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ชั้นตรี ชั้นโท และชั้นเอก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ปีการศึกษา 2551 จำนวน 297 คน ประกอบด้วย นักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นตรี จำนวน 190 คน นักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นโท จำนวน 55 คน และนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษาชั้นเอก จำนวน 52 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จากประชากรที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (Yamane. 1967: 886-887) โดยใช้ระดับชั้นเป็นชั้น (Strata)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ และระดับชั้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.307 – 10.104 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7543

ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.111 – 15.000 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.074 – 6.453 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7945

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.562 – 9.712 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8756

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.031 – 26.555 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9398

ตอนที่ 7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.520 – 11.713 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9044

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.804 – 6.512 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7175

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 13 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.654 – 9.485 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5396

ตอนที่ 10 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 49 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.797 – 9.822 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9328 เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน ผลปรากฏดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 14 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 1.797 – 6.375 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8617

แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้สึกรัก เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 16 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 3.973 – 9.618 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9122

แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert) มี 5 ระดับ จำนวน 19 ข้อ มีค่า t อยู่ระหว่าง 2.059 – 9.822 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8365

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ตามลำดับต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ไปยื่นต่อพระอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ในระหว่างวันที่ 9 – 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551 จำนวน 297 ฉบับ ได้รับคืนมาจำนวน 238 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 80.13

3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 238 ฉบับ ที่นักเรียนตอบมาตรวจความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผลปรากฏว่า สมบูรณ์ทุกฉบับ จากนั้นจึงนำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี
3. วิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนตัว ด้านครอบครัว และด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า :-

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) นิยสยทางการเรียน (X_6) ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (X_7) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_8) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12})
2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (X_1) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี (X_2) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท (X_3) และระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก (X_4)

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12}) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) และลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัยนี้ สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ได้ร้อยละ 55.70

4. สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มีดังนี้

4.1 สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนดิบ ได้แก่

$$\hat{Y} = 1.179 + .284X_{12} + .162X_{10} + .131X_5 + .085X_9 + .054X_{11}$$

4.2 สมการพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้แก่

$$Z = .344X_{12} + .287X_{10} + .249X_5 + .110X_9 + .105X_{11}$$

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 8 ปัจจัย ได้แก่ แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) นิสัยทางการเรียน (X_6) ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา (X_7) สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง (X_8) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) และการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12}) อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มี

แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาก มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ การที่นักเรียนมีความตั้งใจ กระตือรือร้น และมีความปรารถนาที่จะเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา และสั่งสมบุญบารมี ประกอบกับการได้รับข้อมูลข่าวประชาสัมพันธ์ การชักชวนจากเพื่อน ความเลื่อมใสศรัทธาในพระอาจารย์ผู้สอน การรับรู้เกี่ยวกับสถิตินักเรียนที่สอบผ่านหลักสูตรธรรมศึกษาแล้วจะได้รับใบประกาศนียบัตรไว้เป็นหลักฐาน จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังที่ ชูชีพ อ่อนโคกสูง (2550: 90) กล่าวว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจในการทำสิ่งต่าง ๆ สูงจะมีความสนใจ เอาใจใส่ กระตือรือร้น ขยันขันแข็ง มานะพยายาม จึงสามารถทำสิ่งนั้นได้สำเร็จ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุข สุวีโร (2539: 87) ที่ได้ศึกษาความสนใจต่อการศึกษาศาสนาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์: ศึกษากรณีพระนิสิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจไม่ประสบความสำเร็จ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสนใจต่อการศึกษาศาสนาพระปริยัติธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตมศักดิ์ คทวนิช (2549: 57) ที่ได้ศึกษาปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านแรงจูงใจไม่สัมพันธ์กับการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ดังนั้น นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาก จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.2 นิสัยทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีนิสัยทางการเรียนดี มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มีนิสัยทางการเรียนดี จะมีความเอาใจใส่ในการเรียน เตรียมหนังสือ และอุปกรณ์การเรียนให้พร้อมก่อนเข้าชั้นเรียน อ่านหนังสือในเรื่องที่จะเรียนมาล่วงหน้า เข้าชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ จดบันทึกความรู้จากการเรียน ทำการบ้านส่งทุกครั้ง แบ่งเวลาทบทวนบทเรียน และซักถามข้อสงสัยต่อพระอาจารย์ผู้สอนทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียน ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวแสดงถึงความเป็นผู้มีนิสัยทางการเรียนที่ดีอยู่เป็นปกติ ดังที่ พระภาวนาวิริยคุณ (2546: 188; 2551ข: 24) กล่าวว่า นิสัยเกิดจากการคิด พุท ทำ เรื่องใดเรื่องหนึ่งซ้ำ ๆ บ่อย ๆ อยู่เป็นประจำ ในที่สุดก็กลายเป็นนิสัยประจำใจของบุคคลนั้น บุคคลที่ศึกษา และปฏิบัติธรรมเป็นกิจวัตรประจำวัน สักระยะเวลาหนึ่ง ก็จะประจักษ์ในคุณค่าของกิจวัตรได้ด้วยตนเองเป็นอย่างดี จึงเกิดกำลังใจที่จะทำกิจวัตรเช่นนั้นเรื่อยไป ในไม่ช้าก็จะเกิดเป็นความคุ้นเคย และจะพัฒนาขึ้นเป็นนิสัยรักการศึกษา และการปฏิบัติธรรมในที่สุด

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาภักดี เกตุเรน (2547: 108-110) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดช้างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า นิสัยทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา อิงอาจ (2548: 55) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติเบื้องต้น ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผลการวิจัยพบว่า นิสัยในการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติเบื้องต้น ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ ดังนั้น นักเรียนที่มีนิสัยทางการเรียนดี จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.3 ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความเชื่อมั่นในพระรัตนตรัย ได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ กล่าวคือ ประการแรก มีความศรัทธาในคุณของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงเปี่ยมด้วยพระปัญญาธิคุณ พระวิสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ ทรงตรัสรู้ธรรม มีความบริสุทธิ์หลุดพ้นจากกิเลสเครื่องเศร้าหมอง บรรลุอมรรคผลนิพพาน และทรงเป็นบรมครูผู้สั่งสอนสรรพสัตว์ทั้งหลายให้ข้ามพ้นจากวัฏทุกข์ ประการที่สอง มีความศรัทธาในพระธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักความเป็นจริงของธรรมชาติ และชีวิต เช่น เรื่องกฎแห่งกรรม เป็นต้น ที่กล่าวถึง กฎแห่งการกระทำที่เป็นหลักเหตุและผล บุคคลทำกรรมเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น ถ้าทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี และถ้าทำกรรมชั่วย่อมได้รับผลชั่ว ซึ่งไม่มีผู้ใดสามารถหลีกเลี่ยงให้พ้นจากเรื่องกฎแห่งกรรมไปได้ และประการที่สาม มีความศรัทธาในพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัย โดยสละชีวิตจากผู้ครองเรือน ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมเพื่อบำเพ็ญหนทางพระนิพพาน และสืบทอดอายุพระพุทธศาสนาด้วยการศึกษาทั้งด้านปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ และเทศนาอบรมศีลธรรมแก่พุทธศาสนิกชน ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนาดังกล่าวมานี้ จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา แต่ถ้าหากว่านักเรียนไม่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ไม่ได้พิจารณาถึงคุณประโยชน์ที่จะได้รับการเรียน นักเรียนก็จะเบื่อหน่ายต่อการเรียน และไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้เรียนมา ดังที่ พระภาวนาวิริยคุณ (2551ก: 3-4) กล่าวว่า ตามธรรมดา ก่อนที่บุคคลจะศรัทธาในสิ่งใด เขาย่อมจะใช้ปัญญาพิจารณาเหตุผลว่าสิ่งนั้นถูกต้องจริง ดีจริง เป็นประโยชน์จริง หรือไม่อย่างไร จนกระทั่งมั่นใจว่า ตนได้พิจารณาอย่างรอบคอบแล้ว ต่อจากนั้นศรัทธา ก็จะมีบทบาทสำคัญนำไปสู่การกระทำตามมาตรฐานที่ตนยึดมั่นไว้นั้น ด้วยเหตุ

นี้ หากบุคคลใดมีศรัทธาในเรื่องอะไร อย่างไร ระดับไหนก็ตาม ศรัทธานั้นจะทำหน้าที่เป็นแม่บท หรือมาตรฐานในการตัดสินถูกผิดสำหรับเรื่องนั้น ๆ ของบุคคลต่อไป นั่นคือหากใครมีศรัทธาในสิ่งที่ผิดทำนองคลองธรรม เขาก็จะประพฤติตนผิดหรือชั่วร้ายเลวทราม ซึ่งจะก่อให้เกิดโทษภัยอย่างมหันต์ทั้งแก่ตนเองและสังคมอย่างไม่มีทางแก้ไข ในทางกลับกัน หากใครมีศรัทธาในสิ่งที่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม เขาก็จะประพฤติตนอยู่ในกรอบแห่งศีลธรรมอยู่เสมอ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ หรรษา เลหาเสรีกุล (2537: 200) ที่ได้ศึกษาการเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนวันอาทิตย์กับลักษณะทางพุทธศาสนา และทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อทางพุทธศาสนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการปฏิบัติทางพุทธศาสนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมคิด เหลาฉลาด (2542: 160) ที่ได้ศึกษาความเชื่อเรื่องบุญ และบาปกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อเรื่องบุญ และบาป มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ดังนั้น นักเรียนที่มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มาก จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.4 สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่มีสัมพันธภาพกับผู้ปกครองดี มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองเป็นการปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง ได้แก่ การเคารพ เชื่อฟัง การปฏิบัติตามคำสั่งสอนทั้งด้านการดำเนินชีวิตส่วนตัว การเรียน และการช่วยเหลืองานภายในบ้าน และการปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน ได้แก่ การให้ความรักให้กำลังใจ ดูแลเอาใจใส่สุขภาพ อบรมสั่งสอน เป็นที่ปรึกษาทั้งด้านการเรียน และด้านส่วนตัวให้กับนักเรียน จากการที่นักเรียนได้รับการดูแลเอาใจใส่ทั้งทางร่างกาย และได้รับความรัก ความอบอุ่น ทางจิตใจจากผู้ปกครอง ที่คอยเป็นกำลังใจในด้านการเรียนให้แก่ นักเรียนด้วยการแสดงออกทางคำพูด และการกระทำ โดยการหมั่นพูดคุย ชักถาม รับฟังความคิดเห็น และคอยติดตามถามไถ่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ของนักเรียน จึงเป็นการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนตื่นตัว มีความสนใจและเอาใจใส่ในการเรียนอย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียน เพราะ รู้สึกว่าตนเองเป็นคนที่มีความรู้ค่า เป็นความหวังของผู้ปกครอง นักเรียนจึงมีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะศึกษาเล่าเรียน มีความเอาใจใส่ในการเรียน เพื่อมุ่งไปสู่ความสำเร็จในชีวิต ดังที่ นิดดา หงษ์วิวัฒน์ (2542: 5) กล่าวว่า ผู้คนมากมายในสังคมไทยที่ประสบความสำเร็จในชีวิต ไม่ได้มาจากการเป็นนักเรียนที่ได้คะแนนเยี่ยมยอด แต่มาจากการเป็นคนดี ที่มี

มานะ มีความขยัน มีปฏิภาณ มีความทะเยอทะยาน รักดี ใฝ่ฝันสูงที่สูง ฉะนั้น พ่อแม่จึงควรใส่ใจ ให้ความสุข ความอบอุ่นต่อลูก ทำครอบครัวให้มีความสุข มีความผูกพันกันระหว่างพ่อแม่ลูก ซึ่งถือเป็นการเริ่มสร้างรากฐานแห่งชีวิต และความสำเร็จให้กับลูก

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทริรา รอดสการ (2548: 132) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการแสดงเผยแพร่งานศิลป์ ดนตรี ของนักเรียนระดับชั้นกลาง และชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผลการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการแสดงเผยแพร่งานศิลป์ ดนตรี ของนักเรียนระดับชั้นกลาง และชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ดังนั้น นักเรียนที่มีสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครองดี จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.5 การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การที่นักเรียนได้รับการส่งเสริมในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมาก มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ พ่อแม่สามารถถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ และความดีที่ตนเองมีให้แก่ลูก จนกระทั่งมากพอที่จะเป็นต้นทุนทางความเก่ง และความดีที่ลูกสามารถยืนหยัดอยู่ในโลกกว้างนี้ได้อย่างภาคภูมิใจ สิ่งสำคัญที่ต้องทำให้ดีที่สุดของการเป็นพ่อแม่ คือ ต้องหมั่นศึกษาค้นคว้าความรู้ที่จะใช้ในการอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนเก่ง และดีอยู่เสมอ จึงจะทันกับพัฒนาการ และทันกับปัญหาของลูก และต้องไม่เปิดโอกาสให้ลูกทำเรื่องผิดศีลธรรม คือ อยู่บ้านก็ต้องแบ่งเวลาให้การอบรมสั่งสอนลูกผ่านการใช้สอยปัจจัยสี่ ผ่านการทำงาน ผ่านกิจวัตรประจำวัน เช่น การนอน การตื่น เป็นต้น ลับหลังก็ฝากฝังครูบาอาจารย์ ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ช่วยเป็นหูเป็นตา คอยตักเตือนบอกล่าวลูกได้โดยไม่ต้องเกรงใจ อย่าปล่อยให้เขามีโอกาสเดินผิดทาง ถ้าพ่อแม่ทำสองสิ่งนี้ได้ดี ลูกก็จะมีโอกาสใกล้ชิดกับสิ่งที่ถูกต้องมากกว่าจะทำตัวเหลวไหลไปในเรื่องผิดศีลธรรม ลูกย่อมคลุกคลีคุ้นเคยกับความคิด คำพูด การกระทำที่ดีจากพ่อแม่ และบุคคลรอบข้างอยู่เป็นปกตินิสัย และหลอมละลายกลายเป็นความเก่ง และความดีที่จะทำให้เขายืนหยัดในโลกนี้ได้ด้วยตัวเองในที่สุด (ส. ผ่องสวัสดิ์. 2549: 89)

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล จอมพลาพล (2546: 62-63) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน : ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน โดยเยาวชนที่ศึกษา ร้อยละ 53.4 มีบิดามารดาที่ส่งเสริมความเป็นพุทธมามกะ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น การส่งเสริมนักเรียน

ในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมาก จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.6 ลักษณะทางกายภาพภายในวัด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนในวัดที่มีลักษณะทางกายภาพภายในวัดดี มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ สภาพแวดล้อมของวัดจะช่วยอำนวยความสะดวก และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีให้นักเรียน ได้แก่ การมีสาธารณูปโภคที่สะดวกครบครัน มีบรรยากาศภายในวัดที่สงบ ร่มรื่น สะอาด และมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ดังที่ พระภาวนาวิริยคุณ (2545: 303-304) กล่าวว่า การที่วัดจะสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายเพื่อฝึกอบรมประชาชนในชุมชนได้นั้น วัดจะต้องมีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพในวัด ได้แก่ บริเวณวัดได้รับการพัฒนาให้สะอาดร่มรื่น อาคารหรือศาลาที่จะให้ญาติโยมเข้าประชุมพร้อมกัน เพื่อฟังธรรมหรือเจริญภาวนา ต้องอยู่ในสภาพสะอาดเรียบร้อยเสมอ จะมีโต๊ะเก้าอี้หรือไม่ ไม่จำเป็น ขอแต่เพียงมีเสื่อที่สะอาดปูบนพื้นคอนกรีตให้ญาติโยมนั่งก็ใช้ได้แล้ว สำหรับห้องน้ำ ต้องรักษาให้สะอาดเสมอ ถ้าชำรุดเสียหายต้องซ่อมให้อยู่ในสภาพที่ใช้การได้ดี ทั้งต้องมีจำนวนมากพอสมควร ห้องน้ำที่สกปรก มีจำนวนไม่เพียงพอ เป็นสาเหตุหนึ่งที่ญาติโยมไม่ยอมไปวัด ถ้าไม่จำเป็น บริเวณวัดโดยทั่วไปต้องสะอาด ถนนหรือทางเดินเท้าทุกสายในวัดต้องจัดทำให้สะอาดปราศจากมูลสุนัข เป็ด ไก่ เลอะเทอะ ส่งกลิ่นเหม็นหรือมีหญ้าขึ้นรกรุงรังสองข้างทาง ซึ่งนอกจากจะไม่น่าดูแล้ว ยังอาจไม่ปลอดภัยจากอสรพิษอีกด้วย นอกจากนี้ ภายในบริเวณวัด ควรปลูกต้นไม้ใหญ่เพื่อให้ร่มรื่น ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ปลูกหญ้าในสนาม เพื่อให้ดูสวยงาม และดูมลพิษ อาณาบริเวณวัดที่สะอาด เรียบร้อย ร่มรื่น สวยงาม ย่อมเป็นเสน่ห์อย่างหนึ่งที่ดึงดูดผู้คนให้เข้ามาเยี่ยมชม และศึกษาปฏิบัติธรรมที่วัด ควรมีรั้วรอบขอบชิด กำหนดอาณาบริเวณของวัดอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในวัด และเพื่อความปลอดภัยของพระภิกษุ ตลอดจนสาธุชนที่ไปศึกษา และปฏิบัติธรรมที่วัด

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหานพพร อริยาภาณ (2551: 102) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขั้นตอนในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพภายในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขั้นตอนในการเรียนของนิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรีสุदारาม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การมีลักษณะทางกายภาพภายในวัดที่ดี จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.7 ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่มีลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนดี มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้สนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน เช่น ทำให้ผู้เรียนเกิดความประทับใจ เป็นตัวกระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจ และเกิดแรงจูงใจในการเรียน เปลี่ยนเจตคติไปในทางที่ดี มีความพึงพอใจในการเรียน ช่วยให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัจจัยสำคัญในกระบวนการเรียนการสอนก็คือ ความรู้สึกที่เกิดจากตัวผู้เรียน ความรู้สึกพึงพอใจ สนใจ อยากเรียน อยากรู้ ซึ่งจะเป็นตัวการนำไปสู่การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพในที่สุด ดังนั้น ถ้าผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ทั้งทางด้านกายภาพ จิตภาพ และทางด้านสังคมภาพแล้ว จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดังกล่าวได้ และสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะทำให้บรรยากาศในการเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอนให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ในสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความสะดวกสบาย สงบ ปราศจากสิ่งรบกวน ช่วยสร้างบรรยากาศทางวิชาการให้เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นที่จะศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมการเรียนต่าง ๆ อย่างตั้งใจ และมีสมาธิ ยิ่งถ้าผู้สอน และผู้เรียนร่วมชั้นซึ่งจัดว่าเป็นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านจิตภาพมีบุคลิกลักษณะที่อบอุ่น เป็นมิตร ก็จะทำให้บรรยากาศในการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์มากยิ่งขึ้น (อรพัญญ์ ประสิทธิ์รัตน์. 2546: 268)

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ เหมือนสุวรรณ (2547: 104) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเล่นเปียโนให้ได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นสูงของนักเรียนเปียโนในสถาบันดนตรีเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางกายภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเล่นเปียโนให้ได้เกณฑ์มาตรฐานขั้นสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสิทธิชัย ชาวเพชร (2549: 95) ที่ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารและพนักงาน ในกลุ่มเครือข่ายเจริญโภคภัณฑ์ ที่มีต่อการบริหารการจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของวัดสุทัศนเทพวราราม ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและพนักงานผู้เรียนธรรมศึกษา มีความพึงพอใจในระดับมากต่อบรรยากาศของห้องเรียนที่มีความเหมาะสม ได้แก่ แสงสว่าง ความทันสมัยของอุปกรณ์การเรียนการสอน ความสมบูรณ์ของเอกสาร และตำราเรียน ดังนั้น การมีลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนที่ดี จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

1.8 การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนที่เลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

มาก มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ พระสงฆ์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัย เป็นผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ถึงพร้อมด้วยปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เป็นผู้ที่บุคคลทั่วไปควรแสดงความเคารพกราบไหว้ และอยู่ในฐานะของครูผู้เป็นต้นแบบในการปลูกฝังศีลธรรมแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ดังที่ พระภิกษุภิกษุคุณ (2551: 10) กล่าวว่า เราต้องมีบุคคลต้นแบบหรือมีครูต้นแบบในโลกนี้ เพราะ เราเกิดมาพร้อมกับความไม่รู้จริงอะไรเลย คือ เราเกิดมาพร้อมกับอวิชชา หรือเกิดมาพร้อมกับความโง่งมเอง คือ ไม่ได้รู้อะไรเลย แล้วค่อยมาศึกษาเอาภายหลังทั้งนั้น ศึกษาจากคุณพ่อคุณแม่บ้าง คุณครูบ้าง พระสงฆ์บ้าง ลุง ป้า น้า อาบ้าง ค่อยสะสมความรู้กันมาตามลำดับ ๆ และสอดคล้องกับ พระธรรมปิฎก (2544: 87) ที่กล่าวว่า คนเราจะเดินหน้าในการพัฒนาก็ต้องรู้จักเลือกหาแหล่งความรู้ เริ่มตั้งแต่รู้จักเลือกคบคน ซึ่งไม่ใช่เป็นแหล่งความรู้เท่านั้น แต่เป็นแหล่งของความดีงามด้วย โดยเฉพาะเด็ก ๆ นั้น มักจะคอยทำตามแบบอย่าง

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถนอลันท์ เพชรทองคำ (2551: 68) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนในการใช้เวลาว่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การเลียนแบบครูในการใช้เวลาว่างมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการวางแผนในการใช้เวลาว่างของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนสารสาสน์เอกตรา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร ดังนั้น นักเรียนที่มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธามาก จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2. ปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี มี 4 ปัจจัย ได้แก่ อายุ (X_1) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี (X_2) ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท (X_3) และระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก (X_4) อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แสดงว่านักเรียนวัยสูงอายุนบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นักเรียนวัยสูงอายุนบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนวัยสูงอายุนบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ โดยส่วนใหญ่ เมื่ออายุเพิ่มมากขึ้น ผู้สูงอายุมักจะสนใจ และให้ความสำคัญในการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ทั้งการฟังพระธรรมเทศนา การสวดมนต์ และนั่งสมาธิ โดยมาศึกษาที่วัด เพื่อช่วยพัฒนาจิตใจให้สงบ เป็นการสร้างความดีให้กับตนเอง และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง บทบาทและความสัมพันธ์ของวัด และพระสงฆ์กับผู้สูงอายุไทย ที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้าง การสัมภาษณ์เชิงลึก และการใช้แบบสอบถามกับกลุ่ม

ตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุจำนวน 420 คน ที่มาปฏิบัติธรรมภายในวัดส่งเสริมสุขภาพ ใน 12 จังหวัดที่เป็นที่ตั้งของศูนย์อนามัย ผลการวิจัยพบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับการไปปฏิบัติธรรม ฟังเทศน์ที่วัด โดยผู้ที่อายุระหว่าง 65-69 ปี ไปปฏิบัติธรรมที่วัดทุกวันมากกว่ากลุ่มอายุอื่น (ผกามาศ กมลพรวิจิตร; วิชาดา ทำวประยูร; และ มนุ วาทีสุนทร. 2552: ออนไลน์) ดังนั้น นักเรียนวัยสูงอายุบางคน จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

นักเรียนวัยสูงอายุบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ โดยธรรมชาติของพัฒนาการตามวัย เมื่ออายุยังน้อย มีแนวโน้มสนใจสิ่งแปลกใหม่ และอยากทดลอง หรือเรียนรู้สิ่งใหม่ แต่เมื่ออายุมากขึ้น ความสนใจ วุฒิภาวะ ความคิด และการกระทำก็จะเปลี่ยนไปด้วย (กมลรัตน์ ทองสมศรี. 2541: 32; อ้างอิงจาก นวลอนงค์ ศรีวัชรรัตน์. 2534) ฉะนั้น เมื่ออายุมากขึ้นแทนที่จะสนใจหรือตื่นเต้น อยากจะเรียนรู้ ก็กลับรู้สึกเหนื่อยหน่าย ไม่อยากเรียน ดังที่พิณทิพย์ สีนุ้ย (ปิยะดา จุลวรรณ. 2549: 17; อ้างอิงจาก พินทิพย์ สีนุ้ย. 2545) กล่าวว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความเหนื่อยหน่ายในการทำกิจกรรมต่าง ๆ บุคคลที่มีอายุน้อยจะมีความเหนื่อยหน่ายน้อยกว่าบุคคลที่มีอายุมาก ดังนั้น นักเรียนวัยสูงอายุบางคน จึงมีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ ครองจันทร์ (2546: ออนไลน์) ที่ได้ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล และบรรยากาศขององค์การที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการวิจัยพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ด้วยตนเองของพนักงานในองค์การเอกชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญกุล ยัมศิริ (2546: 52-55) ที่ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ในสถาบันการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาที่สมัครเข้าเรียนภาษาญี่ปุ่น ในสถาบันสอนภาษาสมาคมนักเรียนเก่าญี่ปุ่น ทั้ง 3 สาขา ได้แก่ สาขาราชดำริ สาขาปั้นเกล้า และสาขาลาดพร้าว ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 407 คน ผลการวิจัยพบว่า อายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ของนักศึกษสถาบันการศึกษาเอกชน ดังนั้น อายุ จึงไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.2 ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นตรี ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แสดงว่า นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน มาสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา มีความตั้งใจ กระตือรือร้นที่จะศึกษาพุทธประวัติ และหลักธรรมในทาง

พระพุทธศาสนา เพื่อที่จะนำความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในหลักธรรมไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน ได้เริ่มต้นสมัครเข้ามาเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบรรยากาศภายในโรงเรียนที่เป็นสถานที่ใหม่ และการเรียนการสอนโดยมีพระสงฆ์เป็นพระอาจารย์ผู้สอน จึงทำให้ไม่มีความพร้อมในการเรียนรู้เท่าที่ควร จนเกิดเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นตรีบางคน จึงมีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.3 ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นโท ไม่ความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แสดงว่า นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน เมื่อสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี ได้เลื่อนชั้นมาเรียนต่อในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท จึงมีความภาคภูมิใจในตนเอง และเกิดแรงจูงใจในการเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ประกอบกับสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเรียนในทางพระพุทธศาสนาได้ดียิ่งขึ้น ได้เรียนรู้พุทธประวัติ และหลักธรรมสำคัญทางพระพุทธศาสนา จนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจน และได้นำไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน ทำให้มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ จากการที่นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน ได้ผ่านการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรีมาแล้ว เมื่อมาเรียนต่อในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท จึงเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน เนื่องจากเนื้อหาในการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นโท ยังคงเกี่ยวข้องกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา และเพิ่มการเรียนรู้ประวัติพุทธสาวก จำนวน 40 รูป รวมทั้งการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมนั้น นักเรียนจะต้องจดจำคาถา คือ พุทธศาสนสุภาษิตที่มีจำนวน และความยาวเพิ่มมากยิ่งขึ้นกว่าในหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี เพื่ออ้างอิงเชื่อมการเขียนเรียงความให้ต่อเนื่องกันได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งถ้าหากนักเรียนไม่ชอบการจดจำ และไม่ถนัดในทักษะด้านการเขียน จะทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย

ในการเรียนได้ ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นโทบางคน จึงมีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

2.4 ระดับชั้น : ธรรมศึกษาชั้นเอก ไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี แสดงว่า นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน เมื่อสอบผ่านเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรธรรมศึกษาชั้นตรี และชั้นโทได้แล้ว มีความศรัทธาในการเรียน สนใจความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา ได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ทำให้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข และพร้อมที่จะแบ่งปันความรู้ ความเข้าใจที่ได้เรียนมานั้น เพื่อแม่แก่บุคคลรอบข้าง เมื่อมีโอกาส ประกอบกับสามารถปรับตัวให้เข้ากับกิจกรรมการเรียนการสอน และรู้จักคุ้นเคยเป็นอย่างดีกับพระอาจารย์ผู้สอน และเพื่อนร่วมชั้นเรียน รวมทั้งคิดว่าเป็นปีสุดท้ายของการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา จึงมีความตั้งใจในการเรียนในทุก ๆ วิชา ทำให้มีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน จึงมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน มีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ทั้งนี้เพราะ นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน คิดว่าเป็นปีสุดท้ายของหลักสูตรธรรมศึกษา จึงไม่ค่อยตั้งใจเรียน ไม่ติดตามการเรียน และการส่งการบ้าน เมื่อถึงเวลาสอบ ก็สามารถทำข้อสอบผ่านได้ เนื่องจาก เชื่อกันว่าตนเองเคยทำข้อสอบมาสองปีแล้ว พอที่จะรู้แนวข้อสอบ ประกอบกับการเพิ่มการอ้างอิงพุทธศาสนสุภาษิตในการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม การเรียนพุทธานุพุทธประวัติ และหลักธรรมที่มีรายละเอียดของหัวข้อธรรมเพิ่มมากยิ่งขึ้น ทำให้นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน เปื่อหน่ายต่อการเรียน จึงไม่สามารถนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้เท่าที่ควร ดังนั้น นักเรียนธรรมศึกษาชั้นเอกบางคน จึงมีเจตคติทางลบต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุชาติ ไหมอ่อน (2550: 102-104) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ชั้นปีที่ศึกษาทุกชั้นปี ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิต ดังนั้น ระดับชั้น จึงไม่มีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 มี 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา (X_{12}) ลักษณะทางกายภาพภายในวัด (X_{10}) แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา (X_5) การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง (X_9) และลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน (X_{11}) อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา เป็นปัจจัยอันดับแรกที่สุดที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า นักเรียนมีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธามาก ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นอันดับแรก ทั้งนี้ เพราะ พระสงฆ์เป็นผู้ทรงไว้ซึ่งพระธรรมวินัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงอยู่ในฐานะครูผู้ประเสริฐอันเป็นที่เคารพสักการะของทั้งมนุษย์ และเทวดาทั้งหลาย พร้อมทั้งเป็นต้นแบบทางศีลธรรมที่ดั่งงามของเหล่าพุทธศาสนิกชนทั้งปวง ดังที่ พระภิกษุวิริยคุณ (2545: 160) กล่าวว่า สิ่งที่คุุณทั้งหลายจะต้องตระหนัก คือ คนเราทุกคนจำเป็นต้องมีความรู้ทั้งทางโลก และทางธรรม จึงจะสามารถดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนกัน และมีความเจริญก้าวหน้า ความรู้ทางโลก จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์เป็นผู้อบรมสั่งสอนชี้แนะฉันใด ความรู้ทางธรรมก็ฉันนั้น จำเป็นต้องมีครูบาอาจารย์อบรมสั่งสอนชี้แนะเช่นเดียวกัน ซึ่งครูบาอาจารย์ที่ทรงภูมิรู้ทางธรรมส่วนใหญ่ คือ พระภิกษุสงฆ์ และสอดคล้องกับ สุรางค์ โค้วตระกูล (2550: 243) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของตัวแบบมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมเหมือนตัวแบบของผู้เรียน พฤติกรรมเสริมสร้างสังคม และทำลายสังคมนั้น สามารถเรียนรู้ได้จากการสังเกตเป็นส่วนมาก รวมทั้งสิ่งที่ป็นนามธรรมต่าง ๆ และทัศนคติ จึงต้องระลึกเสมอว่า การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบเกิดขึ้นเสมอ

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณพรัตน์ ไกรขรวงศ์ (2545: 60-61) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาบรรพชาอุปสมบท : ศึกษาเฉพาะกรณี พระนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า ข้อวัตรปฏิบัติที่น่าเลื่อมใสของพระในวัด มีอิทธิพลต่อการเข้ามาบรรพชาอุปสมบทของพระนิสิตนักศึกษา ชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ดังนั้น นักเรียนที่มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธามาก จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3.2 ลักษณะทางกายภาพภายในวัด เป็นปัจจัยอันดับที่สองที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การมีลักษณะทางกายภาพภายในวัด

ดี ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นอันดับที่สอง ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมภายในวัดได้รับการเอาใจใส่ และดูแลรักษาเป็นอย่างดี ทำให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนแก่นักเรียน ทำให้นักเรียนมีความสุขที่ได้มาเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ดังที่ พระภาวนาวิริยคุณ (2545: 77) กล่าวว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมีพระบัญญัติตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี จึงทรงห้ามพระภิกษุมิให้ทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยประการต่าง ๆ ดังจะเห็นจากตัวอย่างสิกขาบทที่ทรงบัญญัติไว้ดังนี้ ทรงบัญญัติสิกขาบท ปรับอาบัติ ปาจิตตีย์แก่ภิกษุที่ทำให้ต้นไม้ตาย ปรับอาบัติทุกกฏแก่ภิกษุที่เผาป่า และถ่ายอุจจาระ ปัสสาวะหรือ บ้วนน้ำลายลงบนของเขียว (ต้นไม้) ลงในน้ำ และจากพุทธประวัติ เราย่อมทราบว่า พระสัมมาสัมพุทธเจ้านั้นทรงประทับอยู่อย่างใกล้ชิดกับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติอย่างแท้จริง นับตั้งแต่ การประสูติ การเสด็จออกบรรพชา การตรัสรู้พระสัมมาสัมโพธิญาณ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการเสด็จดับขันธปรินิพพาน ทั้งหมดนี้ย่อมมีนัยแสดงว่า สิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่ดีพร้อมนั้น สามารถอำนวยความสะดวกทั้งทางกาย และใจให้แก่มนุษย์ และสอดคล้องกับ พระสุริยวงญาณ (2541: 242) ที่กล่าวว่า กิจกรรมในด้านการบำรุงรักษาวัด เป็นสิ่งจำเป็น เพราะ ถ้าวัดมีแบบแปลนแผนผังดี สะอาด ปลอดภัย มีต้นไม้ร่มรื่น บรรยากาศสงบเย็น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเสนาสนสัปปายะ คือ สถานที่ที่สะดวกสบายเหมาะสมแก่การศึกษา และปฏิบัติของพระภิกษุสามเณร และประชาชนทั่วไป เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมให้ดี เป็นที่เลื่อมใสแก่ผู้ได้เข้าไปในวัดทุกคน ซึ่งการรักษาความสะอาดนั้นนอกจากเป็นหน้าที่ตามพระวินัยแล้ว ยังเป็นระเบียบของหมู่คณะที่จะต้องช่วยกันทำ จะละเลยมิได้

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรสิกา อังกูร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 153; อ้างอิงจาก วรสิกา อังกูร. 2548) ที่ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศึกษา และเผยแผ่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา: ศึกษากรณีแหล่งการเรียนรู้ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความสำเร็จในการจัดวัดให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร ประการหนึ่ง คือ ความพร้อมในด้านต่าง ๆ วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม ราชวรมหาวิหาร มีความพร้อมในด้านลักษณะทางกายภาพ มีการแบ่งแยกสัดส่วนของเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสอย่างชัดเจน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาชัยนาท อรรถบุตร (2542: 43-44) ที่ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าวัดของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ: ศึกษากรณีวัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความสงบ ร่มรื่น สวยงามในบริเวณวัด ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าวัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การมีลักษณะทางกายภาพภายในวัดที่ดี จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3.3 แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นปัจจัยอันดับที่สามที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การที่นักเรียนมีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาก ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นอันดับที่สาม ทั้งนี้เพราะ แรงจูงใจเป็นพลังผลักดันที่ทำให้นักเรียนมีความสนใจ และตั้งใจที่จะศึกษาเล่าเรียนให้ประสบผลสำเร็จ ดังที่ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (2550: ออนไลน์) กล่าวว่า การให้เด็กและเยาวชนได้เรียนธรรมศึกษาตรี โท และเอก เป็นสิ่งที่ดี เพราะเมื่อบุคคลเข้าใจในพระพุทธศาสนาแล้วก็จะสามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี รวมทั้งจะสร้างประโยชน์สุขตามความเหมาะสมกับการปฏิบัติ และการที่กระทรวงศึกษาธิการจะมีการบันทึกผลการสอบธรรมศึกษาของนักเรียนลงในหลักฐานการศึกษานั้น จะทำให้เด็ก และเยาวชนมีความอุตสาหะที่จะศึกษาพระธรรมคำสั่งสอนมากขึ้น

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ เหมือนสุวรรณ (2547: 109) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเล่นเปียโนให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชั้นสูงของผู้เรียนเปียโนในสถาบันดนตรีเอกชน กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะคิดต่อการเล่นเปียโนส่งผลต่อแรงจูงใจในการเล่นเปียโนให้ได้เกณฑ์มาตรฐานชั้นสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพาพร สุจาวี (2551: 133) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แรงจูงใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพส่งผลต่อประสิทธิภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ดังนั้น นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาก จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3.4 การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยอันดับที่สี่ที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมาก ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นอันดับที่สี่ ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สำคัญในการปลูกฝังศีลธรรมขั้นพื้นฐานให้แก่เด็กนักเรียนได้โดยตรง เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องในการทำหน้าที่ของชาวพุทธที่ดี โดยให้ศีลธรรมได้เข้าไปอยู่ในใจนักเรียน เป็นเสมือนภูมิคุ้มกันที่คอยปกป้องให้ปลอดภัยจากโรคภัยต่าง ๆ ที่มารบกวน กล่าวคือ สามารถตัดใจจากการประพฤติชั่วทางกาย วาจา และใจได้เด็ดขาด และมีกำลังใจที่อาจหาญ

ว่าจริง และมุ่งมั่นที่จะความดีให้เต็มทีทุกครั้งเมื่อมีโอกาส จนเกิดเป็นนิสัยที่ดีประจำตัว ดังที่ พระภาวนาวิริยคุณ (2546: 188-189) กล่าวว่า การปลูกฝังสัมมาทิฐิให้แก่ลูก ๆ นั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบสำคัญยิ่งของพ่อแม่ทุกคน มิใช่ปล่อยให้เป็นการะหน้าที่ของผู้อื่น หรือพี่เลี้ยง แม้ครูอาจารย์ที่โรงเรียนของลูกผู้เป็นพ่อแม่พึงตระหนักเสมอว่า ตนมีลูกเพียงสองสามคน ถ้ายังไม่สามารถจะอบรมบ่มนิสัยลูกให้เป็นคนดีมีสัมมาทิฐิได้แล้ว จะหวังให้ครูอาจารย์ที่โรงเรียนของลูก ซึ่งต้องดูแลรับผิดชอบเด็กนักเรียนเป็นจำนวนมาก สามารถทำหน้าที่อบรมนิสัยเด็ก ๆ ได้ดีกว่าผู้เป็นพ่อแม่ของเด็กได้อย่างไร ดังนั้น ผู้เป็นพ่อแม่จะต้องได้รับการปลูกฝังอบรมให้เข้าใจว่าตนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมผู้คนให้ไปสวรรค์ หรือผลักดันให้ไปลงนรก นั่นคือ ลูกจะเป็นสัมมาทิฐิ หรือมิใช่สัมมาทิฐิ ล้วนขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่และการทำตัวเป็นตัวอย่างของผู้เป็นพ่อแม่เป็นสำคัญ ดังนั้น การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมาก จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

3.5 ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน เป็นปัจจัยอันดับที่ห้าที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การมีลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนดี ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เป็นอันดับที่ห้าซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย มีสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี จึงช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ อาคารเรียนเป็นอาคารคอนกรีตสี่ขา 2 ชั้น จำนวน 6 หลังเรียงแถวเป็นแนวเดียวกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ อาคาร 1 ชั้นล่างเป็นสำนักงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม และห้องพักพระอาจารย์ เป็นที่ติดต่อขอรับตำราเรียน เอกสารประกอบการเรียน ติดต่อสอบถามและส่งการบ้าน ชั้นบน เป็นห้องอบรมคอมพิวเตอร์ ห้องถ่ายทำรายการออกทางโทรทัศน์ช่องดีเอ็มซี และสำนักงานของแผนกต่าง ๆ อาคาร 2 เป็นอาคารเอนกประสงค์ ชั้นล่างเป็นโถงกว้าง ชั้นบนเป็นห้องขนาดใหญ่ติดเครื่องปรับอากาศ ใช้เป็นห้องปฏิบัติธรรม ประชุม อบรม หรือประกอบพิธีกรรม เช่น พิธีไหว้ครู เป็นต้น อาคาร 3-5 เป็นอาคารเรียนที่มีขนาดของห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ภายในห้องเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวก อุณหภูมิพอเหมาะ แสงสว่างเพียงพอ มีความสะอาด และจัดวางโต๊ะเก้าอี้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากเสียงรบกวน และกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ มีการจัดตกแต่ง และแสดงป้ายนิเทศที่แจ้งข้อมูลประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ด้านสื่อการเรียนการสอน มีตำรา และเอกสารประกอบการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาอย่างเพียงพอ และเชื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างดี กล่าวคือ มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย มีคุณภาพ พร้อมใช้งาน และมีปริมาณเพียงพอกับจำนวนนักเรียน และอาคาร 6 เป็นศูนย์วิทยบริการ (ห้องสมุด) มีการให้บริการห้องสมุดที่มีหนังสือ และสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อการค้นคว้าอย่างเพียงพอ โดยพื้นที่รอบอาคารทั้ง 6 หลัง แวดล้อมด้วยต้นไม้

และสวนหย่อม ส่วนบริเวณพื้นที่ระหว่างอาคารเป็นลานกว้าง มีการจัดวางที่นั่งใต้ต้นไม้ที่ร่มรื่น ซึ่งเหมาะสำหรับการอ่านหนังสือ ดังที่ สมศักดิ์ บุญปู (2547: 348-349) ได้กล่าวถึงการจัดสภาพของสถานศึกษาที่สนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรม และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตไว้ว่า สถานศึกษาควรจัดอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ห้องเรียน และแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาศีล สมาธิ และปัญญา เช่น มีศาลาพระพุทธรูปเด่นเหมาะสมที่จะชวนให้ระลึกถึงพระรัตนตรัยอยู่เสมอ มีมุมหรือห้องให้ศึกษาพุทธธรรม บริหารจิต เจริญภาวนาอย่างเหมาะสม หรือมากพอที่จะบริการผู้เรียน มีการตกแต่งบริเวณให้เป็นธรรมชาติหรือใกล้เคียงธรรมชาติ ชวนให้มีใจสงบ และส่งเสริมปัญญา เช่น ร่มรื่น มีป้ายนิเทศ ป้ายคุณธรรม คู่มือเสียงต่าง ๆ มีให้อีกทีก็ ถ้าเปิดเพลงกระจายเสียงก็พิถีพิถันเลือกเพลงที่ส่งเสริมสมาธิ ประเทืองปัญญา เป็นต้น ดังนั้น การมีลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนที่ดี จึงทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้สอดคล้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน ดังนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรพิจารณา และส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดไปหาปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด ได้แก่ การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ลักษณะทางกายภาพภายในวัด แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง และลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ดังต่อไปนี้

1.1 การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาได้เป็นอันดับแรก คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างด้านการศึกษาค้นคว้าทางพระพุทธศาสนา โดยตั้งใจศึกษาพระไตรปิฎกเพื่อนำมาชี้แจงแสดงธรรมขยายความให้แก่ นักเรียนได้รับฟัง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง แล้วนักเรียนสามารถน้อมนำธรรมะไปเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนให้เป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีงาม กล่าวคือ คณะผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนพระสงฆ์ในความปกครองให้

สามารถศึกษาเล่าเรียนทั้งภาคปริยัติ ได้แก่ การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม แผนกบาลี การศึกษาพระอภิธรรม และการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ รวมทั้งการศึกษาในมหาวิทยาลัยเปิด (Open University) และภาคปฏิบัติ ได้แก่ การฝึกฝนอบรมจิตอย่างต่อเนื่อง ด้วยการเจริญสมาธิภาวนาให้เกิดปัญญารอบรู้ ฝึกฝนการใช้ปัจจัยสี่ และการฝึกอบรมเกี่ยวกับข้อปฏิบัติ และมารยาทของพระสงฆ์ จึงจะทำให้มีสมณสัญญาทำการดำเนินชีวิตในสมณเพศ เมื่อคณะผู้บริหารได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาเล่าเรียนทั้งภาคปริยัติ และภาคปฏิบัติดังนี้แล้ว ก็หวังได้ว่าเมื่อนักเรียนผู้ใดในธรรม ได้พบเห็นพระสงฆ์ที่ศรัทธาเป็นแบบอย่างการใฝ่รู้รักการศึกษาเล่าเรียน มีศีลาจารวัตรอันงดงาม มีคุณธรรมภายใน และมีสมณสัญญาที่บริบูรณ์ ถึงพร้อมด้วยความสงบ มีความสง่างามในท่ามกลางที่สาธารณชนอันเกิดจากการฝึกฝนอบรมขัดเกลาจิตใจให้ปราศจากเครื่องเศร้าหมองแล้ว จึงจะสามารถยังจิตใจของนักเรียนที่ได้พบเห็น หรือสนทนาธรรม ให้บังเกิดความเลื่อมใสศรัทธาในพระสงฆ์ ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นต้นแบบที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติทางบวกต่อการศึกษาด้านพระพุทธศาสนาสืบต่อไป ฉะนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรที่จะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้พระสงฆ์ในความปกครองได้ศึกษาพระปริยัติธรรม พร้อมทั้งฝึกฝนอบรมทางด้านการเจริญสมาธิภาวนา และด้านศีลาจารวัตร ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติ และมารยาทของพระสงฆ์ เพื่อให้ นักเรียนได้มีการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธามากหรือมากยิ่งขึ้น

1.2 ลักษณะทางกายภาพภายในวัด สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาได้เป็นอันดับที่สอง คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเสริม และการดูแลรักษาลักษณะทางกายภาพภายในวัดให้มีบรรยากาศที่เหมาะสมแก่การมาปฏิบัติธรรม รวมทั้งสามารถช่วยอำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ มีการบริหารจัดการระบบสาธารณูปโภค ระบบสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด การรักษาบรรยากาศให้สงบ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีธรรมชาติที่สวยงาม ต้นไม้ที่ร่มรื่น รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยของชีวิต และทรัพย์สิน เพื่อให้ นักเรียนที่มาเรียนได้รับความสะดวกสบาย รู้สึกอบอุ่นใจ และปลอดภัย ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย มีประสิทธิภาพที่ดี ฉะนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรจัดให้มีลักษณะทางกายภาพภายในวัดให้ดีหรือดียิ่งขึ้น

1.3 แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาได้เป็นอันดับที่สาม คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ควรเสริมสร้างแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน กล่าวคือ มีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น ป้ายประกาศ วิทยุ

โทรทัศน์ สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา และโน้มน้าวใจให้เกิดการตัดสินใจที่จะสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เพราะ บางคนอาจจะไม่ทราบข้อมูลข่าวสาร แต่มีความสนใจที่จะศึกษาทางด้านพระพุทธศาสนา เมื่อมีโอกาสได้รับทราบข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์จากสื่อต่าง ๆ ก็จะสามารถช่วยให้เกิดแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาได้ อีกประการหนึ่ง คือ การแจ้งวัตถุประสงค์ของการเรียนที่นักเรียนจะได้รับตลอดการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังจากที่ได้สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว ให้นักเรียนทราบว่า จะได้รับสารประโยชน์ และสิทธิที่พึงได้ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญ และมีเป้าหมายการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาอย่างชัดเจน ฉะนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรสร้างเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามากหรือมากยิ่งขึ้น

1.4 การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาได้เป็นอันดับที่สี่ คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน ควรให้การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง กล่าวคือ ทางโรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านไปยังผู้ปกครอง เพื่อขอร่วมมือให้นักเรียนได้นำหลักธรรม และความรู้ที่ได้รับจากการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษามาสู่การประพฤติปฏิบัติตนของนักเรียนให้บังเกิดผลดีได้อย่างแท้จริง ด้วยการจัดทำสมุดบันทึกความดีประจำตัวนักเรียน ใช้สำหรับจดบันทึกคุณธรรม ความดีประจำวันที่นักเรียนได้ปฏิบัติในแต่ละวันจนครบหนึ่งสัปดาห์ โดยมีการให้ทาน รักษาศีล และเจริญสมาธิภาวนา เป็นต้น แล้วจึงให้ผู้ปกครองลงนามรับทราบ พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นต่อการทำความดีของนักเรียน โดยให้นักเรียนนำสมุดบันทึกความดีประจำตัว ส่งพระอาจารย์ผู้สอนทุกสัปดาห์ที่เข้าชั้นเรียน เพื่อสร้างลักษณะนิสัยของชาวพุทธที่ดีให้เกิดมีขึ้นแก่นักเรียนทุกคน อีกประการหนึ่ง คือ ทางผู้ปกครอง ควรปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีงาม เพื่อจะสามารถอบรมสั่งสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าวัด ทำบุญ ฟังธรรม ปฏิบัติธรรม และนั่งสมาธิอยู่เสมอ พร้อมทั้งชี้แนะ ตักเตือน ห้ามปรามเมื่อนักเรียนกระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง จากข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ถ้าคณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียนได้ร่วมมือกันสรรค์สร้างสิ่งที่ดีงาม มีการประสานสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียน ก็หวังได้ว่า นักเรียนจะเป็นชาวพุทธที่ดี เอาใจใส่ในการศึกษา และปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ และผู้ปกครอง รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรให้การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครองมากหรือมากยิ่งขึ้น

1.5 ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน สามารถพยากรณ์เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตร ธรรมศึกษาได้เป็นอันดับที่ห้า คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเสริม และการติดตามดูแลรักษา ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียนที่ดี กล่าวคือ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เหมาะสม กับบรรยากาศการเรียนการสอนทางด้านพระพุทธศาสนา ได้แก่ มีจำนวน และขนาดของห้องเรียนที่ เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ภายในห้องเรียนมีอากาศที่ถ่ายเทได้สะดวก อุณหภูมิพอเหมาะ แสงสว่าง เพียงพอ มีความสะอาด จัดวางโต๊ะเก้าอี้ไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ปราศจากสิ่งยรบกวน และ กลิ่นที่ไม่พึงประสงค์ มีการจัดตกแต่งภายในห้องเรียน และบริเวณโรงเรียนด้วยป้ายนิเทศที่ให้สาระ ความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนาซึ่งจะช่วยส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน และการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง อัน เป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ รวมทั้งมีการให้บริการห้องสมุดที่มีหนังสือ และสื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรธรรมศึกษา เพื่อการศึกษาค้นคว้าอย่างเพียงพอ ในด้านสื่อการเรียนการสอนนั้น ควรมีตำรา และเอกสารประกอบการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาที่ดี มีคุณภาพ ทันสมัย สะดวก พร้อม ใช้งาน และมีปริมาณเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ฉะนั้น คณะผู้บริหาร คณะพระอาจารย์ผู้สอน และ เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนักเรียน จึงควรจัดให้มีลักษณะทางกายภาพภายใน โรงเรียนที่ดีหรือดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรอื่น ๆ เช่น หลักสูตรพระ ไตรปิฎกศึกษา หลักสูตรอภิธรรมศึกษา เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของผู้เรียนในกลุ่ม อื่น ๆ เช่น ผู้ต้องขังในทัณฑสถาน พนักงานบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เป็นต้น

2.3 ควรนำปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาทั้ง 3 ปัจจัย ได้แก่ การ เลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา และการส่งเสริม นักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ไปพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้เทคนิคทาง จิตวิทยาเพื่อพัฒนาเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา เช่น กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ เทคนิค แม่แบบ บทบาทสมมติ การศึกษาบุคคลเป็นรายกรณี เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ พิชัยวงศ์. (2549). ปัญหาการเรียนวิชาภาษาอังกฤษและวิธีแก้ไขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนชุมชนวัดสมรโกฏิ จังหวัดนนทบุรี. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมการศาสนา. (2550). ธรรมศึกษาชั้นตรีฉบับปรับปรุงใหม่ที่ประกาศใช้ปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 4.
กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม กรมฯ.
- กฤติยา เพิ่มพานิช. (2545). ทศนคติต่อการเรียนภาษาอังกฤษและแรงจูงใจของนักศึกษาในการสมัครเรียนในหลักสูตรทั่วไป ในสถาบันภาษาเอ.ยู.เอ. สาขาราชดำริ กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
ถ่ายเอกสาร.
- งามตา วนิทานนท์. (2536). ลักษณะทางพุทธศาสนาและพฤติกรรมของบิดามารดาที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- (2545). ประมวลบทความทางวิชาการ. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จักรินทร์ พริ้งทองพูน. (2546). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หลักสูตร
การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ เขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร 1 สังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จตุพร ศิลาเดช. (2551). ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.
สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.thaiedresearch.org/result/result.php?id=2304>
- ฐิฑิพ อ่อนโคกสูง; และอนุสรณ์ อรรถศิริ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพลัง
ความสามารถแห่งตน เป้าหมาย และความเป็นไปได้ที่จะกระทำกับแรงจูงใจในการเรียน.
กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฐิฑิพ อ่อนโคกสูง. (2550). จิตวิทยาศัพท. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- โชติ จินตแสง. (2541). *คุณค่าของพุทธศาสนาที่มีต่อสังคมไทยในทัศนะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฐิณีรัตน์ ถาวร. (2550). *ความศรัทธาในพุทธศาสนากับการยอมรับความสูงอายของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุ เขตบางเขน*. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ณพรัตน์ ไกรขรรค์. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้ามาบรรพชาอุปสมบท: ศึกษาเฉพาะกรณีพระนิสิตนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหารองค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก. ถ่ายเอกสาร.
- ณุกูล ยิ้มศิริ. (2546). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่น ในสถาบันการศึกษาเอกชน กรุงเทพมหานคร*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน; และคนอื่นๆ. (2540). *รายงานการวิจัยเรื่อง ความเชื่อและการปฏิบัติทางพุทธศาสนาของคนไทย : การปลูกฝังอบรมและคุณภาพชีวิต*. กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน).
- เต็มศักดิ์ คทวณิช. (2549, มกราคม-ธันวาคม). *ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ*. *วิชาการศึกษาศาสตร์*. 7(1-3): 56.
- ทศพร อันสงคราม. (2545). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์*. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- ทิพย์สุตา ศิลปะ. (2544). *การใช้ห้องสมุดของพระนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- ทิพาพร สุจारी. (2551, พฤษภาคม-สิงหาคม). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษา โปรแกรมวิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ และรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. *มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*. 2(2): 133.

- เทพพร มังธานี. (2548). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนในภาคอีสาน. สืบค้นเมื่อ 27 ตุลาคม 2551, จาก http://orakku.ac.th/res_kku/Abstract/AbstractView.asp?Qid=1962771519
- ธนาวรรณ ธนพรดี. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อเป้าหมายชีวิตของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนพระหฤทัยคอนแวนต์ เขตคลองเตย กรุงเทพมหานคร. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2549). การวัดเจตคติ. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซต.
- นันทา สุริรักษา. (2544). เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- แนบ มหานีรานนท์. (2551). ธุระในพระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 23 ตุลาคม 2551, จาก http://www.raksa-dhamma.com/topic_43.php
- นพรัตน์ ศรีแปดริ้ว. (2546). ตัวแปรด้านลักษณะทางจิต ลักษณะทางพุทธ และลักษณะทางสังคมที่ใช้ในการจำแนกการเข้ารับการฝึกอบรมทางพุทธศาสนาของเยาวชนไทย. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นภาพร มุสิกทอง (2549). ทศนคติและแนวโน้มพฤติกรรมของผู้ปกครองที่มีต่อการเรียนดนตรีที่โรงเรียนดนตรีมีฟ้า สังกัดบริษัท จีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ จำกัด (มหาชน). สารนิพนธ์ บธ.ม. (การตลาด). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นฤพล จอมพลาพล. (2546). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับแรงจูงใจเยาวชนที่เข้ารับการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน : ศึกษากรณีวัดพระธรรมกาย จังหวัดปทุมธานี. ภาคนิพนธ์ ศป.ม. (พัฒนาลังคม). กรุงเทพฯ: คณะพัฒนาลังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- นิดดา หงส์วิวัฒน์. (2542). สอนลูกให้กตัญญู. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: แสงแดด.
- นิมิตร มั่งมีทรัพย์. (2543). รายงานการวิจัย ความรู้และทัศนคติของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ.
- บุญเลิศ คำดี. (2543). ความคิดเห็นของผู้เรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ระดับชั้นกลาง ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดนนทบุรี. รายงานการวิจัย กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- เบญจวรรณ เหมือนสุวรรณ. (2547). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเล่นเปียโนให้ได้เกณฑ์มาตรฐาน
ชั้นสูงของผู้เรียนเปียโนในสถาบันดนตรีเอกชน กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม.
(จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.*
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). *จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.*
- ปัทมา เกตุอำ. (2550). *การศึกษาลักษณะทางสังคม – จิตใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามหลัก
ศีลธรรมของพุทธศาสนิกชนของเยาวชนในสถานพินิจ. ปรินญานิพนธ์ วท.ม. (การวิจัย
พฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
ถ่ายเอกสาร.*
- ปิยพล คำมุงคุณ. (2549). *ปัญหาการเรียนวิชาสังคมศึกษาและวิธีการแก้ไขของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา
การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- ปิยาภรณ์ ครอบจันทร์. (2546). *ปัจจัยส่วนบุคคลและบรรยากาศองค์การที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วย
ตนเอง. สืบค้นเมื่อ 5 กุมภาพันธ์ 2552, จาก [http://www.thaihrhub.com/index.php/
archives/research-view/research-515/](http://www.thaihrhub.com/index.php/archives/research-view/research-515/)*
- ผกามาศ กมลพรวิจิตร; วิภาดา ท้าวประยูร; และมนู วาทีสุนทร. (2552). *การศึกษาเรื่องบทบาทและ
ความสัมพันธ์ของวัด และพระสงฆ์กับผู้สูงอายุไทย. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2552, จาก
<http://www.hp.anamai.moph.go.th/brain/temp1.doc->*
- พระครูปลัดเมธาวัง (พงษ์ ธนियो). (2551, 15 กรกฎาคม). สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์
ชูจำปา ที่สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2548). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสตร์ ชุดคำวัด.
กรุงเทพฯ: เลียงเชียง.*
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2544). *ธรรมกับการศึกษาพัฒนาชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ:
พระพุทธศาสนาของธรรมสภา.*
- พระธีรภิสุทธิ สารมโม. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อสมาธิในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3
โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตวิทย์ พุทธมณฑล เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร.
ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.*
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่
3. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. ฟรินติง แมส โปรดักส์.*

พระพรหมมุนี (จันท์ พรหมคุตโต). (2550, 16 ธันวาคม). เด็กรุ่นเรียนธรรมศึกษายอดเข้าสอบพุ่ง

1.6 ล้านคน. ข่าวสด. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2551, จาก [http:// www. matichon.](http://www.matichon.co.th/khaosod/vi...MHhNaTB4Tmc9PQ==)

[co.th/ khaosod/vi...MHhNaTB4Tmc9PQ==](http://www.matichon.co.th/khaosod/vi...MHhNaTB4Tmc9PQ==)

พระภาวนาวิริยคุณ (เผด็จ ทตฺตชีโว). (2543). มุทิตาสักการะในวาระ 60 ปีทองของการสร้างบารมี 21 ธันวาคม พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์.

----- (2545). คัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: มูลนิธิธรรมกาย.

----- (2546). เข้าไปอยู่ในใจ. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: ชมรมพุทธศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.

----- (2551ก). ศรีทธา : รุ่งอรุณแห่งสันติภาพโลก. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: กองวิชาการ อาศรมบัณฑิต.

----- (2551ข). บ้าน วัด โรงเรียน : ต้นแบบฟื้นฟูศีลธรรมโลก. พิมพ์ครั้งที่ 1. ปทุมธานี: กอง วิชาการ อาศรมบัณฑิต.

พระมหาชัยนาท อรรถบุตร. (2542). แรงจูงใจในการเข้าวัดของคนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ:

กรณีศึกษา วัดกัลยาณมิตรวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ ศศ.ม. (การบริหาร องค์การ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก. ถ่ายเอกสาร.

พระมหาเดชจำลอง พุฒหอม. (2550). ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาในการเรียนของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนวัดนวลนรดิศ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยา การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระมหานพพร อริยาโณ (ลีเนย์). (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อฉันทะในการเรียนของพระนิสิตระดับ ปรินิพนธ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วัดศรีสุดาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระมหาปราโมทย์ วงศ์ราพันธ์. (2548). สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของ คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยส่วนกลางในทัศนะของพระนิสิต. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระมหาพะเด็ด ชุ่มเพ็งพันธ์. (2548). องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพุทธจริตด้านการเรียนของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสตรีวัดอัมพรสวรรค์ เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

- พระมหาภักดี เกตุเรน. (2547). *ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดช้างให้ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาสิทธิชัย ชาวเพชร. (2549). *ความพึงพอใจของผู้บริหารและพนักงานในกลุ่มเครือข่าย โภคภัณฑ์ที่มีต่อการบริหารจัดการเรียนการสอนธรรมศึกษาของวัดสุทัศนเทพวราราม*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (ศึกษาศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาสุข สุวีโร (มีนุช). (2539). *ความสนใจต่อการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระสงฆ์: ศึกษากรณีพระนิสิต มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. วิทยานิพนธ์ สม.ม. (สังคมวิทยา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาสุชาติ ไหมอ่อน. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนของพระนิสิต คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พระมหาสุรสิทธิ์ วรสิทฺโธ. (2551, 28 สิงหาคม). สัมภาษณ์โดย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา ที่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย.
- พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตฺตโสภณ). (2541). *พุทธศาสตร์ปริทรรศน์ : รวมผลงานทางวิชาการเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (ม.ป.ป.). *คู่มือมนุษย์*. กรุงเทพฯ: ธรรมบูชา.
- ภัทธีรา รอดดการ. (2548). *องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการแสดงเผยแพร่นาฏศิลป์ ดนตรีของนักเรียนระดับชั้นกลาง และชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย*. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- รลิกา อังกูร. (2551). *รูปแบบการจัดการศึกษาและเผยแผ่ศาสนาธรรมของวัดในพุทธศาสนา: ศึกษากรณีแหล่งการเรียนรู้ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร กรุงเทพมหานคร*. สืบค้นเมื่อ 21 ตุลาคม 2551, จาก <http://www.onec.go.th/publication/48087/page125-159.pdf>

- รังสรรค์ พลสมัคร. (2548). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนของ
นักศึกษา วิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กรเบื้องต้น หลักสูตรสภาสถาบันราชภัฏ
พุทธศักราช 2543 ระหว่างการสอนแบบบูรณาการที่เน้นเทคนิคการใช้ผังมโนทัศน์กับการ
สอนแบบปกติ. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. (อุตสาหกรรมศึกษา) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- (2548). พจนานุกรมศัพท์จิตวิทยา อักษร A – L ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์
ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2549). จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ล้วน สายยศ; และอังคณา สายยศ. (2543). การวัดด้านจิตพิสัย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:
สุวีริยาสาส์น.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2544). เจตคติ : แนวคิด วิธีการวัดและมาตราวัด. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วัดพระธรรมกาย. (2537). ทศวรรษแรก โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย. กรุงเทพฯ:
โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดฯ.
- (ม.ป.ป.). สวดมนต์ : ฉบับพุทธบริษัท 4. ปทุมธานี: วัดพระธรรมกาย.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2538, กุมภาพันธ์ – มีนาคม). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย : เรื่องง่าย ๆ ที่
บางครั้งก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยทางการศึกษา. 18(3): 8-11.
- ส. ผ่องสวัสดิ์. (2549). คัมภีร์ปฏิรูปมนุษย์ ภาคครอบครัวอบอุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: ชมรมพุทธ
ศาสตร์สากล ในอุปถัมภ์สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์.
- (2550ก). ครอบครัวอบอุ่น. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพัฒนาเยาวชนต้นแบบ
ศีลธรรม.
- (2550ข). ชีวิตนี้มีไว้ทุ่มเต็มพิน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สมคิด เหลาฉลาด. (2542). ความเชื่อเรื่องบุญ และบาปกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน ระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ พท.ม. (พัฒนาชุมชน).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.
- สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญฺโญ). (2550, 10 เมษายน). หนุนเรียนธรรมศึกษาขัดเกลา
จิตใจ. เดลินิวส์. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2551, จาก <http://www.dmc.tv/pages/news/2007-04-1.html>

- สมฤดี ธีมกิตติคุณ. (2550). *ปัจจัยทางชีวสังคม ทักษะคิดต่อการเกษียณอายุ และความศรัทธาในศาสนา*กับการเตรียมตัวก่อนการเกษียณอายุทำงานของบุคลากรฝ่ายการพยาบาล โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์. สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมศักดิ์ บุญปู. (2547). *พระสงฆ์กับการศึกษาไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *รายงานผลการเสวนา บทบาทที่พึงประสงค์ของวัดและพระสงฆ์กับการพัฒนาสังคมไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: กลุ่มงานศาสนา สำนักงานฯ.
- สำนักงานแม่กองธรรมสนามหลวง. (2550). *เรื่องสอบธรรมของสนามหลวง แผนกธรรม พ.ศ. 2550*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2545). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540*. กรุงเทพฯ: สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักงานฯ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). *การประชุมทางวิชาการการวิจัยทางการศึกษา ครั้งที่ 11=The 11 th national symposium on education research 26-27 สิงหาคม 2548*. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา สำนักงานฯ.
- (2548). *รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแผ่ศาสนาธรรม: กรณีศึกษา วัดราชโอรสาราม เขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานฯ.
- (2551). *บทบาทศาสนากับการปฏิรูปการศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 28 กรกฎาคม 2551, จาก http://www.thaiwisdom.org/p_religion/article_re/norm/article_rea2.htm
- สุนทร เขียมเกษมสิน. (2546). *สภาพแวดล้อมในสถาบันราชภัฏสวนดุสิตตามความคิดเห็นของนักศึกษา*. ปริญญาโท กศ.ม. (การอุดมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ โค้วตระกูล. (2550). *จิตวิทยาการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร สุทธชัย; และคนอื่น ๆ. (2542). *ทรรศนะของชาวพุทธกลุ่มต่าง ๆ ที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในภาคเหนือตอนบนทั้งที่เป็นจริงและคาดหวัง*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.

- เสริมสุข อนันตพงศ์. (2551). การนำกฎแห่งกรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการดำรงชีวิตของ นักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ใน เขตกรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาผู้ใหญ่). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา เลานเสรีกุล. (2537). การเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยกับลักษณะทางพุทธศาสนา และทางพฤติกรรมศาสตร์ของนักเรียนวัยรุ่น. ปรินิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรม ศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อภิญา อิงอาจ. (2548, กรกฎาคม-ธันวาคม). “ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสถิติเบื้องต้น ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ” *BU ACADEMIC REVIEW*. 4(2): 55.
- อรพัญ ปรดิธิรัตน์. (2546, เมษายน). สภาพแวดล้อมการเรียนรู้. ใน สารานุกรมศึกษาศาสตร์ ฉบับเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสพระชน ายุ 4 รอบ วันที่ 2 เมษายน 2546. คณะกรรมการโครงการสารานุกรมศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 267-270. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรถอลันซ์ เพชรทองคำ. (2551). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวางแผนในการใช้เวลาว่างของนักเรียนช่วงชั้น ที่ 2 โรงเรียนสาธิตสนธิ์เอกตรา เขตยานนาวา กรุงเทพมหานคร. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- อัครี ทิวงสิงห์. (2544). ปัจจัยจูงใจของข้าราชการในจังหวัดมหาสารคามตามที่เข้าร่วมโครงการ เปลี่ยนเส้นทางชีวิต : เกษียณก่อนกำหนด. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการให้คำปรึกษา). มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มณี. (2546). จิตวิทยาสร้างสรรค์การเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ไยใหม่.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมา. (2548). ทฤษฎีและการวัดลักษณะทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- อุษณีย์ อนุรุทวงศ์. (2546, ตุลาคม). “ปริซึมแห่งการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์” *สานปฏิรูป*. 6(66): 9 -10.
- Beach, Dale S. (1985). *Personnel: The Management of People At work*. New York: Macmillan.
- Hodgetts, Richard M. (1999). *Modern Human Relations*. 7th ed. New York: Dryden.

- Moors,R.H. (1978, April). Classroom Social Climate and Student Absence and Grade.
Journal of Education Psychology. 70(4): 263-269.
- Yamane Taro. (1967). *Statistic and Introductory Analysis.* New York: Harper and Row.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน

โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 10 ตอน ดังนี้
ตอนที่ 1 แบบสอบถามด้านข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ และระดับชั้น
ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน
ตอนที่ 4 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา
ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง
ตอนที่ 6 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง
ตอนที่ 7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด
ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน
ตอนที่ 9 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา
ตอนที่ 10 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา
2. แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน จึงใคร่ขอความร่วมมือจากนักเรียนทุกท่านในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งนักเรียนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ คำตอบของนักเรียนไม่มีถูกหรือผิด ไม่มีผลกระทบต่อการเรียนแต่อย่างใด และไม่ต้องลงชื่อของนักเรียน เพราะไม่ได้นำคำตอบไปเปิดเผยเป็นรายบุคคล แต่จะนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน
3. โปรดอ่านคำชี้แจงให้ชัดเจน และตอบให้ครบทุกข้อ

ขออนุโมทนาบุญที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามครั้งนี้

ประพนธ์ ชูจำปา

นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของนักเรียน เมื่อนักเรียนอ่านข้อความแล้วโปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หน้าข้อความ และเติมข้อความลงในช่องว่าง.....ให้ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียน

1. อายุ.....ปี

2. ระดับชั้นเรียน

() ธรรมศึกษาชั้นตรี

() ธรรมศึกษาชั้นโท

() ธรรมศึกษาชั้นเอก

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	แรงจูงใจภายใน ข้าพเจ้าตั้งใจเรียนเพราะคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ จากการเรียนธรรมศึกษา					
2	ข้าพเจ้ากระตือรือร้นในการเรียนธรรมศึกษา เพื่อนำ หลักธรรมไปใช้ในการดำเนินชีวิต					
3	ข้าพเจ้าไม่ได้ตั้งใจมาสมัครเรียนธรรมศึกษา					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
4	ข้าพเจ้าไม่ปรารถนาที่จะเรียนธรรมศึกษา เพราะ ไม่มี เพื่อนมาสมัครเรียนด้วย					
5	ข้าพเจ้าต้องการเพิ่มพูนความรู้ทางด้านพระพุทธศาสนา					
6	ข้าพเจ้าสนใจที่จะเรียนรู้การเขียนเรียงความแก้กระทู้ ธรรม					
7	ข้าพเจ้าปรารถนาที่จะเรียนธรรมศึกษา เพราะจะช่วยให้ เข้าใจพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น					
8	ข้าพเจ้าต้องการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์จึงมาเรียน ธรรมศึกษา					
9	ข้าพเจ้าไม่สนใจเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้า					
10	ข้าพเจ้าสนใจเรียนธรรมศึกษา เพราะเป็นการสร้างบุญ กุศล					
	<u>แรงจูงใจภายนอก</u>					
11	ผู้ปกครองสนับสนุนให้ข้าพเจ้าเรียนธรรมศึกษา					
12	ข้าพเจ้าสมัครเรียนธรรมศึกษาเพราะเพื่อนชักชวน					
13	ข้าพเจ้าสนใจสมัครเรียนธรรมศึกษาจากการได้รับข่าว ประชาสัมพันธ์					
14	ข้าพเจ้าต้องการรับใบประกาศนียบัตรไว้เป็นหลักฐาน ทางการศึกษา					
15	แม้ว่าจะมีเพื่อนมาชักชวน ข้าพเจ้าก็ไม่สมัครเรียนธรรม ศึกษา					
16	ข้าพเจ้าสนใจสมัครเรียนธรรมศึกษา เพราะเลื่อมใส ศรัทธาในพระอาจารย์ผู้สอน					
17	แม้ว่าจะได้รับข่าวประชาสัมพันธ์เรื่องการเรียนธรรม ศึกษา ข้าพเจ้าก็ไม่สนใจสมัครเรียน					
18	ข้าพเจ้าตั้งใจมาสมัครเรียนธรรมศึกษา เพราะพระ อาจารย์ผู้สอนเป็นพระเปริยญธรรมที่มีความรู้สูง					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
19	แม้ว่าวัดพระธรรมกายเป็นที่ยอมรับของสาธุชน ข้าพเจ้าก็ไม่ได้สนใจสมัครเรียนธรรมศึกษา					
20	แม้ว่านักเรียนธรรมศึกษาของวัดพระธรรมกายจะสอบ ผ่านได้เป็นจำนวนมาก ข้าพเจ้าก็ไม่ได้สนใจสมัครเรียน ธรรมศึกษา					

ตอนที่ 3 แบบสอบถามนิสัยทางการเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามนิสัยทางการเรียน ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถาม
นี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับ
ข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าเตรียมหนังสือ และอุปกรณ์การเรียนมาครบทุก ครั้ง					
2	ข้าพเจ้าไม่ได้อ่านหนังสือในเรื่องที่จะเรียนมาล่วงหน้า					
3	ข้าพเจ้าไม่เคยขาดเรียนเลย					
4	ข้าพเจ้าจดบันทึกความรู้ที่พระอาจารย์อธิบาย นอกเหนือจากบทเรียน					
5	ข้าพเจ้าทำเครื่องหมายหรือขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญที่ พระอาจารย์เน้น					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
6	ขณะเรียนข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องอื่น ๆ					
7	ข้าพเจ้าตั้งใจฟังพระอาจารย์สอนทุกครั้ง					
8	ข้าพเจ้าทำงานอื่นมากเกินไปจนละเลยการทำการบ้าน					
9	ข้าพเจ้าทำการบ้านส่งตามกำหนดเวลาทุกครั้ง					
10	ข้าพเจ้าตรวจทานการบ้านก่อนส่งทุกครั้ง					
11	เมื่อทราบกำหนดการสอบ ข้าพเจ้ารีบวางแผนอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบทันที					
12	เมื่อข้าพเจ้าขาดเรียน ข้าพเจ้ารีบสอบถามเนื้อหาที่เรียนจากพระอาจารย์					
13	เมื่อข้าพเจ้าขาดเรียน ข้าพเจ้ารีบสอบถามเนื้อหาที่เรียนจากเพื่อน					
14	หลังเลิกเรียนข้าพเจ้าอ่านบทพจนานุกรมในเนื้อหาวิชาที่เรียน					
15	เมื่อพระอาจารย์เปิดโอกาสให้ถาม ข้าพเจ้าไม่เคยถามข้อสงสัยใด ๆ เลย					
16	เมื่อข้าพเจ้าไม่เข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียน ข้าพเจ้ารีบสอบถามจากพระอาจารย์หลังเลิกเรียน					

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าเชื่อว่าพระพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม และหมดกิเลส					
2	ข้าพเจ้าตระหนักดีว่าพระพุทธเจ้าทรงเป็นบรมครูผู้ชี้ทาง พ้นทุกข์ให้แก่สรรพสัตว์ทั้งหลาย					
3	เมื่อข้าพเจ้าพบเห็นพระพุทธรูปในสถานที่ต่าง ๆ ข้าพเจ้า กราบไหว้เสมอ					
4	ข้าพเจ้าเชื่อว่าพระพุทธเจ้าเป็นผู้บริสุทธิ์ทั้งกาย วาจา และใจ					
5	ข้าพเจ้าเห็นว่าการสวดมนต์บูชาพระ เป็นเรื่องไร้สาระ					
6	ข้าพเจ้าเป็นคนดีได้โดยไม่จำเป็นต้องสนใจคำสั่งสอน ของพระพุทธเจ้า					
7	ข้าพเจ้าเชื่อว่าการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขอย่างแท้จริง					
8	ข้าพเจ้าเชื่อว่าเมื่อมนุษย์ตายไปแล้วก็จบสิ้นเพียงแค่นั้น					
9	ข้าพเจ้าเชื่อว่าบุญและบาปเท่านั้นที่ติดตามเราไปในชีวิต หลังความตาย					
10	ข้าพเจ้าเชื่อว่านรก สวรรค์ ภพภูมิต่าง ๆ เป็นเรื่องเล่าที่ เหลวไหล					
11	ข้าพเจ้ารู้สึกละอายใจ และเกรงกลัวการทำผิดศีลธรรม					
12	ข้าพเจ้าเชื่อมั่นในคำสอนที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”					
13	ข้าพเจ้ากระทำการต่าง ๆ โดยไม่คำนึงถึงเรื่องบุญ บาป					
14	ความสุข และความสำเร็จในชีวิตเกิดขึ้นได้เพราะผลบุญ ที่เราทำไว้ในอดีตมาส่งผล					
15	ข้าพเจ้าเชื่อว่าถ้าขาดพระสงฆ์ไป พระพุทธศาสนาก็ยังคง อยู่ได้					
16	พระสงฆ์เป็นผู้สืบทอด และเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
17	พระสงฆ์มีส่วนช่วยให้ข้าพเจ้าเกิดความเคารพ และ ศรัทธาในพระพุทธศาสนา					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
18	ถ้าหากพระสงฆ์หมดไป ก็ขาดผู้สืบทอดพระพุทธศาสนา					
19	เมื่อพบเห็นพระสงฆ์ ข้าพเจ้ากราบไหว้ทุกครั้ง					
20	พระสงฆ์นำพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเผยแผ่แก่มวลมนุษย					

ตอนที่ 5 แบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

- จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
- จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
- จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
- จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
- จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	<u>การปฏิบัติตนของนักเรียนต่อผู้ปกครอง</u> ข้าพเจ้าทำความเคารพผู้ปกครอง					
2	ข้าพเจ้าช่วยงานบ้านที่ผู้ปกครองมอบหมาย					
3	ข้าพเจ้าขออนุญาตผู้ปกครองทุกครั้งเมื่อออกนอกบ้าน					
4	ข้าพเจ้าเชื่อฟังสิ่งที่ผู้ปกครองสั่งสอน					
5	เมื่อผู้ปกครองอบรมสั่งสอน ข้าพเจ้าพูดโต้แย้งทันที					
6	ข้าพเจ้าตระหนักถึงความหวังดีที่ผู้ปกครองสนับสนุนด้านการเรียนแก่ข้าพเจ้า					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
7	ข้าพเจ้าทำอะไรโดยไม่สนใจความรู้สึกของผู้ปกครอง					
8	<u>การปฏิบัติตนของผู้ปกครองต่อนักเรียน</u> ผู้ปกครองพูดให้กำลังใจเมื่อข้าพเจ้าไม่สบายใจ					
9	ผู้ปกครองชื่นชมเมื่อข้าพเจ้ามีผลการเรียนดี					
10	ผู้ปกครองแสดงความรักให้เห็นด้วยการกระทำ					
11	เมื่อข้าพเจ้าป่วย ผู้ปกครองไม่ได้มาดูแลเรื่องสุขภาพ					
12	เมื่อใกล้สอบผู้ปกครองพูดอวยพร และให้กำลังใจใน การอ่านหนังสือเตรียมสอบ					
13	ผู้ปกครองไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของข้าพเจ้า					
14	ผู้ปกครองซักถามเกี่ยวกับการเรียนของข้าพเจ้า					
15	เมื่อข้าพเจ้าทำความผิด ผู้ปกครองจะถามเหตุผลก่อน					
16	ผู้ปกครองบ่น และตำหนิเมื่อข้าพเจ้าทำความผิด					

ตอนที่ 6 แบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ผู้ปกครองเรียกข้าพเจ้าให้มาร่วมใส่บาตรพระสงฆ์ทุกครั้งที่มีโอกาส					
2	ผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าไปซื้อเบียร์ หรือสุราโดยไม่สนใจว่าผิดศีลข้อ 5					
3	ผู้ปกครองนำข้าพเจ้าสวดมนต์ไหว้พระก่อนเข้านอน					
4	ผู้ปกครองชื่นชมยินดีที่ข้าพเจ้าบริจาคทรัพย์ทำบุญ					
5	ผู้ปกครองสอนข้าพเจ้าว่า การทำร้ายสัตว์ แม้แต่แมลงเล็ก ๆ เป็นบาป ไม่ควรกระทำ					
6	ผู้ปกครองไม่เคยพูดถึงเรื่องการฝึกสมาธิภาวนา					
7	ผู้ปกครองไม่มีเวลาพาข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัด					
8	ผู้ปกครองพาข้าพเจ้าไปถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์ที่วัด					
9	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าสวดมนต์ และนั่งสมาธิเป็นประจำทุกวัน					
10	ผู้ปกครองยกตัวอย่างผู้ที่ประสบความสำเร็จสมหวังในชีวิต เพราะรักษาศีลให้ข้าพเจ้าฟัง					
11	ผู้ปกครองนำข้าพเจ้ารักษาศีล 8 ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
12	ผู้ปกครองไม่เคยชวนข้าพเจ้าบริจาคทรัพย์ทำบุญ					
13	ผู้ปกครองแนะนำให้ข้าพเจ้าฝึกสมาธิในขณะทำงาน					
14	ผู้ปกครองให้ข้าพเจ้าเตรียมอาหาร และของใส่บาตร					
15	ผู้ปกครองพูดให้ข้าพเจ้าเข้าใจว่าผู้รักษาศีลเป็นคนล้ำสมัย					
16	ผู้ปกครองไม่เคยชักชวนข้าพเจ้าไปปฏิบัติกรรมเลย					
17	ผู้ปกครองไม่พอใจที่ข้าพเจ้าบริจาคสิ่งของแก่ผู้ยากไร้					
18	ผู้ปกครองใช้ให้ข้าพเจ้าฉีดยากันยุง และฆ่าแมลงต่าง ๆ โดยไม่สนใจว่าผิดศีลข้อ 1					
19	ผู้ปกครองพูดตำหนิเมื่อข้าพเจ้านั่งสมาธิเป็นเวลานาน					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
20	ผู้ปกครองนำสื่อเกี่ยวกับการฝึกนั่งสมาธิมาให้ข้าพเจ้าฝึก					

ตอนที่ 7 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ลานวัดสะอาด ปราศจากขยะมูลฝอยน่ามานั่งสมาธิ					
2	ภายในวัดมีห้องน้ำสะอาด					
3	ภายในวัดมีห้องน้ำไม่เพียงพอสำหรับผู้ทำบุญ และนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษา					
4	ถนนภายในวัดขรุขระ มีน้ำท่วมขัง จนไม่อยากเข้ามาทำบุญ					
5	ภายในวัดมีจุดบริการสำหรับใช้น้ำประปาอย่างทั่วถึง ทำให้มีคนมาทำบุญมาก					
6	บริเวณวัดมีถังขยะตามจุดต่าง ๆ อย่างเพียงพอ จึงมีความเป็นระเบียบ ทำให้อยากมาเรียนธรรมศึกษา					
7	ทางวัดจัดเตรียมพื้นที่สำหรับจอดรถไว้อย่างเหมาะสมสำหรับผู้ทำบุญและนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษา					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
8	มีกลิ่นเหม็นขยะภายในบริเวณวัด ทำให้รบกวนสมาธิในการเรียนธรรมศึกษา					
9	มีบริการน้ำดื่มที่สะอาดและเพียงพอแก่นักเรียนที่มาเรียนธรรมศึกษา					
10	ภายในวัดมีต้นไม้ที่ตกแต่งไว้อย่างสวยงามและมีความร่มรื่น น่าอ่านหนังสือเรียนเกี่ยวกับธรรมศึกษา					
11	ภายในบริเวณวัดมีความสงบเงียบเหมาะกับการเรียนธรรมศึกษา					
12	พื้นที่สำหรับจอดรถมีไม่เพียงพอสำหรับผู้ทำบุญและนักเรียนที่เรียนธรรมศึกษา					
13	ต้นไม้ภายในวัดรกครึ้ม ปลุกไม่เป็นระเบียบไม่เหมาะกับการเรียนธรรมศึกษา					
14	บริเวณศาลา วิหาร ลานเจดีย์มีความสะอาดเรียบร้อย น่าอ่านหนังสือ					
15	ต้นไม้ภายในวัดมีน้อย บรรยากาศจึงไม่ร่มรื่นไม่เหมาะกับการเรียนธรรมศึกษา					
16	ภายในวัดสงบเงียบ น่านั่งสมาธิ					
17	มีการก่อสร้างภายในวัด ทำให้เกิดเสียงดัง รบกวนสมาธิในการเรียน					
18	ภายในศาลาวัดมีการจัดเตรียมที่นั่งไว้อย่างเพียงพอทำให้มีผู้มาทำบุญเป็นจำนวนมาก					
19	พื้นที่ภายในวัดมีเศษขยะเกลื่อนกลาดไม่น่านั่งอ่านหนังสือ					

ตอนที่ 8 แบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน ให้นักเรียนอ่าน

ข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง
ช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น
โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด

จริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก

จริงบ้าง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง

จริงน้อย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย

จริงน้อยที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	<u>สถานที่เรียน</u> ห้องเรียนปลอดโปร่ง มีอากาศถ่ายเทได้ดี					
2	ขนาดห้องเรียนเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน					
3	อุณหภูมิภายในห้องเรียนมีความเหมาะสม					
4	แสงสว่างภายในห้องเรียนมีน้อยเกินไป					
5	บริเวณพื้นห้องเรียนสะอาด ปราศจากฝุ่น และสิ่ง สกปรก					
6	โต๊ะและเก้าอี้จัดวางไว้อย่างเป็นระเบียบ					
7	โต๊ะและเก้าอี้มีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
8	มีเสียงภายนอกห้องเรียนดังรบกวนสมาธิในการเรียน					
9	ห้องเรียนมีกลิ่นอับชื้น					
10	ภายในห้องเรียนมีการจัดป้ายนิเทศให้ความรู้ทางด้าน พระพุทธศาสนา					
11	มีบริการห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้าแก่นักเรียน					
12	หนังสือที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรธรรมศึกษาในห้องสมุด มีไม่เพียงพอกับความต้องการ					
13	<u>สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน</u> สื่อและอุปกรณ์การสอนที่พระอาจารย์ใช้งานมีสภาพดี					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
14	เอกสารประกอบการเรียนมีไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน					
15	หนังสือเรียนเก่าเกินไป รูปเล่มไม่ทันสมัย					
16	สื่อและอุปกรณ์การสอนที่พระอาจารย์ใช้ไม่เหมาะสมกับการเรียนธรรมศึกษา					
17	หนังสือเรียนที่ใช้ศึกษาสามารถอ่านเพื่อทำความเข้าใจได้ง่าย					

ตอนที่ 9 แบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุดเพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

จริงที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมากที่สุด
จริง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนมาก
จริงบ้าง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
จริงน้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อย
จริงน้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าสนใจศึกษาด้านพระพุทธศาสนาตามแบบอย่างพระสงฆ์ที่ข้าพเจ้าศรัทธา					
2	ข้าพเจ้าไม่ได้สนใจพระสงฆ์ที่ศึกษาด้านพระพุทธศาสนา					
3	พระสงฆ์ไม่ค่อยจะศึกษาด้านพระพุทธศาสนา จึงทำให้ข้าพเจ้าไม่สนใจที่จะเรียนธรรมศึกษา					

ข้อ	ข้อความ	จริง ที่สุด	จริง	จริง บ้าง	จริง น้อย	จริง น้อย ที่สุด
4	ข้าพเจ้าสนใจศึกษาพระพุทธศาสนาตามแบบอย่าง พระสงฆ์ที่สอปรียบญธรรมได้จำนวนมาก					
5	ข้าพเจ้าไม่ตั้งใจศึกษาด้านพระพุทธศาสนาตามแบบ อย่างพระสงฆ์ที่ข้าพเจ้าศรัทธา					
6	ข้าพเจ้าอ่านหนังสือธรรมะตามแบบอย่างพระสงฆ์ที่ ข้าพเจ้าศรัทธา					
7	เมื่อพระสงฆ์นั่งสมาธิ ข้าพเจ้าก็ฝึกนั่งสมาธิด้วย					
8	พระสงฆ์ค้นคว้าธรรมะมาเทศนาให้ฟัง ข้าพเจ้าตั้งใจฟัง แล้วศึกษาหัวข้อธรรมะนั้นเพิ่มเติม					
9	ข้าพเจ้าคิดว่าการสวดมนต์ และนั่งสมาธิเป็นหน้าที่ของ พระสงฆ์ ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตาม					
10	ข้าพเจ้านั่งสมาธิตามแบบอย่างพระสงฆ์ที่ข้าพเจ้าศรัทธา					
11	ข้าพเจ้าคิดว่าการเรียนด้านพระพุทธศาสนาเป็นหน้าที่ ของพระสงฆ์ ข้าพเจ้าไม่จำเป็นต้องเรียนก็ได้					
12	ข้าพเจ้าไม่มีพระสงฆ์ที่ศรัทธา จึงไม่สนใจเรียนด้าน พระพุทธศาสนา					
13	ข้าพเจ้าศึกษาธรรมะทางอินเทอร์เน็ตตามแบบอย่าง พระสงฆ์ที่ข้าพเจ้าศรัทธา					

ตอนที่ 10 แบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

แบบสอบถามนี้ประกอบด้วยข้อความที่เกี่ยวข้องกับเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้ ให้
นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน
ช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่ง
เครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมากที่สุด
เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนมาก
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนบ้างไม่ตรงบ้าง
ไม่เห็นด้วย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อย
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
1	การเรียนธรรมศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้าทราบถึงประวัติพระพุทธรูปเจ้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น					
2	ข้าพเจ้าไม่เข้าใจว่าการรักษาศีลมีประโยชน์					
3	การเรียนพุทธประวัติทำให้ข้าพเจ้าเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น					
4	การเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรมช่วยให้ข้าพเจ้าได้ฝึกทักษะการวิเคราะห์และเรียบเรียงหัวข้อธรรมะ					
5	การเรียนธรรมศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้ามีหลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง					
6	ความรู้วิชาการทางโลกสำคัญกว่าความรู้ทางธรรม					
7	การเรียนธรรมศึกษาทำให้ข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล					
8	ข้าพเจ้าคิดว่าชาวพุทธควรเรียนธรรมศึกษา					
9	ข้าพเจ้าคิดว่าไม่จำเป็นต้องเรียนวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรม เพราะไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน					
10	ข้าพเจ้าคิดว่าถ้าชาวพุทธได้เรียนธรรมศึกษาจะช่วยให้สังคมน่าอยู่ยิ่งขึ้น					
11	การเรียนธรรมศึกษาช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต					
12	ข้าพเจ้าเข้าใจหลักธรรมอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องมาเรียนธรรมศึกษาก็ได้					
13	การเรียนธรรมศึกษาทำให้ชีวิตเคร่งเครียดเกินไป					

ข้อ	ข้อความ	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	ไม่ เห็น ด้วย	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง
14	การเรียนธรรมศึกษาไม่ค่อยมีประโยชน์กับชีวิต					
15	การเรียนธรรมศึกษาช่วยให้ข้าพเจ้าเข้าใจชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข					

2. เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้สึก

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านความรู้สึก ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามนี้อย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมากที่สุด
มาก	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนมาก
ปานกลาง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนบางครั้ง
น้อย	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อย
น้อยที่สุด	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกของนักเรียนน้อยที่สุด

ข้อ	ข้อความ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
1	ข้าพเจ้าชอบเรียนเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา					
2	ข้าพเจ้าไม่ชอบการเขียนเรียงความแก้กระทู้ธรรม					
3	การเรียนธรรมศึกษาทำให้ข้าพเจ้าเกิดความสุขในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น					
4	ข้าพเจ้ารู้สึกเบื่อ เพราะวิชาเรียงความแก้กระทู้ธรรมเป็นวิชาที่ยาก					
5	ข้าพเจ้าชอบเรียนเกี่ยวกับประวัติพระพุทธเจ้าและพุทธสาวก					
6	การเรียนธรรมศึกษาทำให้ข้าพเจ้าซาบซึ้งในหลักธรรมมากยิ่งขึ้น					

ข้อ	ข้อความ	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
7	ข้าพเจ้ารู้สึกมีความสุขที่ได้เรียนธรรมศึกษา					
8	ข้าพเจ้าเบื่อที่ต้องท่องจำพุทธศาสนสุภาษิต					
9	เมื่อได้เรียนพุทธประวัติแล้วทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาใน พระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น					
10	ข้าพเจ้าชอบจดจำหัวข้อธรรมะต่าง ๆ					
11	ข้าพเจ้าตั้งใจที่จะเป็นผู้โชคดีที่ได้เรียนรู้ในหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนา					
12	ข้าพเจ้าไม่ชอบการวิเคราะห์และการเขียนเรียบเรียงขยาย ความกระหู่ธรรม					
13	ข้าพเจ้าชอบอ่านประวัติพระพุทธเจ้าและพุทธสาวก					
14	ข้าพเจ้าไม่รู้สึกสนุกเมื่อต้องเรียนเกี่ยวกับหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาให้เข้าใจ					
15	ข้าพเจ้าพอใจที่ได้แนวทางการดำเนินชีวิตที่ต้องจากการ เรียนรู้ธรรมศึกษา					
16	การเรียนวิชานี้ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกศรัทธาในคำสอนของ พระพุทธเจ้ามากยิ่งขึ้น					

3. เจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้เป็นแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม ให้นักเรียนอ่านข้อความในแบบสอบถามอย่างละเอียด แล้วตอบคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างช่องใดช่องหนึ่งใน 5 ช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของนักเรียนมากที่สุด เพียงข้อละหนึ่งเครื่องหมายเท่านั้น โดยมีหลักเกณฑ์การเลือก ดังนี้

เป็นประจำ	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตบ่อยครั้ง
บ่อยครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ่อยมาก แต่ไม่ทุกครั้ง
บางครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนบ้าง
นาน ๆ ครั้ง	หมายถึง	ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคตของนักเรียนน้อยครั้ง

น้อยครั้งที่สุด หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับพฤติกรรมที่เคยเกิดขึ้นหรืออาจเกิดขึ้นในอนาคต
 ของนักเรียนน้อยที่สุดจนเกือบจะไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อย ครั้งที่ ที่สุด
1	ข้าพเจ้าเรียนธรรมศึกษาเพื่อมาหาเพื่อนใหม่					
2	เมื่อศึกษาประวัติพระพุทเจ้าและพุทธสาวกแล้วทำให้ ข้าพเจ้าพยายามทำความดีต่อไป					
3	ข้าพเจ้าไม่เคยนำความรู้ที่ได้จากการเรียนธรรมศึกษา มาอธิบายให้บุคคลอื่นรับทราบ					
4	ข้าพเจ้าไม่ได้ปฏิบัติตามหลักธรรมที่ได้เรียนมา					
5	ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติตามหลักธรรมคำสั่งสอนของ พระพุทเจ้าที่ได้เรียนมา					
6	เมื่อมีโอกาสข้าพเจ้าสนทนาธรรมกับบุคคลอื่น					
7	ข้าพเจ้านำหลักธรรมที่เรียนมาพิจารณาการดำเนิน ชีวิตของตนเอง					
8	ข้าพเจ้าไม่เคยตอบข้อซักถามด้านธรรมะให้ผู้อื่นเลย					
9	ข้าพเจ้าชักชวนบุคคลใกล้ชิดให้รักษาศีล 5					
10	ข้าพเจ้าไปทำบุญที่วัดในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา					
11	ข้าพเจ้ารักษาศีล 8 ในวันพระ					
12	ข้าพเจ้าไม่เคยเชิญชวนบุคคลใกล้ชิดให้บริจาคทรัพย์ ทำบุญ					
13	ข้าพเจ้าแนะนำวิธีการนั่งสมาธิให้บุคคลใกล้ชิด					
14	ข้าพเจ้าไม่ได้นั่งสมาธิ					
15	ข้าพเจ้าหลีกเลี่ยงการสนทนาธรรมกับคนรอบข้าง					
16	ข้าพเจ้าชวนบุคคลใกล้ชิดไปตักบาตรที่วัด					
17	ข้าพเจ้ามอบหนังสือธรรมะเป็นของขวัญวันเกิดเพื่อน					
18	ข้าพเจ้าไม่ได้สวดมนต์					

ข้อ	ข้อความ	เป็น ประจำ	บ่อย ครั้ง	บาง ครั้ง	นานๆ ครั้ง	น้อย ครั้ง ที่สุด
19	ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำสมาธิ					
20	ในวันหยุดข้าพเจ้าไม่ได้ไปทำบุญที่วัด					

ภาคผนวก ข
คุณภาพเครื่องมือ

ตาราง 7 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามแรงจูงใจในการสมัครเรียนใน
หลักสูตรธรรมศึกษา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.743
2	4.601
3	3.547
4	4.973
5	9.817
6	5.087
7	5.226
8	5.107
9	7.409
10	4.813
11	8.722
12	2.307
13	10.104
14	2.992
15	4.969
16	3.052

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7543

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามนិสัยทางการเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	7.089
2	3.624
3	7.593
4	4.645
5	5.742
6	3.111
7	5.700
8	4.889
9	13.353
10	15.000
11	9.910
12	12.246
13	10.010
14	7.479
15	3.511
16	7.611

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8931

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามความศรัทธาในพระพุทธศาสนา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3.922
2	2.074
3	2.678
4	3.101
5	2.741
6	4.018
7	3.467
8	3.240
9	3.431
10	4.636
11	6.453
12	2.758

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7945

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3.562
2	4.369
3	3.720
4	8.164
5	5.530
6	4.452
7	5.323
8	7.104
9	8.984
10	8.858
11	5.290
12	9.712
13	9.400
14	6.326
15	6.482

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8756

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการส่งเสริมนักเรียนในความเป็น
พุทธมามกะของผู้ปกครอง

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	7.552
2	3.830
3	9.336
4	6.559
5	9.062
6	12.820
7	9.976
8	10.352
9	18.456
10	26.555
11	7.529
12	7.077
13	13.827
14	8.663
15	3.906
16	12.851
17	5.698
18	5.869
19	2.031
20	20.447

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9398

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายในวัด

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	4.213
2	4.198
3	5.509
4	4.859
5	11.380
6	11.713
7	8.997
8	2.520
9	4.344
10	7.259
11	6.279
12	10.017
13	5.862
14	7.214
15	9.360
16	6.741
17	7.850
18	4.842
19	4.344

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9044

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามลักษณะทางกายภาพภายใน
โรงเรียน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	4.166
2	5.035
3	3.880
4	4.444
5	5.534
6	5.630
7	6.512
8	3.918
9	4.311
10	6.462
11	6.226
12	4.674
13	2.859
14	3.808
15	2.804
16	4.801

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .7175

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามการเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	6.393
2	3.454
3	2.872
4	6.568
5	3.382
6	2.654
7	9.485
8	7.918
9	2.740
10	6.445
11	4.051
12	4.001
13	4.863

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .5396

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตร
 ธรรมศึกษา ด้านความรู้

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
1	3.257
2	3.156
3	3.730
4	6.356
5	6.310
6	1.797
7	6.375
8	4.025
9	6.180
10	3.694
11	4.677
12	5.834
13	4.850
14	3.531

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8617

ตาราง 16 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตร
 ธรรมศึกษา ด้านความรู้สึ

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
15	6.893
16	8.408
17	5.111
18	5.633
19	4.430
20	5.328
21	6.893
22	9.263
23	5.457
24	9.618
25	5.419
26	9.321
27	3.973
28	6.935
29	8.327
30	4.919

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9122

ตาราง 17 แสดงค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t) ของแบบสอบถามเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตร
 ธรรมศึกษา ด้านแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (t)
31	2.059
32	5.532
33	8.248
34	6.616
35	7.221
36	7.537
37	9.822
38	5.649
39	6.221
40	3.965
41	2.222
42	5.582
43	4.447
44	4.250
45	5.123
46	5.936
47	2.505
48	7.263
49	2.351

ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8365
 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9328

ภาคผนวก ค
หนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 5730

ที่ ศธ 0519.12/ 9926

วันที่ 31 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปฏิญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์เวณิ กรีทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปฏิญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรหมธิดา แสงคำเครือ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว / แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา / นิสัยทางการเรียน / ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา / สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง / การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง / ลักษณะทางกายภาพภายในวัด / ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน / การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย



ที่ ศธ 0519.12/ 9960

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรณรัตน์ พลอยเลื่อมแสง

เนื่องด้วย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา นิติระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว / แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา / นิสัยทางการเรียน / ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา / สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง / การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง / ลักษณะทางกายภาพภายในวัด / ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน / การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิติ โทรทัศน์ 089-4902-860



ที่ ศธ 0519.12/ 9961

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

4 พฤศจิกายน 2551

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์วิไลลักษณ์ พงษ์โสภา

เนื่องด้วย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์เวณี กรீทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว / แรงจูงใจในการสมัครเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา / นิสัยทางการเรียน / ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา / สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง / การส่งเสริมนักเรียนในความเป็นพุทธมามกะของผู้ปกครอง / ลักษณะทางกายภาพภายในวัด / ลักษณะทางกายภาพภายในโรงเรียน / การเลียนแบบพระสงฆ์ที่ศรัทธา และเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 089-4902-860



ที่ ศธ 0519.12/ 9927

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

31 ตุลาคม 2551

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เพื่อการวิจัย

นมัสการ พระอาจารย์ใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย

เนื่องด้วย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” โดยมี รองศาสตราจารย์เวณี กรีทอง และผู้ช่วยศาสตราจารย์พาสนา จุลรัตน์ เป็น คณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่ห้องเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนธรรมศึกษา ชั้นตรี โท และเอก จำนวน 297 คน ตอบ แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษา ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2551

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา ได้เก็บ ข้อมูลเพื่อการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2664-1000 ต่อ 5730

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 089-4902-860



ที่ ศธ 0519.12/ 0723

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 แขวงคลองเตย
เขตวัฒนา กรุงเทพฯ 10110

27 มกราคม 2552

เรื่อง ขอเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต

เนื่องด้วย ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตคติต่อการเรียนในหลักสูตรธรรมศึกษาของนักเรียน โรงเรียนพระปริยัติธรรม วัดพระธรรมกาย อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี” ได้รับอนุมัติให้สอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ ในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2552 เวลา 15.00 น. ณ ห้อง 12-402 ก ตึก 12 คณะศึกษาศาสตร์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยพิจารณาเห็นว่า รองศาสตราจารย์อารี พันธุ์ณี เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญเป็นกรรมการเพิ่มเติมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ของนิสิตผู้นี้ ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าว

บัณฑิตวิทยาลัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านในครั้งนี้ และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2258-4119, 0-2649-5067

โทรสาร 0-2258-4119

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	ว่าที่ร้อยตรี ประพนธ์ ชูจำปา
วันเดือนปีเกิด	26 พฤษภาคม 2526
สถานที่เกิด	เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	22 ซอย 10/4 หมู่บ้านประชานิเวศน์ 3 ถนนติวานนท์ ตำบล ท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000 โทร. 02 - 5894317
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จาก โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2544	ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จาก โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จังหวัดนนทบุรี
พ.ศ. 2548	การศึกษาระดับบัณฑิต (ดุริยางคศาสตร์ไทย) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2552	ธรรมศึกษาเอก จาก วัดพระธรรมกาย สำนักเรียนคณะจังหวัดปทุมธานี
พ.ศ. 2552	การศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร